

OMGEVINGSVERGUNNING

Buitengebied Noord Hoogeveen

zonnepark langs A28, 2018

vastgesteld

28 september 2018

Omgevingsvergunning Buitengebied Noord Hoogeveen, Zonnepark Langs A28, 2018

Gemeente Hoogeveen

Status: Vastgesteld

Datum: 28 September 2018

IMRO-Idn: NL.IMRO.0118.2018PB9006001-VG01

Buitengebied Noord Hoogeveen, zonnepark langs A28, 2018

NL.IMRO.0118.2018PB9006001-VG01, Buitengebied Noord Hoogeveen, zonnepark langs A28, 2018

Status	datum besluit B&W / Raad	publicatiedatum	inzagetermijn
ontwerp			
vastgesteld			
onherroepelijk			

Vaststellingsbesluit

Raad van State (onherroepelijk)

Inhoudsopgave

Toelichting		5
Hoofdstuk 1	Inleiding	7
1.1	Aanleidingen doel van het project	7
1.2	Locatiekeuze en - selectie	7
Hoofdstuk 2	Huidige Situatie	11
2.1	Plangebied	11
2.2	Vigerend bestemmingsplan	11
2.3	Ruimtelijke structuur plangebied	12
2.4	Functionele structuur plangebied	13
Hoofdstuk 3	Beleidskader	15
3.1	Inleiding	15
3.2	Rijksbeleid	15
3.3	Provinciaalbeleid	18
3.4	Gemeentelijk beleid	21
3.5	Conclusie	25
Hoofdstuk 4	Gewenste ontwikkeling	27
4.1	Inleiding	27
4.2	Ruimtelijke structuur	27
4.3	Functionele structuur	27
4.4	Landschappelijke inpassing	30
4.5	Beheer en onderhoud van het zonnepark	34
4.6	Conclusie	34
Hoofdstuk 5	Omgevingsaspecten	37
5.1	Inleiding	37
5.2	Bodem	37
5.3	Archeologie en cultuurhistorie	38
5.4	Water	39
5.5	Natuur en ecologie	41
5.6	Geur	41
5.7	Geluid	42
5.8	Bedrijven en milieuzonering	42
5.9	Luchtkwaliteit	43
5.10	Externe veiligheid	43
5.11	Kabels en leidingen	44
5.12	Duurzaamheid	45
5.13	MER	45
5.14	Verkeer en parkeren	46
5.15	Lichtreflectie	46
5.16	Electromagnetische straling	48
5.17	Brandveiligheid	50
Hoofdstuk 6	Maatvoorschriften	51
6.1	Technische maatvoorschriften voor het zonnepark	51
6.2	Landschappelijk maatsvoorschriften voor hte zonnepark	51
Hoofdstuk 7	Uitvoerbaarheid	53
7.1	Economische en financiële uitvoerbaarheid	53

7.2	Handhaving	53
7.3	Maatschappelijke uitvoerbaarheid	53
7.4	Inspraak en overleg	56
Hoofdstuk 8	Afweging en conclusie	57
Bijlagen		59
Bijlage 1	Ecologisch onderzoek	60
Bijlage 2	Mitigerende maatregelen	82
Bijlage 3	Reactienota vooroverleg	120
Bijlage 4	Reactienota zienswijzen	125

Toelichting

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel van het project

Kronos Solar is een toonaangevende internationale ontwikkelaar van grootschalige zonneparken. Als onafhankelijke ontwikkelaar combineert Kronos Solar de allerbeste locaties, technologieën en partners voor het creëren van verantwoorde en duurzame zonnepark projecten. Vanwege de complexiteit van de projecten kiest Kronos Solar ervoor om van A tot Z betrokken te zijn en daarbij veel aandacht te besteden aan samenwerking met lokale partijen en een duurzame landschappelijke inpassing zodat ook meerwaarde voor de omgeving ontstaat. Meer informatie over Kronos Solar is te vinden op www.kronos-solar.de/nl.

Als moederbedrijf wil Kronos Solar op een locatie in de Gemeente Hoogeveen, nabij dorpskern Fluitenberg, het zonnepark KS NL9 B.V. ontwikkelen. Binnen de regels van het geldende bestemmingsplan is het niet toegestaan om een zonnepark op de beoogde locatie te realiseren. Er is daarom een omgevingsvergunning aangevraagd voor 25 jaar om af te wijken van het bestemmingsplan. Een omgevingsvergunning in strijd met een bestemmingsplan kan alleen worden verleend als de activiteit niet in strijd is met een goede ruimtelijke ordening. De motivering van het besluit moet dus een goede ruimtelijke onderbouwing bevatten. Deze onderbouwing is opgenomen in voorliggend document.

1.2 Locatiekeuze en - selectie

De eerste keuze die vooraf gaat aan het bouwen van een zonnepark is de wens om door middel van een grootschalig grondgebonden zonnepark schone energie op te wekken. Daarnaast gelden er natuurlijk ook verschillende criteria waar de gekozen locatie aan dient te voldoen. De keuze voor een grootschalig grondgebonden zonnepark wordt in de volgende paragraaf toegelicht. Daarna volgt een overzicht van de verschillende criteria en hoe de locatie nabij Fluitenberg aan deze criteria voldoet.

1.2.1 Waarom grootschalige, grondgebonden zonneparken

De laatste jaren zijn zonneparken (>1ha) steeds vaker te zien in Nederland. Eén van de redenen is de doelstelling om binnen Nederland in 2020 minimaal 14% aan duurzame energie te produceren. Op dit moment is 5,9% van ons energieverbruik afkomstig uit hernieuwbare bronnen. In Nederland is 0,3% van het totale energieverbruik afkomstig uit zonne-energie (2016, Centraal Bureau voor de Statistiek). Dit betekent dat we de hoeveelheid duurzame energie met 8,1% moeten verhogen in 3 jaar tijd; er is dus nog een lange weg te gaan. Om de ambitieuze doelstellingen te bereiken kunnen we niet om het grootschalige zonnepark heen.

Grootschalige zonneparken kunnen hiertoe op een relatief korte termijn een grote bijdrage leveren.

Het voordeel van grootschalige grondgebonden zonneparken is tweeledig. In de eerste plaats zijn er de lagere kosten per kWp die voortkomen uit het schaalvoordeel. Bij grondgebonden zonneparken bedragen de kosten ca. €1000 per kWp. Voor zogenoemde "roof-top installaties" bedragen de kosten ca. €1300 per kWp. Waar vroeger grootschalige zonneparken vaak niet rendabel waren heeft de huidige subsidieregeling hier verandering in gebracht. Door gebruik te maken van het SDE+ programma zijn nu ook grootschalige projecten rendabel. Daarnaast kan een grondgebonden zonnepark in korte tijd een veel grotere bijdrage leveren aan de bovengenoemde energiedoelstellingen dan "roof-top installaties", maar met een minder grote ruimtelijke en visuele impact dan bijvoorbeeld windmolens. Het is bovendien de verwachting dat tegen de tijd dat de eerste grondgebonden zonneparken ontmanteld zullen moeten worden i.v.m. de levensduur van de panelen (na ca. 25 jaar), er een onuitputtelijke, circulaire oplossing voor grootschalige, duurzame energie-opwek gevonden is.

1.2.2 Locatie criteria

Onderstaand zijn de criteria benoemd die bij het selecteren van de locatie doorslaggevend zijn. Deze criteria hebben vooral betrekking op de technische en fysieke aspecten van het zonnepark. Naast deze criteria is het natuurlijk ook van belang dat het zonnepark goed kan worden ingepast in het landschap en dat de ruimte die het park in beslag neemt voor meerdere doeleinden gebruikt kan worden.

Zonuren

Voor het opwekken van energie door middel van de zon is het van belang dat de locatie voldoende zonuren ontvangt. Op basis van onderstaande kaart van Solargis is te zien dat op de locatie bij Fluitenberg te rekenen valt met een zonne-bestraling tussen 975 – 1000 kWh/m². De hoeveelheid zonne-bestraling in combinatie met de SDE+ stimulus creëert een solide business case.

Afbeelding1: zonnekaart SolarGis

Schaduw

De locatie wordt in het noorden omzoomd door bomen. Er is rekening gehouden met eventuele lagere opbrengst door schaduwwerking. De schaduw vormt geen probleem voor de haalbaarheid van het project.

Bereikbaarheid

De bereikbaarheid van de locatie en de aanwezigheid van eventuele toegangswegen alsmede in/uitritten zijn een belangrijk criterium. De locatie bij Fluitenberg is goed toegankelijk door de inrit die bereikbaar is vanaf de Fluitenbergseweg/N374.

Beschikbaarheid

Voor de bouw van het zonnepark is toestemming van de landeigenaar nodig, deze is voorhanden. Daarnaast is het ook van belang dat er gekeken wordt naar de rechten van derde partijen die wellicht op het land rusten (kabels, riool etc). In dit geval zijn er rechten van derden aangetroffen (middels uitkomsten Oriëntatieverzoek via het Nederlands kadaster). In het projectontwerp is rekening gehouden met de relevante belemmeringen die hieruit voortkomen. In hoofdstuk 5.12 wordt dit nader toegelicht.

Netaansluiting

Wellicht de belangrijkste vereiste is dat er voldoende capaciteit beschikbaar is om het zonnepark aan te sluiten, wat in dit geval voorhanden is. Een tweede punt is de afstand van het zonnepark tot de dichtstbijzijnde aansluiting op het stroomnet. In het geval van de locatie Hoogeveen is de afstand tot het aansluitpunt (hoogspanningsstation Hoogeveen) ongeveer 1300 meter. Aansluiting op het stroomnet is beschikbaar.

Duurzaam ruimtegebruik

Onder duurzaam ruimtegebruik wordt het gebruik van het land voor meerdere doeleinden verstaan. Voor de locatie bij Fluitenberg is geplant dat het terrein door schapen wordt begraasd en gemaaid. Voor het gebied onder de panelen wordt daarom een weidemengsel ingezaaid dat samengesteld en passend is bij de specifieke karakteristieken van de locatie. Daarnaast wordt er gezocht naar een imker om bijenkasten te plaatsen op het terrein. Om dit te stimuleren wordt aan de randen van de projectlocatie een kruidenmengsel voor bijen en vlinders ingezaaid.

1.2.3 Conclusie

Wij hebben meerdere locaties binnen de gemeente Hoogeveen beoordeeld, waaruit de locatie aan de Fluitenbergseweg een goede potentie heeft getoond tot de ontwikkeling van een zonnepark. De grondeigenaar stemt in met het nieuwe grondgebruik van de percelen, en gezien de nabijheid van bestaande infrastructuur en bedrijventerreinen kan het beoogde project in de toekomstige situatie passend aansluiten op bestaande landschappelijke en stedelijke kenmerken. In voorliggende ruimtelijke onderbouwing wordt dit nader toegelicht.

Hoofdstuk 2 Huidige Situatie

2.1 Plangebied

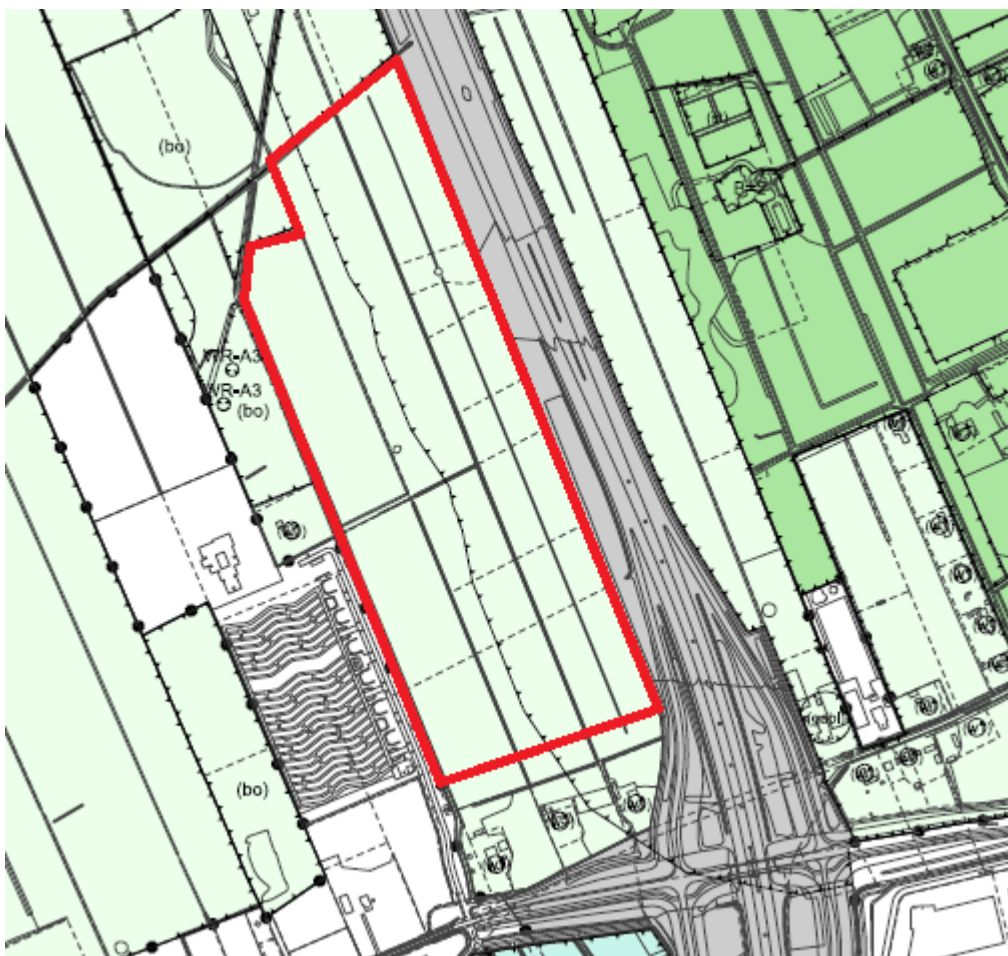
De beoogde locatie voor het zonnepark ligt bij Fluitenberg, ten noorden van de stad Hogeveen, langs de westzijde van de A28. Kadastraal gaat het om de percelen Gemeente Hogeveen, sectie U, nummers 639, 640, 641, 653, 654, 655, 656, 678, 679, 688, 692, 693, 694, 763 en 969.

Afbeelding 2: ligging van het plangebied

2.2 Vigerend bestemmingsplan

Geldende beheersverordening Buitengebied Noord' (onherroepelijk op 28-06-2018). Het gehele plangebied heeft het besluitvlak Agrarisch 2.

afbeelding 3: Plankaart beheersverordening met globale ligging plangebied.

Binnen de bestemming Agrarisch 2 zijn de gronden mede bestemd voor het behoud en herstel van de aldaar voorkomende landschapswaarden. Hiermee zijn bestemmingsplanvoorschriften uit het oude bestemmingsplan Buitengebied Noord overgenomen. Tevens is een aanlegvergunningstelsel opgenomen.

Het is verboden om op de gronden zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van Burgemeester en Wethouders bepaalde werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden, geen normale onderhoudswerkzaamheden zijnde, uit te voeren.

2.3 Ruimtelijke structuur plangebied

De voorliggende projectlocatie kenmerkt zich als een overgangsllocatie van stedelijk naar landelijk gebied. De planlocatie ligt deels tegen de A28, direct noordelijk van de afslag naar de N374 nabij Fluitenberg in noordelijk Hogeveen. De locatie wordt ten oosten ingesloten door de snelweg en aan de westgrens van de planlocatie loopt de Fluitenbergseweg, waarachter het crematorium en begraafplaats Yardenhuis Zevenberg gelegen is. Nabij de zuidgrens van de projectlocatie bevinden zich enkele (woon)boerderijen, die direct aan de N374 gelegen zijn. Verderop westelijk langs de N374 is de Hogeveense kern Fluitenberg gelegen.

Aan de noord- en oostgrens van de beoogde projectpercelen opent zich een half-open bos- en akkerlandschap opgebouwd uit een rechtlijnig kavelpatroon en afgewisseld met bosblokken, houtwallen en kleinere landschapselementen. Over het algemeen betreft het een grootschaliger, lineair landschap.

Op minder dan 500 meter afstand van de projectlocatie bevindt zich het Logistiek Centrum

Hoogeveen. Op een ruime kilometer afstand bevindt zich het 400ha grote bedrijventerrein De Wieken, waar aan meer dan 700 bedrijven huisvesting geboden wordt.

2.4 Functionele structuur plangebied

Momenteel wordt de projectlocatie, grotendeels gesitueerd op zandgronden, gebruikt als landbouwgrond. In het afgelopen jaar werd hier mais op verbouwd. Een klein deel van het projectgebied werd als grasland gebruikt. De omringende landen worden eveneens grotendeels voor landbouwdoeleinden gebruikt, maar worden nadrukkelijk door de A28 doorkruist. Tevens bevindt zich ten oosten, aan de overkant van de A28, een bosrijk gebied waardoor aan dit oostelijk gebied hogere natuurlijke waarden gegeven kunnen worden.

Hoofdstuk 3 Beleidskader

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zal ingegaan worden op het relevante rijks, provinciaal, regionaal en gemeentelijk beleid dat van toepassing is op de beoogde activiteit aan de Fluitenbergseweg. In sectie 3.5 volgt de conclusie.

3.2 Rijksbeleid

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) is op 13 maart 2012 vastgesteld en vervangt verschillende nota's, waaronder de Nota Ruimte. In de SVIR staan de plannen voor ruimte en mobiliteit. Het kabinet beschrijft hierin in welke infrastructuurprojecten het de komende jaren wil investeren. Provincies en gemeenten krijgen meer bevoegdheden bij ruimtelijke ordening. De Rijksoverheid richt zich op nationale belangen. De voorgenomen uitbreiding is niet in strijd met de SVIR.

Toetsing van de ontwikkeling

Het zonnepark is een lokale ontwikkeling waarbij geen nationale belangen uit de SVIR in het geding zijn. Aan de algemene voorwaarden van zorgvuldige afweging en transparante besluitvorming wordt net als bij alle andere ruimtelijke plannen voldaan door te voldoen aan de wettelijke vereisten.

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

De juridische borging van de realisatie van de nationale belangen ligt in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). Het Barro is in werking sinds 2011 en bevat onderwerpen die van rijksbelang zijn, zoals defensie, de ecologische hoofdstructuur, ruimte voor de rivier, kustverdediging, de elektriciteitsvoorziening en toekomstige uitbreiding van het hoofd(spoor)wegennet. Per onderwerp bevat het Barro regels waaraan bestemmingsplannen moeten voldoen. In het plangebied zijn geen belangen aanwezig die op basis van het Barro geborgd moeten worden.

Toetsing van de ontwikkeling

In het plangebied zijn geen nationale belangen aanwezig die op basis van het Barro geborgd moeten worden.

Ladder duurzame verstedelijking

De Ladder voor Duurzame Verstedelijking is vastgelegd in het Besluit ruimtelijke ordening (Bro, artikel 3.1.6 lid 2). Doel hiervan is dat er een goede ruimtelijke ordening plaatsvindt door optimale benutting van ruimte in stedelijk gebied en dat er een zorgvuldige afweging plaatsheeft in een transparant proces voor nieuwe stedelijke ontwikkelingen. Hiernaast heeft de provincie Drenthe haar eigen Ladder opgenomen in de Provinciale Omgevingsverordening Drenthe (POV).

Toetsing van de ontwikkeling

Trede 0

Voorafgaand aan de laddertoets dient te worden bepaald of er sprake is van een nieuwe stedelijke ontwikkeling. Een stedelijke ontwikkeling wordt gedefinieerd als een "ruimtelijke ontwikkeling van een bedrijventerrein of zeehaventerrein, of van kantoren, detailhandel, woningbouwlocaties of andere stedelijke voorzieningen" (artikel 1.1.1. onder i, Bro).

Het aanleggen van een zonnepark op de huidige agrarische percelen hoeft niet als nieuwe

stedelijke ontwikkeling te worden beschouwd. Op basis van eerdere uitspraken van de Raad van State blijkt dat soortgelijke projecten die niet tot leegstand van bestaande bebouwing leiden, niet als een nieuwe stedelijke ontwikkeling in de zin van het Bro kunnen worden aangemerkt. Voorbeelden hiervan zijn de aanleg van een weg, windpark of een hoogspanningsleiding.

Het valt daarom te verwachten dat een toets aan de Ladder voor deze ontwikkeling niet van toepassing is. Echter wordt hier voor de volledigheid toch kort de laddertoets doorlopen.

Trede 1: Is er een regionale behoefte?

De behoefte moet worden bepaald binnen het ruimtelijk verzorgingsgebied van de ontwikkeling. In het geval van het zonnepark voorziet het in een behoefte binnen Fluitenberg, waar circa 5.000 huishoudens van groene energie worden voorzien. Daarnaast in de bredere omgeving van Fluitenberg, waar via de Postcoderoos door diverse inwoners in aanliggende postcodegebieden een belastingvoordeel kan worden behaald. Ook voorziet het in een behoefte binnen de gemeente Hogeveen, en daaruit voortvloeiend binnen de provincie Drenthe. Deze behoefte bestaat in de vorm van klimaatdoelstellingen gesteld door gemeente en provincie, en uiteindelijk op nationaal niveau vanuit het Rijk. Hogeveen huist daarbij het regionaal bedrijventerrein De Wiken, een 400ha bedrijventerrein dat de op één na grootste werkplek van Noord-Nederland vormt. Dit gebied heeft een extra grote behoefte aan een gedegen energievoorziening, en het beoogde zonnepark kan hier op lokaal niveau aan bijdragen.

De nationale klimaatdoelstellingen die vanuit de Nederlandse overheid zijn opgesteld volgen uit de doelstellingen die in internationaal verband vastgelegd. Met name de ambitieuze doelstellingen vanuit de klimaatopgave van 2015 in Parijs hebben grote gevolgen voor het Nederlandse klimaatbeleid, Nederland heeft op het gebied van duurzaamheid en de energietransitie nog grote stappen te zetten. Recentelijker heeft het kabinet Rutte III daarnaast in het regeerakkoord opgenomen dat Nederland zich in de EU hard wil maken voor de doelstelling om in 2030 55% minder uitstoot van CO₂ te hebben. Dit is een ambitie waar daadkracht uit spreekt, maar waar op nationaal gebied nog een hoop werk voor verricht moet worden. Daarnaast wordt momenteel door de Nederlandse overheid aan een nieuw klimaatpact gewerkt, waaruit uiteindelijk een klimaatwet dient voort te vloeien en er meer financiële middelen beschikbaar worden gesteld om duurzaamheidsinitiatieven realiseerbaar te maken. De uiteindelijke uitwerking van al deze nationale ambities is uitgeleverd aan regionale overheden en gemeenten. Daarmee wordt de regionale behoefte van een zonnepark in de Provincie Drenthe en specifiek de Gemeente Hogeveen zichtbaar, en wordt tevens duidelijk dat op een dergelijk initiatief niet alleen een regionaal maar ook een nationaal belang rust. De Provincie Drenthe en ook de Gemeente Hogeveen hebben middels beleidsvorming voor duurzaamheid en de energietransitie hier een antwoord op gegeven, en geven blijk van de noodzaak tot invulling van de nationale behoefte tot verduurzaming.

Bovendien levert een zonnepark van de beoogde omvang schaalvoordelen op waardoor de kosten per eenheid geleverde stroom dalen. Dit geeft de mogelijkheid om met minder subsidie het zonnepark te bouwen, wat de haalbaarheid vergroot. Investeren op grootschaligheid geeft daarnaast meer ruimte om iets terug te doen voor de omgeving, bijvoorbeeld door meervoudig ruimtegebruik (natuurontwikkeling) of door duurzame initiatieven te steunen. Tegelijkertijd geeft de tijdelijke aard van het project ruimte om de percelen na ontmanteling van de percelen mogelijkheden terug te stappen op traditioneler, agrarisch landgebruik met een mogelijkheid tot biologisch-ecologische landbouw.

Trede 2: Is (een deel van) de regionale behoefte op te vangen binnen bestaand stedelijk gebied?

Bestaand stedelijk gebied wordt in artikel 1.1.1 lid 1 sub h Bro gedefinieerd als "bestaand stedenbouwkundig samenstel van bebouwing ten behoeve van wonen, dienstverlening, bedrijvigheid, detailhandel of horeca, alsmede de daarbij behorende openbare of sociaal culturele voorzieningen, stedelijk groen en infrastructuur." In de Omgevingsverordening Drenthe wordt dezelfde definitie gehanteerd. Daarnaast blijkt uit jurisprudentie dat gronden waarop een agrarische bestemming rust, en die overeenkomstig die bestemming worden gebruikt, geen

onderdeel vormen van bestaand stedelijk gebied (ABRvS 29 april 2015; ECLI:NL:RVS:2015:1340).

Het aandeel duurzaam opgewekte zonne-energie bedroeg in 2010 een ruime 8TJ, met name via panelen op daken (Ruimtelijke verkenning zonne-akkers in de Provincie Drenthe, 2014). De inzet is om in 2020 60MW (151TJ) gerealiseerd te hebben. Daarnaast wil de Provincie Drenthe in 2025 volledig energieneutraal zijn (Energieagenda Drenthe 2016-2020). Om deze ambitie te halen is niet alleen besparing van energie een noodzaak, ook zijn veel nieuwe voorzieningen nodig. De beoogde provinciale strategie om allereerst zoveel mogelijk daken van zonnepanelen te voorzien vormt een stap in die richting, maar is allerm minst voldoende om aan de ambitieuze doelstellingen te voldoen. Hiervoor zijn grootschaligere energie-opwek projecten nodig (bijv. windmolens, zonneparken). Veel van deze projecten kunnen vanwege hun omvang niet binnen de bestaande bebouwing opgelost worden en zullen dus in het buitengebied van de Drentse gemeenten moeten worden ingepast. Hiermee is duidelijk dat er geen mogelijkheid bestaat deze behoefte op te vangen binnen bestaand stedelijk gebied. Het feit dat de Gemeente Hoogeveen specifiek voor zonneparken extra beleidsregels opgenomen heeft (Afwegingskader zonneenergie) onderschrijft het feit dat de gemeente de potentie van grootschalige opwek met behulp van zonneparken inzielt, ook op plekken buiten het bestaand stedelijk gebied. De aansluiting op bestaande infrastructuur (A28) van het zonnepark is daarbij gunstig in het kader van de zonneladder van de Gemeente Hoogeveen.

Trede 3: Is er sprake van multimodale ontsluiting?

Het idee achter de vraag om multimodale ontsluiting is dat de ontwikkeling via meerdere toegangswegen bereikbaar is. In het geval van een zonnepark is de toegang vooral van belang gedurende de constructiefase. Hierna zal het park slechts eenmaal per maand bezocht worden voor beheer en onderhoud. Om die reden is ervoor gekozen aan te sluiten op bestaande infrastructuur. Het park wordt ontsloten met behulp van een eenvoudige, rechtstreeks te bereiken weg direct aangesloten op de bestaande infrastructuur via de Fluitenbergseweg. De ontsluiting past qua schaal bij de beoogde ontwikkeling.

Uit bovenstaande redenering wordt hiermee duidelijk dat het beoogde project aan de Ladder voor Duurzame Verstedelijking voldoet.

Energieakkoord 2013

Het energieakkoord voor duurzame groei bevat afspraken over energiebesparing, meer duurzame energie en extra werkgelegenheid. Het kabinet heeft deze afspraken gemaakt met onder meer werkgevers, vakbonden en milieuorganisaties. Het kabinet beschouwt het akkoord als een belangrijke stap op weg naar een 100% duurzame energievoorziening. Concrete doelstellingen hiervoor zijn eveneens opgenomen, zo is het de bedoeling dat in 2020 14% van al het energieverbruik duurzaam opgewekt moet zijn. In 2023 moet dat opgelopen zijn tot 16%.

Toetsing van de ontwikkeling

De beoogde ontwikkeling sluit aan bij de doelstellingen rondom duurzame energieopwekking.

Subsidie Duurzame Energie (SDE+)

Bedrijven en (non-profit) instellingen die hernieuwbare energie (gaan) produceren, kunnen gebruik maken van de subsidieregeling SDE+. De subsidieregeling is bedoeld voor hernieuwbare energietechnieken en is onderverdeeld in de categorieën Biomassa, Geothermie, Water, Wind (land, meer en dijk) en Zon. Met de SDE+ stimuleert het ministerie van Economische Zaken de ontwikkeling van een duurzame energievoorziening in Nederland. Duurzame energie is beter voor het milieu, maakt Nederland minder afhankelijk van fossiele brandstoffen en is goed voor de economie. Doel van dit project is om voor het voorjaar van 2018 een aanvraag in te dienen. Streven is dat er voor de aanvraagdatum een omgevingsvergunning verleend is.

Toetsing van de ontwikkeling

Doel van dit project is om voor het najaar van 2018 een aanvraag in te dienen voor een SDE+

subsidie. Streven is dat er voor de aanvraagdatum een omgevingsvergunning verleend is.

3.3 Provinciaal beleid

3.3.1 Omgevingsvisie en Omgevingsverordening provincie Drenthe

De Provincie Drenthe heeft in 2014 een vernieuwde versie van haar omgevingsvisie gepubliceerd, een visie op de Drentse ruimte. Hierin zijn de kwaliteiten, maatschappelijke ontwikkelingen en toekomstplannen voor de provincie opgesteld die ruimtelijk van invloed zijn. Aan deze visie zijn zes kernkwaliteiten verbonden, te weten: landschap, natuur, stilte/duisternis, rust), archeologie, aardkundige waarden en cultuurhistorie. Deze kernkwaliteiten hebben elk een eigen beleidsfocus in de provinciale omgevingsvisie. De omgevingsvisie vormt een integraal beleid voor ruimtelijke ontwikkelingen in de provincie, waar zonne-energie ook onderdeel van is. In het algemeen wordt gesteld dat de Provincie Drenthe in lijn met nationaal beleid in 2020 14% van haar energieverbruik duurzaam opgewekt moet hebben. In 2023 moet dit percentage opgelopen zijn naar 16%.

Voor de ontwikkeling van zonne-energie is binnen de omgevingsvisie dan ook een aantal aandachtspunten hiervoor opgenomen in de vorm van een zonneladder. Op de eerste trede van deze zogenaamde zonneladder staat, in het kader van duurzaam en meervoudig ruimtegebruik, de plaatsing van zonnepanelen op bebouwing (dak-installaties). In tweede instantie komen gronden op industriegebied of braakliggende gronden in stedelijk gebied in aanmerking. Hier stelt de provincie voor dat terreinen die op de middel-lange termijn onbenut blijven met name voor tijdelijke ontwikkeling tot zonnepark interessant zouden zijn. Aangezien de provincie zelf inziet dat met deze twee mogelijkheden het behalen van duurzaamheidsdoelstellingen nog allerm minst eenvoudig is, en tevens door de aantrek van de economie ook woningbouw en industrieontwikkeling weer volop onder de aandacht is, staat de provincie Drenthe ook zonnevelden in het buitengebied toe. Hierbij gaat het om projecten die breed gedragen zijn door de Drentse maatschappij, en tevens een lokaal belang leveren aan omwonenden en betrokkenen.

Voorwaarde hiervoor is dat wordt aangetoond dat er met het project sprake is van maatschappelijke meerwaarde. Bijvoorbeeld door meervoudig ruimtegebruik, maatregelen die getroffen worden om de impact van het project te beperken of te verkleinen, aansluiting op karakteristieken van de omgeving en de bijdrage aan maatschappelijke doelen of instellingen middels het project. In de omgevingsverordening is opgenomen op welke manier ruimtelijke ontwikkelingen uitgevoerd en ingepast mogen worden. Door de complexiteit van de ruimtelijke ontwikkeling van een zonnepark, is een extra beleidsdocument opgesteld. In dit document zijn ruimtelijke voorwaarden en inpassingsmogelijkheden opgenomen die de ontwikkeling van zonneparken structureren. In de omgevingsvisie wordt naar dit beleidsdocument, het beleidskader zonne-akkers, verwezen. Voor de verdere uitwerking, uitvoering en sturing van de strategie van het beleid als voorgesteld in de omgevingsvisie wordt verwezen naar de Omgevingsverordening Drenthe (2014).

Toetsing van de ontwikkeling

Het huidige initiatief past binnen de doelstellingen van de Provincie Drenthe in 2020 en 2023 een aanzienlijke bijdrage te leveren aan de opwek van duurzame energie.

3.3.2 Beleidskader zonne-akkers

Het ruimtelijk kader voor de visie en verordening is in datzelfde jaar nog opgesteld (2014). In het beleidskader 'ruimtelijke verkenning zonneakkers' wordt duidelijk dat de provincie strenge, doch haalbare eisen stelt aan het ontwikkelen van een zonnepark. Het speelt vooral in op de ruimtelijke impact van een zonneveld en de daaraan verbonden impact op leefomgeving. Met voorbeelden wordt duidelijk gemaakt op welke manier zonneparken in verschillende landschappelijke situaties ingepast en vormgegeven zouden kunnen worden. Zo vormt multifunctioneel ruimtegebruik één van de aandachtspunten bij de ontwikkeling van een zonnepark in het buitengebied, maar ook de landschappelijke inpassing en technische aspecten van een zonnepark worden uitgediept. Concreet wordt er gesproken over de stellages, de vorm van de opstelling, de rand en multifunctioneel ruimtegebruik. In het algemeen kan men stellen dat vanuit deze verkenning veel mogelijk is, maar maatschappelijke en landschappelijke inpassing in het Drentse landschap centraal staan. Aan de hand van vier case-studies wordt vervolgens belicht welke weg de provincie met de ontwikkeling van zonneparken in wil slaan. Hier komt duidelijk het tijdelijk karakter van zonneparken naar voren: elke besproken locatie heeft een ontwikkelingsbestemming op de lange duur, die op korte termijn nog niet ingevuld lijkt te worden.

Afgeleid van deze aspecten wordt met behulp van verschillende (ruimtelijke) kernkwaliteiten als opgesomd in de provinciale omgevingsvisie vervolgens concreter aangegeven waar wél (en op welke manier), en waar geen ontwikkeling van zonnevelden mogelijk is.

Vanuit Landschappelijk oogpunt, wordt voorkeur gegeven aan coulisselandschappen of landschappen ingebed in de randen van open gebieden, in plaats van open landschappen waar met behulp van groenstroken of houtwallen gedeeltelijke afscherming plaats moet vinden. Gebieden met een kernkwaliteit Natuur lijken op voorhand voor de ontwikkeling van zonneparken uitgesloten. Gebieden waar de kernkwaliteit Rust (Stilte en Duisternis) op rust, zijn voor zonneparken niet direct van invloed op de realisatie ervan. Voor de laatste drie kernwaarden, Archeologie, Aardkundige Waarden en Cultuurhistorie geldt integraal dat aldaar gelegen waarden gerespecteerd moeten worden. Voor gebieden met een hoge verwachting heeft de provincie daarom in eerste instantie geen voorkeur.

Deze provinciale aanpak leidt uiteindelijk tot een 'ja, mits' benadering voor zonneparken buiten het stedelijk gebied in combinatie met infrastructuur en urbane karakters. Een 'nee, tenzij' benadering geldt voor de agrarische gebieden en natuurgebieden. Als laatste wordt benadrukt dat participatie in de vorm van bijvoorbeeld een postcoderoos een uitstekende insteek zou kunnen zijn voor het creëren van een groot maatschappelijk draagvlak. Hieruit is uiteindelijk op te maken dat de Provincie Drenthe, mits aan de voorwaarden voldaan, de ontwikkeling van zonneparken buiten het bestaand stedelijk gebied toestaat. Omdat momenteel de vraag naar duurzame energie stijgende is, zal dan ook via deze insteek gehoor gegeven moeten worden aan deze vraag.

Toetsing van de ontwikkeling

Het beleidskader als hierboven voorgesteld is een kaderstellend, doch adviesgevend beleidsdocument. Er worden geen harde eisen en regels gesteld, en met name de voorbeeldgeë Orienteerde benadering schept veel ruimte voor een individuele aanpak en uitvoering.

Concreet kan er wel getoetst worden op de locatievoorwaarden van het huidige initiatief aan de kernwaarden van de Omgevingsvisie Drenthe:

Landschap – de locatie bevindt zich in het esdorpenlandschap, specifiek in een heideontginningsgebied. Het esdorpenlandschap is cultuurhistorisch gezien opgebouwd uit essen, ontginningsgebieden, het beekdal en het dorp. Deze samen vormen een agrarisch cultuurlandschap, waarin elk onderdeel van het landschap zijn eigen agrarische functie heeft. De systematische ontginning van het heidegebied tot ver in de 20e eeuw maakt dat het oorspronkelijk karakter van het landschap grotendeels verloren is gegaan. Deze ruimte werd veelal gebruikt om

schappen te laten weiden. Concreet stelt de Provincie Drenthe voor locaties in een esdorpenlandschap dat open ruimte behouden behoort te blijven. Daarnaast dient het behoud en de versterking van landschappelijke waarden middels karakteristieke beekdal(rand)beplanting gewaarborgd te worden.

Natuur – de locatie bevindt zich niet in een door de provincie aangemerkte natuurzone als opgenomen in de kernkwaliteit natuur (natuurgebieden en vennen, beekdalen, sloten en wijken, bosjes en houtwallen, geleidelijke overgangen en vogelgebieden). Het betreft een locatie die de overgang van stad naar buitengebied markeert en heeft binnen dat karakter geen hoge natuurlijke waarden. De locatie vormt daarnaast geen onderdeel van een NNN (voorheen EHS) of Natura 2000 gebied.

Rust – de locatie bevindt zich niet in een zone bedoeld voor stilte of duisternis. Tevens vormt het huidige initiatief geen bedreiging voor dergelijke zones.

Archeologie – op basis van de in de omgevingsverordening opgenomen beleidskaarten kan worden opgemaakt dat de locatie zich niet op gronden bevindt met een hoge archeologische verwachting (m.a.w. beekdal, es, veenterpengebied etc). In hoofdstuk 5.3 zal nader worden ingegaan op het gemeentelijk archeologisch beleid.

Aardkundige waarden – de locatie bevindt zich niet op een grond met een hoge aardkundige waarde.

Cultuurhistorie – de locatie bevindt zich niet op een grond met een hoge cultuurhistorische waarde.

3.3.3 Brochure Ruimte voor zonne-energie in Drenthe

Zowel de ideeën van de omgevingsvisie, alsmede de concrete aanpak voor zonne-parken in het ruimtelijk kader, zijn vervolgens in januari 2017 opnieuw samengevoegd in de brochure 'Ruimte voor zonne-energie in Drenthe', die het voor initiatiefnemers overzichtelijk maakt hoe en op welke manier zonneparken mogelijk zijn in de Provincie Drenthe.

Kernpunten uit deze brochure zijn de aansluiting op bestaande stedelijke gebieden of infrastructuur (in het kader van meervoudig ruimtegebruik, iconische uitstraling of koppeling aan eindgebruikers), de omvang en de ruimtelijke inpassing.

Toetsing van de ontwikkeling

Het huidige initiatief voldoet aan het beleidskader voor de ontwikkelingsmogelijkheden van een zonnepark in de Provincie Drenthe. Daarnaast vormt het met directe aansluiting op de A28 een mogelijkheid tot een project met iconische uitstraling, waar voorbij rijdend verkeer van en naar Hogeveen van kan genieten. Het project, ter grootte van ruim 19 hectare, kan tevens de inwoners van Hogeveen van groene stroom voorzien. De ruimtelijke inpassing van het project zal aan de hand van onderstaand gemeentelijk beleid nader toegelicht worden.

3.4 Gemeentelijk beleid

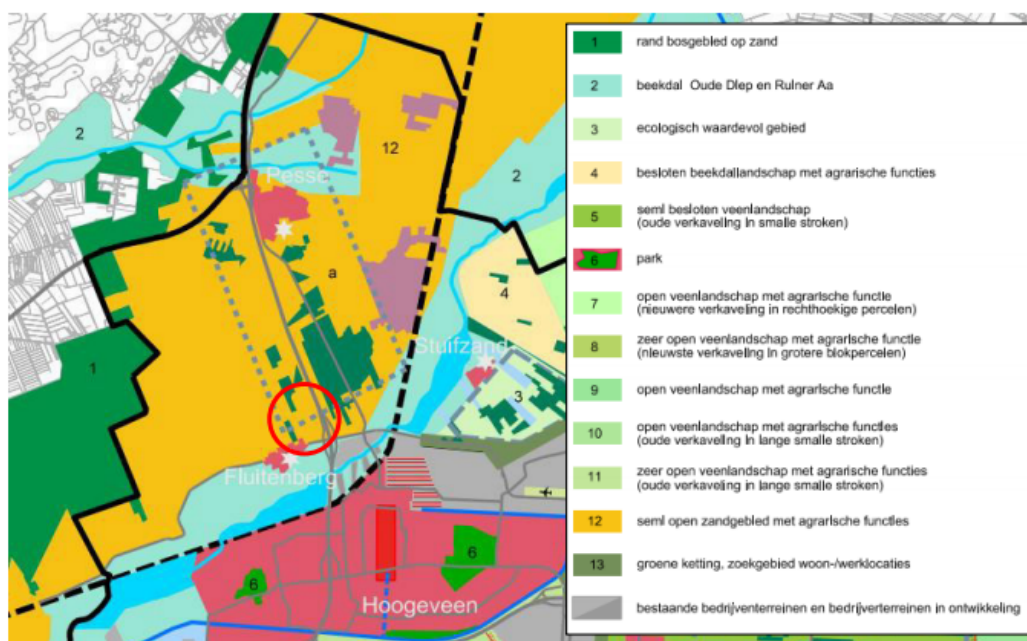
3.4.1 Algemeen

De Structuurvisie Hoogeveen 2.0 (2012) is een geactualiseerde versie van de gemeentelijke structuurvisie opgezet in 2004. In de structuurvisie zijn de gemeentelijke ambities op het gebied van o.a. ruimtelijke ontwikkeling, economie, infrastructuur, veiligheid en duurzaamheid opgenomen. Een belangrijke rode draad die door deze structuurvisie loopt is het thema energie en duurzaamheid. Hieraan is de structuurvisiekaart Hoogeveen 2013-2015 gekoppeld; deze kaart geeft visueel weer waar wel en niet welke ontwikkelingen mogelijk zijn.

Specifiek voor het landelijk gebied is daarnaast de Visie Landelijk Gebied opgesteld. Deze visie behandelt per landschap een toekomstvisie gekoppeld aan verschillende ontwikkelingsthema's. Deze thema's zijn landschap, water, natuur, infrastructuur, landbouw, wonen, werk en bedrijvigheid, en recreatie en toerisme.

Toetsing van de ontwikkeling

Via de structuurvisiekaart (afbeelding 4) is te zien, dat de locatie van het voorliggende initiatief in een semi-open zandgebied ligt met agrarische functies. De ontwikkeling van een zonnepark doet geen permanente afbreuk aan dit karakter, daar het zonnepark een tijdelijke functie heeft en tevens middels landschappelijke inpassing de ruimtelijke kwaliteiten van het perceel behouden blijven. Daarnaast kan door begrazing van schapen het agrarisch karakter van de projectlocatie in het kader van meervoudig ruimtegebruik behouden blijven.

Afbeelding 3: planlocatie (rood omcirkeld) inde structuurvisiekaart Structuurvisie Hoogeveen.

De **Visie Landelijk Gebied** spreekt voor de projectlocatie van een landgoederenzone, waarin met name de openheid resp. bebossing van het landschap geaccentueerd kan worden middels (kleinschalige) nieuwe bosplant, op een manier waarop de landbouw en het agrarisch karakter hier niet verloren gaan. Ook op dit vlak komt het huidige project overeen met de eisen in de omgevingsvisie.

De plaatsing van zonnepanelen op het beoogde perceel vormt natuurlijk geen landschapsbedrijvigheid in de traditionele zin van het woord. De ontwikkeling kan echter, zeker

met het oog op directe nabijheid van industrieterreinen en de A28, de overgang van stedelijk naar landelijk gebied op een passende, innovatieve manier inluiden. Het feit dat het zonnepark voor een periode van (maximaal) 25 jaar het landgebruik minder intensief maakt en de mogelijkheid biedt om de bestaande ecologie en landschappelijke waarden en elementen terug te laten keren, maakt het zonnepark tevens tot een landschappelijk duurzame ontwikkeling.

3.4.2 Doelstellingen ten aanzien van energie en klimaat

De gemeente Hoogeveen wil een bijdrage leveren aan het overgangsproces naar een duurzame energiehuishouding. Daartoe is ten aanzien van energie en duurzaamheid door de gemeente de doelstelling gesteld energieneutraal te zijn in 2040. Om deze doelstelling te behalen is naast energiebesparing ook duurzame energieopwekking nodig. Daartoe heeft de Gemeente Hoogeveen een energieloket waar initiatiefnemers voor duurzame energieprojecten en bewoners van Hoogeveen hun initiatief kunnen toetsen en uitwerken. Omdat de gemeente echter ook veel concretere vragen ontvangt over de ontwikkeling van grondgebonden zonneparken in haar gemeente heeft zij in 2017 besloten tot het opstellen van een afwegingskader voor zonne-energie in Hoogeveen (vastgesteld december 2017). Dit afwegingskader baseert zich grotendeels op de provinciale zonneladder en geeft daarom prioriteit aan zonnepanelen op dakoppervlakken en industriële gronden alvorens over te gaan op gronden in het buitengebied. Hier wordt echter duidelijk aangegeven dat om uiteindelijk energieneutraliteit te behalen, gronden in het buitengebied wel degelijk gebruikt zullen moeten worden voor de ontwikkeling van zonneparken. Het afwegingskader laat zien op welke plekken en op welke manieren een zonnepark in de gemeente Hoogeveen ontwikkeld kan worden. Zo zijn essen, beekdalen, natuurgebieden en komgebieden van de dorpen op voorhand uitgesloten van ontwikkeling. Voor andere gebieden in het buitengebied geldt dat aan kerncriteria zoals meervoudig ruimtegebruik, landschappelijke inpassing en het creëren van een breed maatschappelijk draagvlak voldaan moet worden. Specifieke randvoorwaarden voor het ontwikkelen van een zonnepark in het buitengebied zullen hieronder in sectie 3.4.3 besproken worden.

Tevens bestaat in de Gemeente Hoogeveen en de weidere omgeving op de grens van de Overijsselse en Drentse provincie de lokale energiecoöperatie 'Reestdal Energie'. De stichting vormt een lokaal energie-initiatief dat de opwekking van duurzame energie en de besparing van energie op lokaal niveau (het Reestdal) stimuleert en faciliteert.

3.4.3 Specifieke voorwaarden gemeente Zonneparken

In het Afwegingskader zonne-energie van de Gemeente Hoogeveen wordt voortgeborduurd op het provinciale principe van een zonneladder zoals opgesteld door de Provincie Drenthe. Uitgangspunt hierbij is wederom dat zonnepanelen op daken (stap 1) en binnen bebouwd gebied (stap 2) een voorkeur krijgen boven grondgebonden zonneparken in het buitengebied (stap 3), maar dat geen enkele locatie op voorhand wordt uitgesloten.

Tevens stelt de gemeente de volgende eisen:

- waar mogelijk inzetten op multifunctioneel ruimtegebruik;
- zo veel mogelijk koppeling tot stand brengen tussen de plek waar de energie wordt opgewekt en waar het wordt verbruikt;
- omvang van een zonnepark sluit in maat en schaal aan bij de omgeving;
- een zonnepark is altijd ingepast in de omgeving;
- zonnepark initiatieven vanuit de dorpen (met maatschappelijk draagvlak en meerwaarde) hebben voorrang op initiatieven van derden;
- geen zonneparken in landschappelijk, natuurlijk of cultuurhistorisch waardevol gebied.

Om aan de gemeentelijke klimaatdoelstelling te kunnen voldoen dient in 2040 circa 6.000 Tj aan duurzame energie opgewekt te worden. Dit komt overeen met het huidige energieverbruik in de gemeente. Op één hectare kunnen circa 3.000 zonnepanelen worden geplaatst. Hiermee kan

jaarlijks ongeveer 3,7 Tj duurzame energie mee werden opgewekt. Om Hoogeveen energieneutraal te krijgen met zonneparken is 1621 hectare aan zonnepark nodig. Dit komt overeen met circa 4.863.000 zonnepanelen. Dit is geen realistisch scenario.

Als gemeente zetten we daarom in op het opwekken van duurzame energie op daken (stap 1) en zoveel mogelijk op andere plaatsen in het bebouwde gebied (stap 2). Met deze stappen zijn we al enkele jaren zeer intensief bezig, in de vorm van tal van projecten en regelingen gericht op het stimuleren van bedrijven, inwoners, organisaties en verenigingen. Hoewel het aantal zonnepanelen op daken en binnen de bebouwde kom aanzienlijk is toegenomen de laatste jaren weten we zeker dat stap 3 ook nodig is (buiten bebouwd gebied) om energieneutraal te worden. De urgentie van de energietransitie is dermate hoog dat we op de bovengenoemde drie stappen van de zonneladder tegelijkertijd inzetten en dus geen afwachtende houding aannemen tot de capaciteit van stap 1 en 2 volledig zijn benut. Hieronder geven we een nadere toelichting op onze inspanningen met betrekking tot stap 1, 2 en 3.

Stap 1: Op daken

De gemeente Hoogeveen faciliteert eigenaren van zowel woningen als bedrijfsgebouwen zoveel mogelijk om zonnepanelen op daken aan te brengen. Op de gemeentelijke website is een zonnekaart voor alle daken binnen de gemeente te raadplegen. Hieruit blijkt of er voldoende zoninstraling op het dak aanwezig is voor zonnepanelen. Met een rekenmodule kan berekend worden wat de investering in zonnepanelen zal gaan opleveren. Er zijn verschillende campagnes voor huiseigenaren geweest, bijvoorbeeld "Zon zoekt Drent" om mensen bewust te maken van het voordeel van zonnepanelen. De gemeente biedt hiervoor leningen aan om de aanschaf van zonnepanelen te kunnen financieren. De Hoogeveense bedrijven zijn uitgenodigd voor bijeenkomsten over het plaatsen van zonnepanelen. Diverse bedrijven hebben opdracht gegeven voor het plaatsen ervan. Na de bouwvakantie volgt een nieuwe bijeenkomst. Het aantal zonnepanelen op daken is in de afgelopen jaren behoorlijk toegenomen. In 2012 waren er nog slechts 1.000 zonnepanelen aanwezig, in 2017 waren dit al 15.000 geregistreerde zonnepanelen. De verwachting is dat dit aantal de komende jaren nog flink gaat toenemen. Uit dit aantal blijkt wel dat er nog een lange weg te gaan is om hiermee een significante rol te spelen bij het behalen van de klimaatdoelstelling.

Stap 2: Binnen bebouwd gebied

Er wordt door de gemeente naar mogelijkheden gezocht om binnen het bebouwde gebied zonnepanelen te kunnen plaatsen. Voorbeeld hiervan is het overkappen van parkeerterreinen. Hiervoor zijn gesprekken gevoerd met ontwikkelaars.

Stap 3: Buiten bebouwd gebied

Uit de bovenstaande getallen blijkt dat het, vanwege de klimaatopgave, noodzakelijk is om ook zonne-energie op te wekken in het buitengebied. Hier kunnen significante hoeveelheden duurzame energie worden opgewekt. De gemeente zet daarom gelijktijdig in op het opwekken van zonne-energie op daken, binnen bebouwd gebied en buiten bebouwd gebied.

Voor locaties die in het buitengebied gepland zijn worden striktere eisen gesteld aan landschappelijke inpassing en het creëren van een maatschappelijk draagvlak. Deze punten worden in het onderstaande nader toegelicht.

Landschappelijke inpassing en inrichting

Ondanks de lagere visuele impact van een zonnepark op het landschap in vergelijking met andere vormen van grootschalige duurzame energie-opwekking (b.v. windturbines), is voor de landschappelijke inpassing van een zonnepark in de Gemeente Hoogeveen een grote rol weg gelegd. Specifiek voor de locaties in het buitengebied worden verschillende mogelijkheden voorgesteld:

- gekoppeld aan een bedrijventerrein of grootschalige infrastructuur;

- gekoppeld aan dorpen;
- vrij liggend;

Aangezien de projectlocatie direct aansluit op de A28 heeft het project enkel betrekking op het eerste punt uit bovengenoemde opsomming. Hierbij wordt concreet gedacht aan de koppeling van zonneparken aan bedrijventerreinen of grootschalige infrastructuur (zoals de A28, de A37 of spoorlijnen), of aan de dorpen (middels directe afzet van geproduceerde energie). Langs bovenregionale infrastructuur, zoals de A28 en A37 wordt daarbij een zonnepark van grotere maat en schaal als mogelijkheid benoemd. De koppeling van deze grootschalige infrastructuur en een zonnepark is daarbij gunstig, aangezien het landschap op die manier minder sterk aangetast zal worden. Voorwaarde hiervoor is het voorkomen van hinder voor het voorbijkomende verkeer. Bij de inrichting van het zonnepark dient rekening te worden gehouden met de bestaande kavelgrenzen en perceelstructuren. Wanneer een zonnepark wordt gekoppeld aan grootschalige infrastructuur en/of bedrijventerreinen, wordt geen concrete maximummaat opgelegd. De maximumhoogte van het park is ingesteld op 3,0m. Transformatorhuisjes dienen op een zo groot mogelijke afstand tot woningen te worden geplaatst.

Maatschappelijk draagvlak

Naast de gunstigere landschappelijke inpassing van zonneparken ten opzichte van windturbine(s), bestaat er normaliter voor zonneparken eveneens een groter maatschappelijk draagvlak. Wanneer het zonnepark nabij een dorpskern gepland wordt, dient er in de projectontwikkeling rekening te worden gehouden met het creëren van een maatschappelijk draagvlak voor het project. Tevens dient er rekening te worden gehouden met een maatschappelijke meerwaarde, waarbij gedacht kan worden aan het instellen van een postcoderoos, afzetting van geproduceerde energie aan een lokale afnemer, of inbedding van recreatieve/educatieve doeleinden in het zonnepark. Kronos Solar is voornemens met een lokale energiecoöperatie samen te werken om sociale participatievormen mogelijk te kunnen maken. De creatie van draagvlak en de verlening van participatie aan de inwoners van Fluitenberg wordt beschreven in hoofdstuk 7.3.

Toetsing van de ontwikkeling

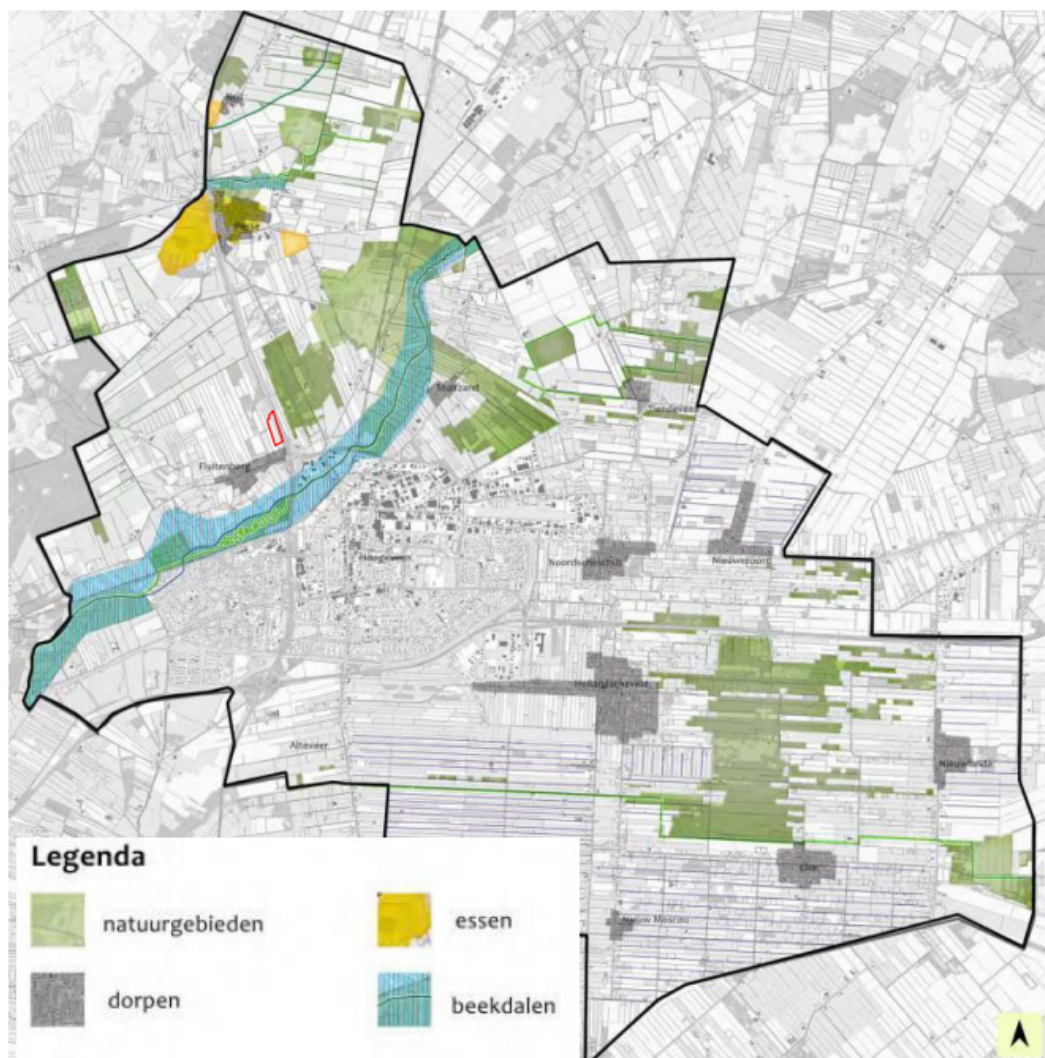
De ontwikkeling sluit aan bij het streven om in 2040 klimaatneutraal te zijn, en is een goede stap in de richting om zo snel mogelijk een groter aandeel van het energieverbruik lokaal en duurzaam op te wekken. De locatie is gelegen langs een grote infrastructurele verkeersader, de A28 en is hierdoor qua maat en schaal passend. Het landschap krijgt door de koppeling tussen de snelweg en het zonnepark een innovatieve impuls. Daarnaast wordt middels een passende landschappelijke inpassing gewerkt aan herstel van bestaande landschappelijke en ecologische waarden. Om storend, direct zicht op het zonnepark te voorkomen wordt een wilde struweelhaag tussen het zonnepark en de A28 aangeplant. Deze haag vindt uiteindelijk aansluiting op het bestaande bosblok tussen de afslag 27 en het zuidelijk projectgebied, alsmede aan het bosblok aan de noordzijde van het projectgebied. Tenslotte is het zonnepark niet gelegen op (cultuur)historisch waardevol gebied (uitzonderingsgebieden) als beschreven in het afwegingskader zonne-energie (afbeelding 4).

De nabijgelegen dorpskern Fluitenberg, alsmede directe omwonenden, dienen van de opbrengsten van het zonnepark te kunnen profiteren. Kronos is daarbij voornemens om samen met de lokale energiecoöperatie Reestdal een postcoderoos op te stellen om inwoners van Fluitenberg en andere belanghebbenden bij het project te betrekken en persoonlijk enthousiast te maken voor de duurzame opwekking van zonne-energie. Daartoe hebben eerste gesprekken met directe omwonenden en de inwoners van Fluitenberg plaatsgevonden.

Ten aanzien van de specifieke landschappelijke en maatschappelijke inpassing van het project wordt in het projectontwerp rekening met bovenstaande gehouden. In hoofdstuk 4.4 wordt nader ingegaan op de landschappelijke inpassing van het zonnepark. De creatie van draagvlak voor het zonnepark wordt nader besproken in hoofdstuk 7.3.

3.5 Conclusie

De ontwikkeling van het zonnepark op de beoogde locatie is niet in strijd met de beleidskaders van de verschillende overheden. Ten aanzien van de aanleg van zonneparken worden initiatieven met name getoetst op de bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstellingen en de ruimtelijke inpassing. Dit laatste is verder toegelicht in sectie 4.4.

Afbeelding 4: Uitzonderingsgebieden Afwegingskader zonne-energie Hogeveen. Plangebied rood omlijnd.

Hoofdstuk 4 Gewenste ontwikkeling

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden zowel het gebied waar de ontwikkeling plaats gaat vinden als het project zelf beschreven. Daarnaast wordt ingegaan op de landschappelijke inpassing van het plan.

4.2 Ruimtelijke structuur

Het landbouwgebied tussen Fluitenberg en Pesse is onderdeel van een ontginningslandschap gelegen op zandgronden. Door de aanwezigheid van bomengroepen, bomenlanen en bosjes, laat het zich als half-open kenmerken. Het zonnepark kan dit half-open karakter ondersteunen.

Het plangebied voor het beoogde zonnepark is, zoals in paragraaf 2.3 en 2.4 beschreven, momenteel in gebruik als landbouwgrond. Dit gebruik is door de realisatie van het zonnepark uitgesloten, maar door het tijdelijke karakter van de ontwikkeling is volledig landbouwgebruik na afloop van het project weer mogelijk. Tevens heeft het voorliggende initiatief geen invloed op de landbouwactiviteit op aangelegen percelen. Ook ten aanzien van de aanliggende A28 worden op het gebied van schittering geen significante problemen verwacht, zoals beschreven in hoofdstuk 5.14. De beoogde gestructureerde rijopstelling van de zonnepanelen past daarbij in het bestaande rechte lijnige karakter van het landschap. Tevens zal de toegangsweg aangesloten worden op een bestaande wegenstructuur, ten westen van de planlocatie, waardoor enkel binnen het plangebied een nieuwe verhardingsweg aangelegd zal moeten worden. Het project blijft kortom binnen de grenzen van de eigen percelen, en na afloop van de projectduur zullen de percelen weer teruggebracht worden naar de oorspronkelijke staat.

4.3 Functionele structuur

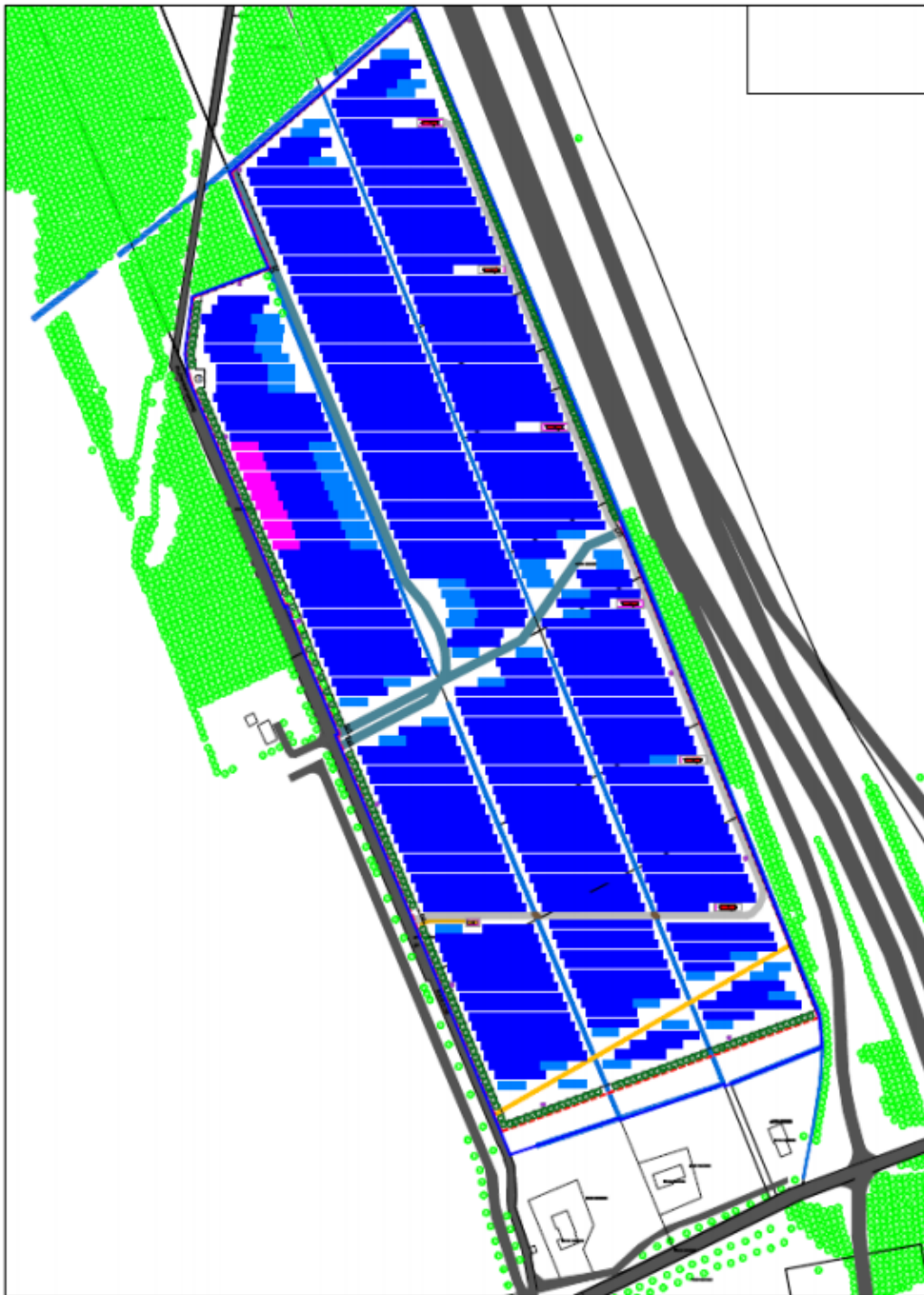
Het projectgebied is 19,3 hectare groot (zie afbeelding 5), waarbij uit een eerste studie blijkt dat er op de percelen de volgende technische mogelijkheden zijn:

Constructiegebied	193.900m ²
Aantal modules	68.460
Aantal inverterstations	6

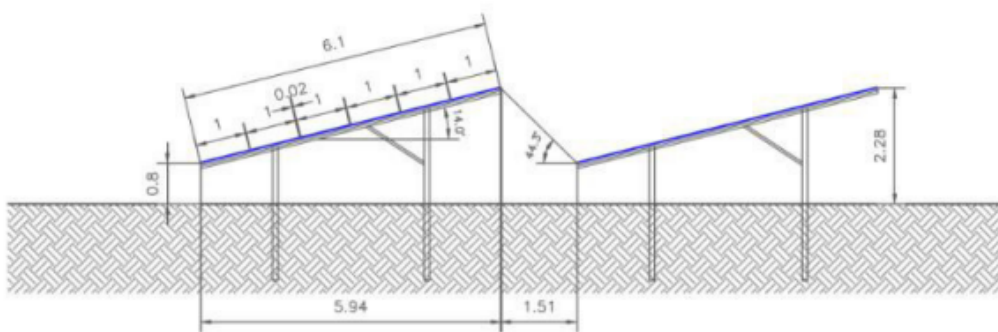
Afbeelding 5: Luchtfoto van het plangebied

In afbeelding 6 is in een eerste impressie opgenomen hoe dit gesitueerd wordt binnen het plangebied. Voor meer detailinformatie zie bijlage 1 (inrichtingstekening).

Afbeelding 6: Inrichtingstekening van het Zonnepark

Voor de ruimtelijke inpasbaarheid is de constructie van de zonnepanelen van belang, welke is weergegeven in afbeelding 7.

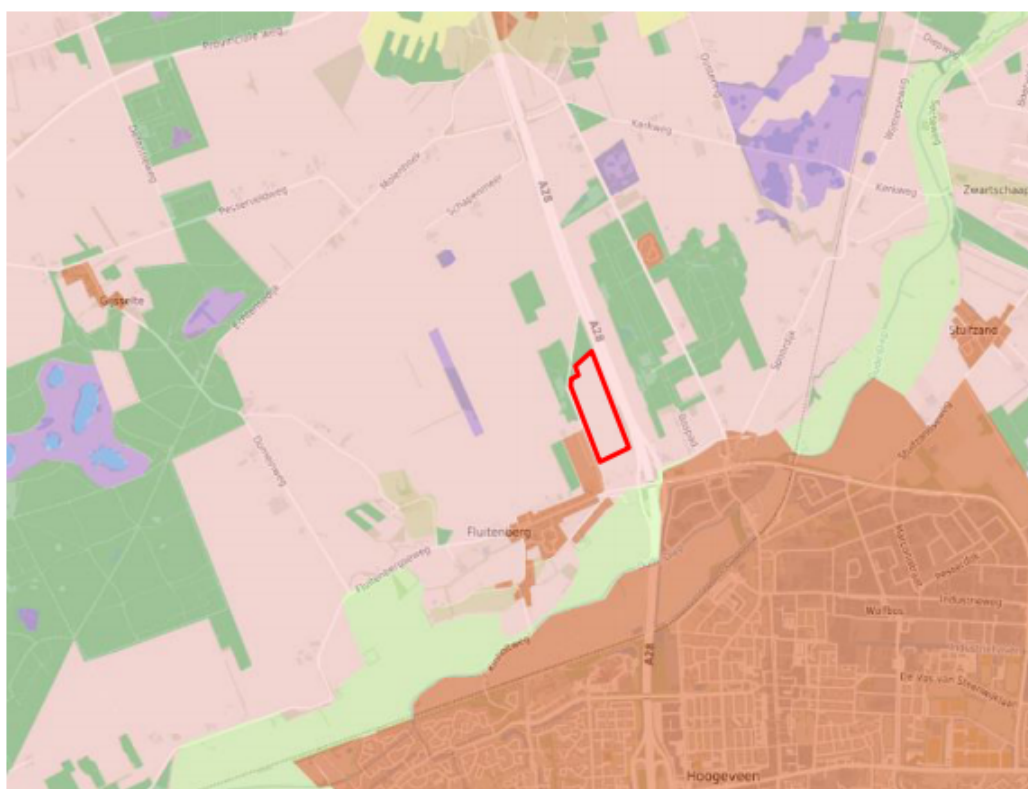

Afbeelding 7: Doorsnede van de basisconstructie

4.4 Landschappelijke inpassing

Analyse van de kavels en het omliggende landschap

Leidend bij de keuze voor de landschappelijke inpassing zijn de Visie Landelijk Gebied (zie 3.3) en de algemene aanduidingsregels uit het bestemmingsplan. Er wordt uitgegaan van behoud, bescherming, ontwikkeling en herstel van cultuurhistorische, landschappelijke en natuurlijke waarden. Zoals besproken in hoofdstuk 3.2 en 3.3 is de projectlocatie onderdeel van een groter heideontginningsgebied (afbeelding 8) ten noorden van Hoogeveen (esdorpenlandschap).

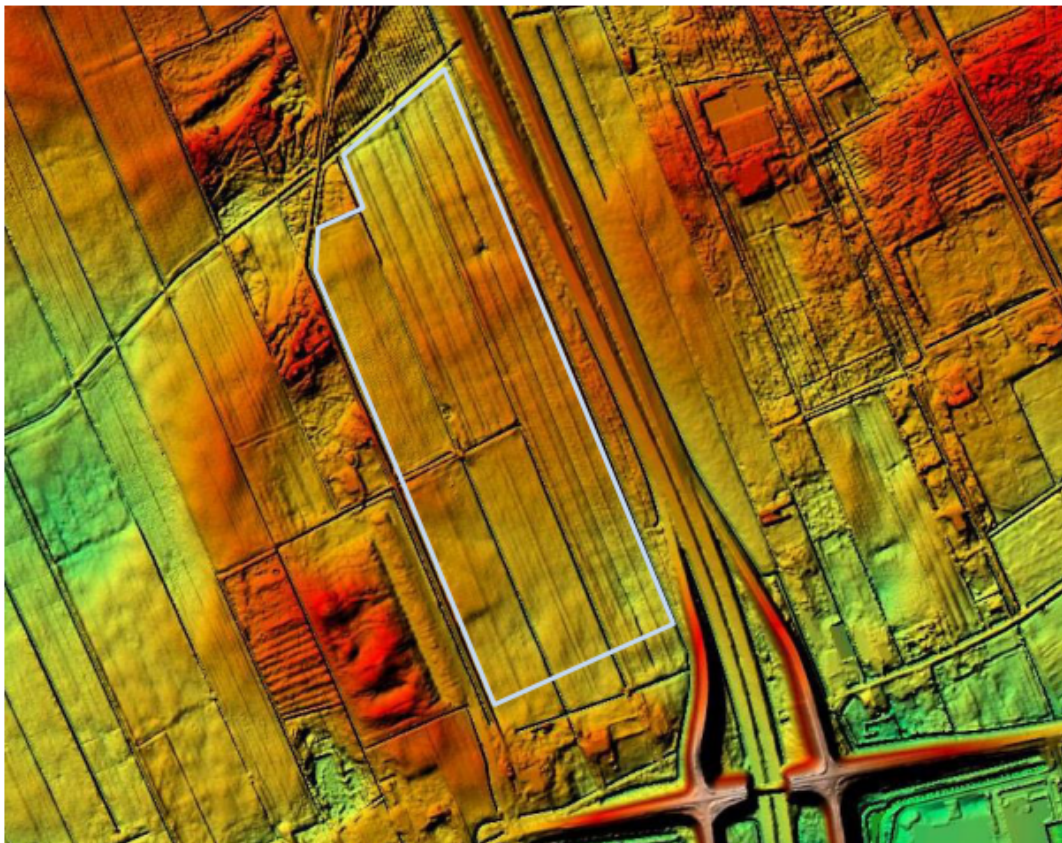

Afbeelding 8: Landschappenkaart Geoportaal Drenthe, planlocatie rood omlijnd

Het oorspronkelijke heideontginningsgebied waarin het esdorpenlandschap gelegen is, is zoals eerder aangegeven cultuurhistorisch gezien opgebouwd uit essen, ontginningsgebieden, het beekdal en het dorp. De projectlocatie zelf vormt een integraal onderdeel van het ontginningsgebied op een zandige bodem. Het oorspronkelijke heidegebied is door recente

ontginningsactiviteit grotendeels verloren gegaan. Hierdoor hebben rechtlijnigheid en openheid, afgewisseld met bomenclusters en kleine bosjes, de overhand gekregen. Het verkavelingspatroon is in en rondom de projectlocatie hierdoor eveneens lineair en wordt hier en daar afgeschermd door bosgebieden. De A28 loopt als een grote verkeersader dwars door dit oorspronkelijke, anderzijds rustige landbouwgebied.

De panelen worden reliëfvolgend geplaatst zodat de structuur van het oorspronkelijke maaiveld intact blijft. Het oorspronkelijke maaiveldniveau van de projectlocatie voegt zich in het hoogteniveau van de wijdere omgeving (afbeelding 10). De woonhuizen, en ook de grote afslag van de A28 naar Hoogeveen vormen de relatief hoger gelegen delen rondom de projectlocatie. De hoogte van het zonnepark zal zoveel mogelijk in het landschap ingepast worden door gebruik te maken van zorgvuldig gekozen struweelbeplanting die soorteigen is.

Afbeelding 9: Hoogtekaart van het plangebied, groen-geel-rood, waarbij rood=hoog en groen=laag

Ontwerp

Het zonnepark vormt door haar semi-industrieel karakter een soepele overgang van het urbaan-industrieel karakter van de A28 en het industriegebied De Wieken ten zuidoosten van de projectlocatie, naar het landschappelijke buitengebied van de Gemeente Hoogeveen bij de kern Fluitenberg. Hoewel het park en haar panelenconstructies een ander uiterlijk hebben dan het huidige landgebruik (landbouw, mais) vormt de voortzetting van weidsheid en rechtlijnigheid van het zonnepark een interessante en innovatieve overgang van stad naar land. Dit lineaire karakter is in de bijgevoegde lay-out te onderscheiden, en is één van de belangrijkste dragers van de blijvende landschappelijke impuls van het zonnepark. Bestaande landschapselementen, zoals bomenlanen, houtwallen en bosblokken, blijven behouden en worden middels zorgvuldige landschappelijke inpassingsmaatregelen en het aanplanten van streekeigen soorten versterkt. Dit sluit tevens aan bij de landschapsvisie Hoogeveen. Het afzien van regelmatige bemesting met kunstmest ten tijde van de bouw en operationele fase van het zonnepark draagt daarnaast bij aan

het natuurlijk herstel van bestaande landschappelijke en ecologische waarden. Door deze maatregelen kan op de lange termijn een impuls aan het bestaande landschap en de ecologische structuur in het gebied gegeven worden.

De concrete invulling van de landschappelijke inpassing en het toevoegen van een impuls aan het landschap is middels de volgende maatregelen in het projectplan opgenomen. Deze maatregelen zullen de relatie tussen het bestaande landschap en het nieuwe zonnepark ondersteunen en versterken:

- Aan de zuidzijde, westzijde en oostzijde wordt een 5 meter brede, wilde struweelhaag van streekeigen soorten aangeplant (zoals bijv. vlierbes, krentenboom, hulst, es en hazelaar in gemengde opstelling);
- Rondom het hele park wordt een hoogwaardig en ree-vriendelijk hekwerk aangebracht (max. 2m hoogte) om een fatsoenlijke geleiding van reeën langs het zonnepark mogelijk te maken. Het hekwerk zal geplaatst worden tussen de struweelhaag en het zonnepark, zodat deze niet direct zichtbaar zal zijn.
- Het zonnepark wordt aan de westzijde ontsloten, zodat bestaande bosgebieden ten noorden en noordwesten van de projectlocatie behouden blijven;
- Daar waar geen onderhoudspaden lopen, wordt de ruimte tussen de panelen en het hekwerk opgevuld met een bloemrijk kruidenmengsel, welke dient als gunstige habitat voor de te plaatsen bijenkasten, maar ook voor andere kleine insecten en vogels;
- Voor de grond onder de panelen zal in samenspraak met een leverancier van zaden een weidemengsel samengesteld te worden dat past bij de specifieke karakteristieken van de locatie in combinatie met de zonnepanelen. Gedacht kan worden aan een mengsel van traaggroeiende grassen aangevuld met kruiden. Voorbeelden voor dergelijke traaggroeiende grassen die hiervoor gebruikt kunnen worden zijn o.a. veldbeemd, roodzwenk, engels raaigras.

Afbeelding 10: Voorbeeld hekwerk, trafostation, wilde natuurlijke haag en kruidenbeplanting

De samenstelling van het weidemengsel onder de panelen is vooral gericht op akkervogels als bijvoorbeeld de patrijs, geelgors, gele kwikstaart en veldleeuwerik. De basis van dit mengsel wordt gevormd door zomergranen die niet ontsmet zijn. De overige soorten zijn cultuurgewassen die

rijkelijk bloeien en zaad vormen, hiervan vormen bijvoorbeeld ook wilde granen als spelt en rogge een onderdeel. Deze soorten hebben niet per sé een bijzondere bloeiwijze, maar produceren wel zaad dat graag gegeten wordt door vogels. In de bloeitijd trekken deze soorten enorm veel insecten die afkomen op de honing en het stuifmeel. Voor veel akkervogels zijn insecten een belangrijke voedselbron om hun jongen mee te groot te brengen.

Duurzame energie maakt een integraal onderdeel uit van het Nederlandse landschap en de Nederlandse samenleving, en dit zal in de toekomst alleen maar groter worden. Zichtbaarheid vergroot de acceptatie van dit nieuwe landschappelijke element. In eerste instantie zal het zonnepark zoveel mogelijk aan het zicht onttrokken worden. Echter zal het zonnepark aan de noordwestzijde zichtbaar blijven. Hier is een kleine niche in het park aangebracht, waar een informatiepaneel over het zonnepark geplaatst zal worden en waar een direct zicht op het zonnepark zal bestaan. Op deze manier kan duurzame energieproductie direct zichtbaar gemaakt worden aan belangstellenden. Er worden geen extra wandel- of fietspaden aangelegd omdat het gebied reeds ontsloten wordt langs de Fluitenbergseweg en bestaande infrastructuur en landschapselementen verdere recreatiemogelijkheden onvoldoende toelaten. Er wordt daarnaast ingezet op meervoudig ruimtegebruik met vooral ecologische meerwaarde. Door extensief beheer met behulp van schapen ontstaat een gebied met kruidig grasland.

Hekwerken zijn vanwege de veiligheid noodzakelijk. Er wordt gekozen om een afrastering van ruwe houten palen en gaas toe te passen. Deze hekconstructie (max. 2,0m) is grofmazig en voorkomt afschrikking van o.a. reeën. Het gebruikte gaas is open en transparant (afbeelding 11).

Het hekwerk wordt niet pal op de locatiegrens geplaatst maar op enkele meters ervandaan. Het gebruik van houten palen vindt aansluiting bij zowel de geplande struweelhaag die ervoor zal komen te staan, als ook bij de bosrijke omgeving aan de noordzijde van de projectlocatie.

Afbeelding 11: Hert-vriendelijk hekwerk

De noodzakelijke installaties (netwerkstation, omvormers e.d.) worden uitgevoerd in gedekte kleuren met als hoofdtoon Dennengroen (RAL6009) en staan in een regelmatig grid zo ver mogelijk van bestaande bewoning af, langs de A28. Hierdoor zullen de omvormerstations de minste impact op de omgeving uitoefenen en grotendeels door het geluidseffect van het voorbijkomende verkeer van de A28 overschaduw worden. De bomenrijen en bosgroeperingen in de achtergrond blijven zichtbaar en bepalen de schaal en openheid die beleefbaar is.

Ten aanzien van parkeren is enkel voor de bouwperiode een parkeervoorziening noodzakelijk. Deze zal binnen de grenzen van de projectlocatie gesitueerd zijn. Tijdens de operationele periode van het park is niet in een parkeermogelijkheid voorzien, aangezien het voor het onderhoud voldoende is een enkele auto/kleine bus op de ontsluitingsweg in het park te parkeren.

4.5 Beheer en onderhoud van het zonnepark

De bloei van de bloemenrijke ruigte (de kruidenzones rondom het park tussen panelen en hekwerk) start in mei en loopt door tot het eind van de zomer. Kenmerkende soorten die in deze stroken opgenomen worden zijn zowel bosrandplanten zoals look-zonder-look alsmede planten van droge tot vochtige ruigte, waaronder boerenwormkruid en engelwortel. De ruigte is van groot belang voor dagvlinders, libellen en andere insectengroepen, maar ook voor kleine zoogdieren. Het beheer van de ruigte zal gevormd worden door een extensief beheer waarbij wordt ingezet op een zo natuurlijk mogelijke groei. Het maaien wordt afgestemd op de vegetatie. Bij een (matig) rijke bodem wordt in de herfst gemaaid (okt-nov), dit wordt later bij een schrale bodem aangepast naar de winter (feb-mrt).

Het eindbeeld van het grasland (onder de panelen) bestaat uit kort gras met lokaal wat hoger, kruidenrijk gras. Er vindt voorafgaand aan de begrazing, bijvoorbeeld gedurende de bouwperiode van het zonnepark, geen wijziging van de bodemopbouw plaats en evenmin grondverzet (enkel minimaal lokaal i.v.m. het aanleggen van kabelstroken). Het grasland en behorend eindbeeld wordt op natuurlijke wijze in stand gehouden door een in eerste instantie vrij intensieve begrazing, die op termijn extensiveert. Voor de schapenbegrazing wordt samengewerkt met een professionele, lokale schaapherder.

Rondom het zonnepark wordt een houtwal aangeplant, die wordt aangezet en bijgemengd met struweel. Voor het struweel rondom het zonnepark wordt het snoei-beheer gestart in jaar 6, gefaseerd in cycli van 6 jaar. In jaar 10 en 20 wordt de noodzaak van eventueel dunnen gecontroleerd. Vanaf jaar 10 wordt gekeken naar het afzetten van hakhout in verband met verjonging van de struiklaag, dit gebeurt selectief en gefaseerd. Het struweel loopt geleidelijk op naar de kern van de houtsingel en heeft een hoogte van ongeveer 2m, plaatselijk wat hoger. Het struweel zal op een enkele plek naar buiten toe uitstulpen.

4.6 Conclusie

De hierboven beschreven invulling van het zonnepark sluit aan op de locatiekenmerken van het ontginningsgebied waarin de locatie zich bevindt. Het (deels) aanbrengen en versterken van de landschapswaarden d.m.v. struweel en kruidenvegetaties zorgt ervoor dat de karakteristieke landschapkenmerken behouden blijven. Anderzijds zorgt de invoeging van de inijkniche met zicht op het park, en het daarbij horende informatiebord, ervoor dat het park voor de inwoners van Fluitenberg en Hoogeveen in het algemeen beleefbaar is. Deze zichtlijn maakt tevens de lineaire structuur van het bestaande verkavelingspatroon herkenbaar. De afwisseling van akkerbouw, bosgebieden en houtwallen blijft met de komst van dit zonnepark en bovengenoemde maatregelen gewaarborgd.

Afbeelding 12: Schetsmatige weergave zonnepark Hogeveen

Hoofdstuk 5 Omgevingsaspecten

5.1 Inleiding

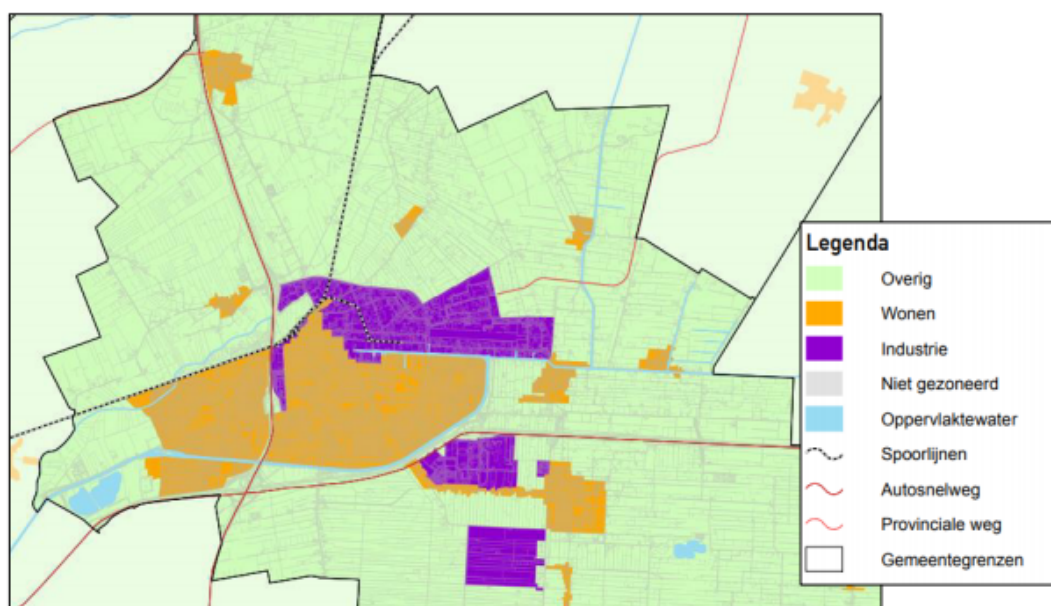
Om te beoordelen of de aanleg van het zonnepark in overeenstemming is met alle wet- en regelgeving wordt in dit hoofdstuk ingegaan op de verschillende aandachtspunten die daarbij van belang zijn.

5.2 Bodem

Bij de toetsing of een project uitvoerbaar is moet worden nagegaan of er mogelijk sprake is van bodemverontreiniging. Bij functiewijzigingen en nieuwe ontwikkelingen dient daarom te worden bekeken of de bodemkwaliteit past binnen het toekomstige gebruik van de bodem en of deze optimaal op elkaar kunnen worden afgestemd.

Toetsing van de ontwikkeling

Het gebied ligt in een ontginningslandschap gelegen op zandgronden, geologisch onderdeel van een historisch gevormde grondmorene. Gezien de beperkte bodemroering (alleen de basisconstructies voor de zonnepalen en de stations) en het huidige agrarische gebruik is de kans zeer gering dat er bodemverontreinigingen aanwezig zijn en dat ze door de aanleg van het zonnepark verstoord zouden kunnen worden. Ook in de bodemfunctiekaart van de Gemeente Hogeveen is te zien dat voor de huidige projectlocatie de kans op bodemverontreiniging zeer gering is – de projectlocatie valt onder de categorie 'overig' en is daarmee niet gelegen in gevoeliger zones zoals stedelijk of industrieel gebied. Nader bodemonderzoek is dan ook niet noodzakelijk en het aspect bodem vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid.

Afbeelding 13: Bodemfunctiekaart Gemeente Hogeveen

Volgens de RUD kunnen in het projectgebied mogelijk dempingen aanwezig zijn, welke met gebiedsvreemde grond verontreinigd kunnen zijn. Tijdens graafwerkzaamheden wordt hier rekening mee gehouden door alert te zijn op het voorkomen van bodemverontreiniging.

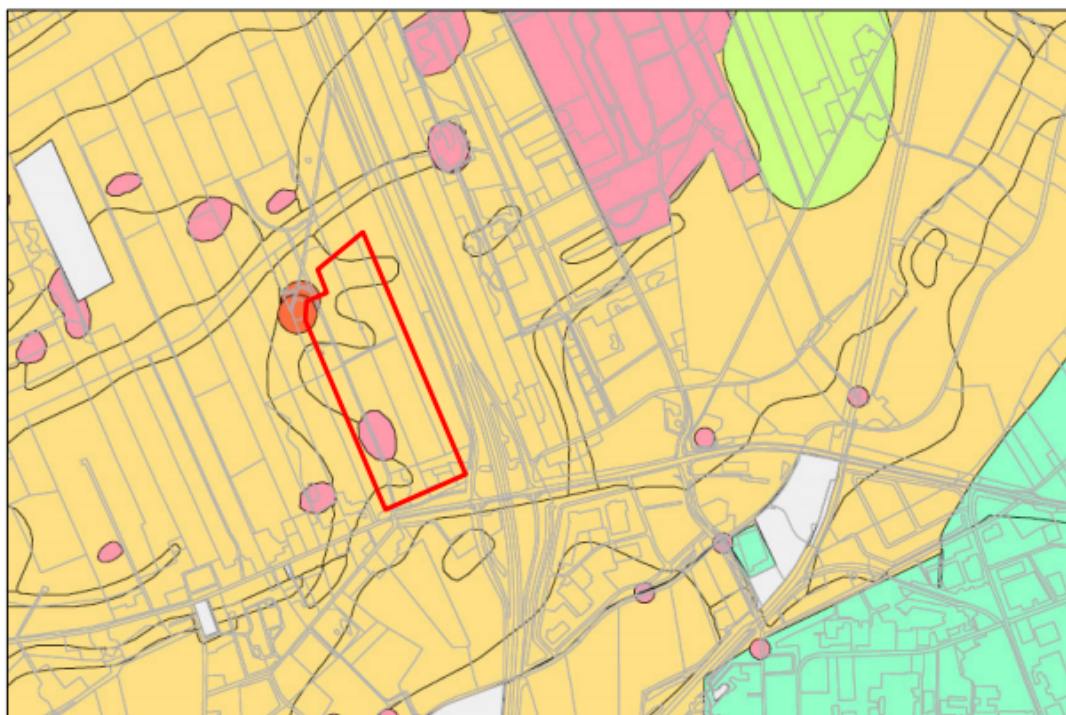
5.3 Archeologie en cultuurhistorie

Op grond van het Verdrag van Malta en de daaruit voortvloeiende Wet op de archeologische monumentenzorg, dient te worden gekeken naar de archeologische waarden in het plangebied.

Toetsing van de ontwikkeling

Voor de projectlocatie gelden drie archeologische verwachtingswaarden (afbeelding 14). Een zeer klein percentage van het gebied is aangemerkt met 'waarde - archeologie 1', een iets groter deel met de 'waarde - archeologie 2' en de rest van het projectgebied heeft de 'waarde - archeologie 3'. Bij de verwachting 'waarde - archeologie 2' is archeologisch onderzoek noodzakelijk indien de ingrepen niet groter zijn dan 100m² en niet dieper dan 30cm. Bij de hogere verwachting 'waarde - archeologie 1' is altijd een archeologisch onderzoek noodzakelijk.

Aangezien deze cirkelzone (een behoudenswaardige vindplaats) aan de uiterste westrand van het park gelegen is, wordt deze zone niet met panelen of andere constructies bebouwd. In de lay-out in de bijlage is ervoor gekozen dit gebied onder een andere kleur (paars) met panelen te voorzien. Hierbij betreft het een panelenconstructie op betonnen voet-fundering die op het maaiveld geplaatst wordt en daarbij geen bodemverstoring oplevert (afbeelding 15). Deze constructiemethode zal in samenspraak met de gemeente op toepassing besproken worden. De zone met archeologische waarde 2 wordt enkel met panelenconstructies bebouwd. Transformatorhuisjes, wegennetwerken etc worden buiten deze zone aangelegd. Het overgrote deel van de projectlocatie heeft de 'waarde - archeologie 3'.

Afbeelding 14: Archeologische verwachtingskaart

Voor de bovenbeschreven waarden gelden de volgende onderzoeksplichten:

Aanduiding	Soort waarde	Vrijstelling in m ²	Vrijstelling diepte in cm
Waarde – archeologie 1	Behoudenswaardige vindplaats	0	n.v.t.
Waarde – archeologie 2	Niet gewaardeerde vindplaats	100	30
Waarde – archeologie 3	Hoge of middelhoge archeologische verwachting	1000	30

Bij de bouw van het zonnepark blijft het totale oppervlakte aan bodemverstoring zeer gering. De grootste bodemverstoring wordt veroorzaakt door de kabelgeulen, deze zijn 0,6 meter breed en hebben een diepte van 1 meter. De overige bodemverstoring bestaat uit het plaatsen van de transformatorstations, het hekwerk en de onderconstructie die met palen in de grond staat. Voor de palen van de onderconstructie is gekozen voor een U-profiel waardoor het oppervlakte aan bodemverstoring zeer minimaal is (0,0007935m² per paal, zie bijlage 'Heiprofiel-3200').

Onderstaande tabel geeft de bodemverstoring per werkzaamheid aan met een diepte van meer dan 0,3m. Hierbij is voor zowel het aantal benodigde palen als het aantal meter kabels de hoeveelheid zeer ruim naar boven bijgesteld om er zeker van te zijn dat de voorgeschreven waarden niet worden overschreden.

Werkzaamheid	Aantal	Bodemverstoring m ²	Totaal m ²
Onderconstructie (palen)	21.200	0,0007935	16,82
Kabelgeulen	1520m	0,6	912
CCTV	15	0,0625	0,9375
Hekwerk (palen)	600	0,01	6
Center station	1	18	18
Totaal			953,75

Afbeelding 15: Voorbeeld onderconstructie met betonvoeten

Naast bovenstaande werkzaamheden worden er ook nog een vijftal transformatorhuisje geplaatst. Deze hebben een oppervlakte van 64,3m² per stuk en worden gefundeerd op een basis van maximaal 0,3m diep, en zijn daardoor vanuit het oogpunt archeologie/impact bodemingrepen niet relevant.

5.4 Water

In het kader van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is het verplicht ruimtelijke plannen te 'toetsen op water', de zogenaamde watertoets. De watertoets is een waarborg voor water in ruimtelijke plannen en besluiten. Deze waterparagraaf heeft betrekking op Zonnepark Hoogeveen.

Relevant beleid

Het beleid van het waterschap Drents Overijsselse Delta staat beschreven in het waterbeheerplan 2016-2021. Specifiek voor het stedelijke gebied heeft het waterschap het beleid geformuleerd in

'Water Raakt!'. Daarnaast is de Keur een belangrijk regelstellend instrument waarmee in ruimtelijke plannen rekening moet worden gehouden. U kunt de genoemde documenten raadplegen op onze site www.wdodelta.nl.

Invloed op de waterhuishouding

Het plan heeft geen schadelijke gevolgen voor de waterkwaliteit en ecologie. Binnen het bestemmingsplan worden niet meer dan tien wooneenheden gerealiseerd en de toename van het verharde oppervlak bedraagt niet meer dan 1500 m². Binnen het plangebied is geen sprake van (grond)wateroverlast. Voor de aanleghoogte wordt een ontwateringsdiepte geadviseerd van minimaal 80 centimeter. Dit is de afstand tussen de gemiddelde hoogste grondwaterstand (GHG) en onderzijde bouwvloer. Bij het bouwen zonder kruipruimte kan worden volstaan met een kleinere ontwateringsdiepte. Om wateroverlast binnen woningen en bedrijven te voorkomen adviseren wij om een drempelhoogte van 30 centimeter boven het straatpeil te hanteren (as van de weg). Voor lager gelegen ruimtes, zoals kelders en parkeergarages, wordt aandacht besteed aan het voorkomen van wateroverlast door bijvoorbeeld instromend hemelwater.

Voorkeursbeleid hemelwater

Bij de afvoer van overtollig hemelwater moet het afstromend hemelwater ter plaatse in de bodem dan wel op het oppervlaktewater worden teruggebracht. Het waterschap heeft de voorkeur om het hemelwater, daar waar mogelijk, te infiltreren in de bodem. Oppervlakkige afvoer naar de infiltratievoorziening en infiltratie via wadi's heeft daarbij de voorkeur. Als oppervlakkige infiltratie niet mogelijk is, is ondergrondse infiltratie door middel van bijvoorbeeld een infiltratieriool (IT-riool) of infiltratiekratten een mogelijkheid. Als infiltratie niet mogelijk is dan kan hemelwater via een bodempassage worden geloosd op oppervlaktewater. De afvoer van overtollig hemelwater uit het plangebied mag, ongeacht de toegepaste methode, niet tot wateroverlast leiden op aangrenzende percelen of het omliggende watersysteem. Schoon hemelwater (bijvoorbeeld vanaf dakoppervlakken) kan direct worden afgevoerd naar oppervlaktewater.

Het gebruik van uitlogende materialen

Het waterschap is verantwoordelijk voor een goede waterkwaliteit van het regionale watersysteem. Om verontreiniging van het watersysteem te voorkomen worden materialen die uitlogen en het oppervlaktewatersysteem kunnen verontreinigen niet gebruikt.

Watervergunning (of melding) op grond van de Keur

Het wateradvies dat is afgegeven in het kader van de watertoets is geen watervergunning of melding. Gaat u werkzaamheden verrichten in de beschermingszone van een waterstaatswerk (dus: een dijk of een watergang)? Wordt hemelwater afgevoerd op oppervlaktewater of wordt er grondwater onttrokken? Dan moet u een watervergunning aanvragen op de website: www.omgevingsloket.nl. Op basis van de door u ingevulde gegevens ziet u hieronder welke watervergunning u nodig heeft. Indien hieronder geen specificatie staat, hoeft u geen watervergunning aan te vragen.

B watergangen (schouwsloten)

In het plan bevindt zich een B-watergang. B-watergangen (of schouwsloten) hebben een belangrijke functie voor de waterafvoer- en berging. Deze watergangen staan op de legger van het waterschap en de Keur is van toepassing. Volgens de Keur zijn alle activiteiten die plaatsvinden in, op of langs watergangen van het waterschap vergunningsplichtig. Voor minder ingrijpende activiteiten hebben zijn algemene regels vastgesteld. Hierdoor kan er sprake zijn van vrijstelling of hoeven deze activiteiten alleen te worden gemeld. Er is in het plan rekening gehouden met de Keur van het waterschap. Er wordt tijdig melding gemaakt of een vergunning aangevraagd.

Watertoetsproces

De initiatiefnemer heeft het Waterschap Drents Overijsselse Delta geïnformeerd over het plan door gebruik te maken van de digitale watertoets. De beantwoording van de vragen heeft er toe geleid dat de korte procedure van de watertoets is toegepast. De bestemming en de grootte van het plan hebben een geringe invloed op de waterhuishouding in ruimtelijke zin. Deze conclusie is automatisch getrokken op basis van de ingevoerde gegevens op www.dewatertoets.nl. Het proces van de watertoets is goed doorlopen. Het waterschap Drents Overijsselse Delta gaat akkoord met het plan.

Naast bovenstaande Waterparagraaf is vastgesteld dat er door de projectlocatie persleidingen van het Waterschap lopen. In het projectontwerp is rekening gehouden met de vrijwaringszonen (6m) die op deze persleidingen liggen.

5.5 Natuur en ecologie

Sinds 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht geworden met de provincie als bevoegd gezag. Deze wet omvat zowel de soortenbescherming als bescherming van (Europese) natuurgebieden, waarbij met het voorliggende project rekening gehouden dient te worden.

Toetsing van de ontwikkeling

Op de planlocatie is een ecologische quickscan uitgevoerd (veldbezoek door Econatura op 27-02-2018). Het rapport van de ecologische quickscan is bij deze ruimtelijke onderbouwing bijgevoegd Bijlage 1. Er kan worden geconcludeerd dat het plangebied geen onderdeel vormt van een Natura 2000 of NNN (voorheen EHS) gebied. Uit de quickscan is de volgende eindconclusie gekomen:

‘In ecologische context wordt in principe weinig of geen afbreuk gedaan in een situatie met intensief gebruikt (hoog bemest) en kaal akkerlandschap langs een drukke snelweg, waarin geen beschermde planten- en diersoorten aantoonbaar zijn. Binnen dit kader of dat van de soortenbescherming onder de Wet natuurbescherming zijn geen bezwaren volgens het onderhavige onderzoek aantoonbaar of deze kunnen worden uitgesloten’

Daarnaast wordt ter bevordering van zowel flora- als faunasoorten enkele aanbevelingen gedaan, zoals o.a.:

- Het plaatsten van jachtposten voor roofvogels en uilen;
- Het plaatsten van nestposten voor kleine marterachtigen;
- Het weglaten van nacht- en kunstverlichting;
- Aanlegwerkzaamheden vinden plaats buiten het broedseizoen van broedvogels, in dit geval alleen in de late herfst- en winterperiode.

De eindresultaten van de ecologische quickscan zullen worden meegenomen bij de bouw en tijdens de operationele periode van het zonnepark. Tevens zal na verlening van de omgevingsvergunning en vóór de bouw van het zonnepark in samenspraak met een ecooloog een ecologisch natuurontwikkelplan opgesteld worden om de natuurontwikkeling te beheren en ecologisch herstel door winning van natuurwaarden mogelijk te maken.

5.6 Geur

Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen dienen te worden getoetst aan de normen uit de Wet geurhinder en Veehouderij. Als gevolg van deze wet worden normen gesteld voor de bouw van nieuwe geurgevoelige objecten (zoals woningen). Er dient voor deze objecten sprake te zijn van een goed woon- en leefklimaat. Daarnaast mag geen inbreuk ontstaan op de milieuruimte van omliggende veehouderijen.

Toetsing van de ontwikkeling

Een zonnepark is geen geurgevoelig object. Daarmee kan verdere toetsing aan de Wet geurhinder en Veehouderij achterwege blijven en vormt het aspect geur geen belemmering voor de

uitvoerbaarheid van het project.

5.7 Geluid

In de Wet geluidhinder, en de daarbij behorende Besluiten en Regelingen, is bepaald dat bij de beslissing op een aanvraag voor een omgevingsvergunning waarbij wordt afgeweken van het bestemmingsplan op binnen de onderzoekzones van industrieterreinen, wegen en spoorwegen te realiseren geluidsgevoelige gebouwen of terreinen de waarden uit de Wet geluidhinder in acht dienen te worden genomen.

Toetsing van de ontwikkeling

Omdat een zonnepark geen geluidgevoelig gebouw of terrein is kan verdere toetsing aan de Wet geluidhinder achterwege blijven. De geluidsproductie van een zonnepark is enkel terug te leiden tot het koelen van de transformatoren (omvormers), die zo ver mogelijk bij (bewoonde) bebouwing geplaatst worden. Door de grotere productie van energie, en de benodigde koeling van de transformatoren hiervoor, valt te verwachten dat in de zomer meer geluid geproduceerd zal worden dan in de winter. De geluidsproductie die hierdoor ontstaat valt echter in een zeer lage categorie vergelijkbaar met het geluidsniveau dat 's nachts in een landelijk gebied heerst. Kronos Solar maakt voor het zonnepark gebruik van Power Electronics Invertors. Een schematische weergave van de geluidsproductie van deze transformatoren en vergelijkbare transformatoren is bij deze ruimtelijke onderbouwing bijgevoegd. Hieruit kan opgemaakt worden dat van geluidshinder boven het gangbare geluidsniveau geen sprake kan zijn. Daarnaast is het zo dat eventuele geluidshinder door middel van extra filtervoorzieningen weggenomen kan worden. Tevens dient opgemerkt te worden dat het zonnepark direct naast een belangrijke verkeersader, de A28, gesitueerd is, welke de geluidsproductie van het zonnepark zal overstemmen. Er zal zorg gedragen worden voor het gebruik van transformatoren zonder ongediertebestrijders.

Het geluidseffect van het zonnepark op de omgeving wordt in paragraaf 5.8 (milieuzonering) meegenomen. Het aspect geluid is daarmee geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van het project.

5.8 Bedrijven en milieuzonering

Zowel de ruimtelijke ordening als het milieubeleid stellen zich ten doel een goede kwaliteit van het leefmilieu te handhaven en te bevorderen. Dit gebeurt onder andere door milieuzonering. Onder milieuzonering verstaan we het aanbrengen van een voldoende ruimtelijke scheiding tussen milieubelastende bedrijven of inrichtingen enerzijds en milieugevoelige functies als wonen en recreëren anderzijds. De ruimtelijke scheiding bestaat doorgaans uit het aanhouden van een bepaalde afstand tussen milieubelastende en milieugevoelige functies. Die onderlinge afstand moet groter zijn naarmate de milieubelastende functie het milieu sterker belast.

Milieuzonering heeft twee doelen:

1. het voorkomen of zoveel mogelijk beperken van hinder en gevaar bij woningen en andere gevoelige functies;
2. het bieden van voldoende zekerheid aan bedrijven dat zij hun activiteiten duurzaam en onder aanvaardbare voorwaarden kunnen uitoefenen.

Voor het bepalen van de aan te houden afstanden wordt in eerste instantie doorgaans de VNGuitgave 'Bedrijven en Milieuzonering' uit 2009 gehanteerd, waarin richtafstanden voor de ruimtelijk relevante milieuaspecten geur, stof, geluid en gevaar zijn opgenomen.

Toetsing van de ontwikkeling

De voorgenomen inrichting van de betrokken gronden als zonnepark levert geen hinder of gevaar op voor omliggende gevoelige functies. Wel worden transformatoren en omvormers geplaatst. Deze worden echter niet aan de randen van het plangebied gesitueerd. In de VNGuitgave 'Bedrijven en milieuzonering' valt dit onder de activiteit 'elektriciteitsdistributiebedrijven met transformatorvermogen tussen de 10 en 100 MVA'. De grootste richtafstand is die van geluid en bedraagt 50 meter. Voor de 6 omvormers is de vergelijking gemaakt met de activiteit 'elektriciteitsdistributiebedrijven met transformatorvermogen tot 10 MVA'. Voor deze activiteit staat in de richtafstanden tabel voor het aspect geluid 30 meter. In het voorliggende plan liggen de dichtstbijzijnde woningen op een afstand van circa 168 meter van de transformatoren. De dichtstbijzijnde bedrijven liggen op circa 150 meter, aan de overzijde van de A28. Aan de westzijde van het park, op circa 200 meter van de transformator- en omvormerstations, bevindt zich het crematorium/begraafplaats Yardenhuis Zevenberg. Omdat het zonnepark de meeste tijd gedurende de operationele fase niet bevolkt zal zijn (los van bezoeken voor onderhoud en beheer), is geen sprake van een omgekeerde werking welke in acht dient te worden genomen. Hiermee wordt voldaan aan de richtafstanden.

5.9 Luchtkwaliteit

Het wettelijk stelsel voor luchtkwaliteitseisen is geregeld in hoofdstuk 5, titel 5.2 van de Wet milieubeheer en onderliggende algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen. Luchtkwaliteitseisen vormen geen belemmering voor ruimtelijke ontwikkelingen indien:

- er geen sprake is van feitelijke of dreigende overschrijding van de grenswaarde;
- een project, al dan niet per saldo, niet leidt tot een verslechtering van de luchtkwaliteit;
- een project 'niet in betekenende mate' bijdraagt aan de luchtverontreiniging;
- een project is opgenomen in een regionaal programma van maatregelen of in het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL).30.

Toetsing van de ontwikkeling

De beoogde ontwikkeling leidt vanwege de zeer geringe uitstoot niet tot een verslechtering van de luchtkwaliteit. Gedurende de aanlegfase (circa 16 weken) is er een beperkte toename in verkeersbewegingen en in de gebruiksfase zal er zeer incidenteel verkeer zijn in verband met beheer en onderhoud. In vergelijking met het huidige grondgebruik, waar met regelmaat tractoren over het perceel rijden, is de impact van verkeer nihil. Luchtkwaliteit is daarmee geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van het project.

5.10 Externe veiligheid

De externe veiligheid doelt op het beheersen van de veiligheid van personen in de omgeving van activiteiten met gevaarlijke stoffen. Het externe veiligheidsbeleid richt zich daarom op het voorkomen en beheersen van risicovolle bedrijfsactiviteiten en van risicovol transport (onder andere van gevaarlijke stoffen). Het gaat daarbij om de bescherming van individuele burgers en groepen tegen ongevallen met gevaarlijke stoffen of omstandigheden. Risicobronnen zijn onderverdeeld in risicovolle inrichtingen (onder andere lpg-tankstations), vervoer van gevaarlijke stoffen (via wegen, spoorwegen, waterwegen) en leidingen (onder andere aardgas, vloeibare brandstof en elektriciteit). Om voldoende ruimte te scheppen tussen risicobron en de personen of objecten die risico lopen (kwetsbare of beperkt kwetsbare objecten), moeten vaak afstanden in acht worden genomen.

Toetsing van de ontwikkeling

De beoogde ontwikkeling omvat een kwetsbaar object in de vorm van een hogedruk aardgasleiding. In overleg met de beheerder van deze leiding (Rendo) zijn maatregelen getroffen om de veiligheid te waarborgen, bestaande uit het in acht nemen van vrijspaaringszones aan weerszijden van de leiding. Zie hiervoor ook paragraaf 5.12.

Langs de oostzijde van de projectlocatie loopt de A28. Het gevaar in deze situatie is de kans op

Het park wordt doelmatig geaard en elektriciteitskabels worden op voldoende ondergrondse diepte aangelegd. Daarnaast blijkt uit de Risicokaart Nederland (afbeelding 16) dat er zich in de directe omgeving van de projectlocatie geen risicovolle objecten bevinden waarvan de contouren over het plangebied liggen. Externe veiligheid is dan ook geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van het project.

5.11 Kabels en leidingen

Er is met Rendo overleg geweest over de aangetroffen Hoogspannings- en Laagspanningskabels. Uitkomsten hiervan zijn opgenomen in het lay-out. Over hetzelfde tracé loopt een hoge druk gasleiding, waarmee eveneens rekening is gehouden in het ontwerp. De waterleidingen die naar aanleiding van het KLIC verzoek aangetroffen werden zijn vervallen leidingen (25PVC) en kunnen na overleg met WMD Water in het projectontwerp buiten beschouwing gelaten worden.

5.12 Duurzaamheid

Met de aanleg van het zonnepark wordt invulling gegeven aan de ambitie om te komen tot 14% duurzaam opgewekte energie in 2020. Daarnaast wordt meervoudig ruimtegebruik gestimuleerd door het versterken van de ecologische waarde (extensieve begrazing e.d.). Bij de aanleg van het zonnepark worden geen uitlogende materialen gebruikt.

5.13 MER

Op 1 april 2011 is het gewijzigde Besluit milieueffectrapportage in werking getreden. Een belangrijke wijziging betreft het indicatief maken van de drempelwaarden in onderdeel D (betreft de m.e.r.-beoordeling) van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage.

Concreet betekent dit dat het bevoegd gezag zich er nog steeds van moet vergewissen of activiteiten geen aanzienlijke milieugevolgen kunnen hebben (ook wel genoemd de 'vergewisplicht'). Het komt er op neer dat voor elk besluit of plan dat betrekking heeft op activiteiten die voorkomen op de D-lijst er moet worden nagegaan of er voor activiteiten en projecten beoordeeld moet worden of er een MER gemaakt moet worden. Voor projecten of activiteiten die beneden de drempelwaarden vallen moet een toets worden uitgevoerd om te zien of belangrijke nadelige milieugevolgen kunnen worden uitgesloten. Voor deze toets wordt de term 'vormvrije m.e.r.-beoordeling' gehanteerd. Deze vormvrije m.e.r.-beoordeling kan tot twee conclusies leiden:

- belangrijke nadelige milieugevolgen zijn uitgesloten: er is geen m.e.r. beoordeling noodzakelijk;
- belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu zijn niet uitgesloten: er moet een m.e.r.-beoordeling plaatsvinden of er kan direct worden gekozen voor m.e.r.

De toetsing in het kader van de vormvrije m.e.r.-beoordeling dient te geschieden aan de hand van de selectiecriteria in bijlage III van de EEG-richtlijn milieueffectbeoordeling. In deze bijlage staan drie hoofdcriteria centraal:

- de kenmerken van het project;
- de plaats van het project;
- de kenmerken van de potentiële effecten.

Toetsing van de ontwikkeling

De ontwikkeling betreft de realisatie van een zonnepark op agrarische gronden. De realisatie van zonneparken wordt niet in het Besluit milieueffectrapportage genoemd. Een grondgebonden zonnepark leidt wel tot herinrichting van een stuk landelijk gebied en zou kunnen vallen onder categorie D9 of D22.1. Er is geen sprake van een landinrichting als bedoeld in de Wet inrichting landelijk gebied. De ontwikkeling van een zonnepark valt pas onder deze categorie als deze onderdeel uitmaakt van een groter landinrichtingsproject. Onder categorie D22.1 vallen projecten of installaties voor de productie van elektriciteit, stoom én warm water. Aangezien een zonnepark slechts één van deze drie opwekt, elektriciteit, voldoet het project daarmee ook niet aan categorie D22.1. Een vormvrije m.e.r. beoordeling is daarmee niet aan de orde.

Voor het project is wel de digitale module van het Activiteitenbesluit doorlopen, waaruit is gebleken dat het beoogde initiatief een 'type A' inrichting betreft en daarmee geen melding voor het project noodzakelijk is. De verslaggeving van de digitale module van het activiteitenbesluit zijn bij deze ruimtelijke onderbouwing bijgesloten.

5.14 Verkeer en parkeren

In de Milieuvisie van de gemeente Hoogeveen wordt gesproken over verkeer waar het gaat om geluidsoverlast en uitstoot. In paragraaf 5.7 is op het onderwerp geluid in meer detail ingegaan. In paragraaf 5.10 wordt verder gesproken over het onderwerp van uitstoot. Op beide punten worden geen problemen verwacht omdat de invloed die het zonnepark in zowel de aanleg- als operationele fase heeft op deze aspecten zeer klein is. Tijdens de bouw zal de projectlocatie gedurende een korte periode frequenter aangereden worden, na ingebruikname wordt het zonnepark incidenteel bezocht in het kader van beheer en onderhoud. Voor zover er al sprake is van een verkeersaantrekkende werking is deze beperkt. Het zonnepark wordt ontsloten via de noordelijke zijtak van de Fluitenbergseweg, ookwel bekend als de Doodstraat.

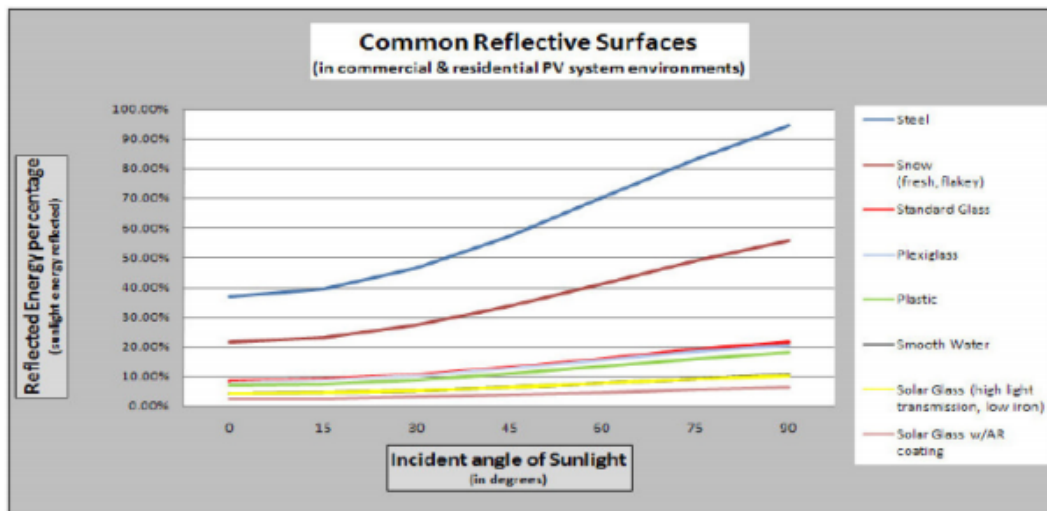
Zowel de emissiewaarden als de geluidsoverlast kunnen gedurende de bouwperiode tijdelijk hoger uitvallen dan in de normale uitgangssituatie waarbij het akkerland regelmatig door tractoren bereden zal worden. Deze zullen echter drastisch afnemen bij ingebruikname van het park, waarbij de incidentele onderhoudsbezoeken in sterk contrast staan tot het intensieve landbouwprogramma dat voorheen op de gronden werd uitgevoerd. Daarnaast dient vermeld te worden dat door de directe nabijheid van de A28, en de gewenste koppeling tussen deze infrastructuur en het zonnepark zoals aangedragen in het afwegingskader, de mogelijke beperkte geluidsoverlast tijdens de bouwperiode grotendeels overschaduwd zal worden door het verkeer over deze rijksweg. Over de gehele projectduur genomen zullen emissiewaarden en geluidsoverlast door het zonnepark afnemen.

Het uitgangspunt is dat een ontwikkeling voorziet in de eigen parkeerbehoefte. Op het park is voldoende parkeergelegenheid aanwezig voor het eerdergenoemde incidentele bezoek. Het project voorziet in de benodigde parkeerbehoefte.

5.15 Lichtreflectie

Bij de plaatsing van een zonnepark is de lichtreflectie richting de omgeving vaak een punt van aandacht dat door omwonenden wordt genoemd. Van enige lichtreflectie richting de omgeving is echter geen sprake. De schittering en reflectie van een PV-systeem zijn aanzienlijk lager dan de schittering en reflectie die wordt gegenereerd door standaard glas en andere veelvoorkomende reflecterende oppervlakken in de directe omgeving van een PV-systeem.

Een efficiënte productie van zonne-energie hangt direct samen met het absorberen van zoveel mogelijk licht en tegelijkertijd het minimaliseren van reflectie. Daardoor leveren standaard zonnepanelen veel minder schittering en reflectie dan het glas van een doorsnee raam. De schittering en reflectie van zonnepanelen is te vergelijken met dat van vlak water. In de onderstaande grafiek zijn de percentages aan gereflecteerde energie van de zon te zien ten opzichte van oppervlakken die veel voorkomen in woon/werkgebieden. De legenda aan de rechterkant laat de verschillende oppervlakken zien, waarbij de bovenste het meest reflecteert.

Grafiek 1: Vergelijking in reflectie voor veel voorkomende oppervlakken.
Source: Sunpower Corporation: "PV Systems: Low Levels of Glare and Reflectance vs. Surrounding Environment"
provided with information e.g. by the University of Minnesota

Door de beperkte schittering en reflectie zijn zonneparken vaak terug te vinden in de directe omgeving van vliegvelden en snelwegen, zoals zichtbaar is in de onderstaande voorbeelden.

Samengevat: overlast door schittering en/of reflectie wordt niet verwacht.

Afbeelding 17: Zonnepark op Airport Weeze, Duitsland

Afbeelding 18: Zonne installatie langs de `Brennerautobahn` in Italie

Afbeelding 19: Zonne installatie langs de a94 dicht bij Töging

5.16 Electromagnetische straling

De uitzending van electromagnetische velden door technische apparatuur heeft effect op mens en omgeving. Electromagnetische velden worden door alle elektrische apparaten geproduceerd en zijn in elk huishouden aanwezig. Om de emissie hiervan zoveel mogelijk te beperken zijn tal van studies uitgevoerd en internationale en Europese richtlijnen opgelegd voor de productie van technische apparatuur. Binnen de context van electromagnetische emissie is vooral de volgende richtlijn van belang:

“EN61000-6-4:2007 Electromagnetic compatibility (EMC) - Part 6-4: Generic standards - Emission standard for industrial environments (IEC 61000-6-4:2006 + A1:2010)”

Kronos Solar maakt bij de bouw van zonneparken enkel gebruik van zogenoemde "industrial grade" componenten en elektronische apparaten die voldoen aan de Europese en internationale normen en richtlijnen, en zijn daardoor als veilig voor gebruik aangemerkt.

Het Fraunhofer Institute (Europa's grootste organisatie voor toegepast wetenschappelijk onderzoek) heeft de volgende tabellen gepubliceerd waarin de electromagnetische emissie van PV-Systemen wordt geïllustreerd

Fluxdichtheid van een photovoltaïsch systeem

Bron van emissie	Afstand	Fluxdichtheid (μT)	Type
Enkeladerige kabel, gelijkstroom, 3 Ampère	10 cm	6	Gelijkstroom magnetisch veld
	1 m	0,6	
Enkeladerige kabel, wisselstroom 0,3A/0,03A	10 cm	06,/0,06	Wisselstroom magnetisch veld
	1 m	0,06/0,006	

Tabel 1: Fluxdichtheid van een PV systeem (vertaald naar NL)
Bron: Fraunhofer Institute, Germany, Christian Märkel, www.Photovoltaik-Web.de

In Nederland is het advies dat de fluxdichtheid niet hoger dan 0,4 μT mag liggen in gevoelige gebieden. Tabel 1 laat zien dat zodra de afstand groter wordt, de emissie zeer snel afneemt. Op 1 meter afstand zijn de waardes reeds zo laag dat er vanuit kan worden gegaan dat de emissie buiten het park nihil is. Het dichtstbijzijnde emissiepunt ligt 4 meter binnen het hekwerk van het park.

Veldsterkte van een photovoltaïsch systeem

Bron van emissie	Afstand	Veldsterkte (V/m)	Type
Zonnepaneel oppervlak, Transformatorloze omvormer	10 cm	350	Wisselstroom elektrisch veld
	1 m	17	
Zonnemodule gebied, omvormer met transformator	10 cm	18	Wisselstroom elektrisch veld
	1 m	0,8	

Tabel 2: elektrische velden van een PV-Systeem (vertaald naar NL)
Bron: Fraunhofer Institute, Germany, Christian Märkel, www.Photovoltaik-Web.de

Voor elektrische velden bij wisselspanning is de toegestane kracht maximaal 10V/m gedurende de nacht in een slaapomgeving, en 20V/m gedurende de dag. Tabel 2 laat zien dat zelfs in de directe omgeving van de elektrische componenten deze waarden reeds zeer laag zijn (1 meter – 17V/m). Buiten het park zijn deze waardes nihil, doordat de afstand vanaf het dichtstbijzijnde elektronische component +/- 50 meter is.

De electromagnetische straling van een zonnepark is enkel afkomstig van de inverters. De overige componenten in het park leveren geen significante straling. Marktleider SMA Solar Technology heeft een onderzoek laten uitvoeren om inzicht in het stralingsniveau van omvormers (de transformatorhuisjes die in een zonnepark worden geplaatst) te krijgen. De omvormers in een zonnepark zijn enkel gedurende de dag in gebruik en worden niet in de nabijheid van mensen "gebruikt". Over het algemeen gedragen PV-omvormers zich niet anders dan typische elektronische huishoudelijke apparaten (zie hiervoor ook onderstaande grafiek). De PV-omvormers die Kronos gebruikt voldoen daarnaast altijd aan de strengste eisen (EG richtlijn van 12 Juli, 1999 - betreffende de beperking van blootstelling van de bevolking aan elektromagnetische velden van 0 Hz - 300 GHz3).

Stralingsbelasting van diverse elektrische apparaten

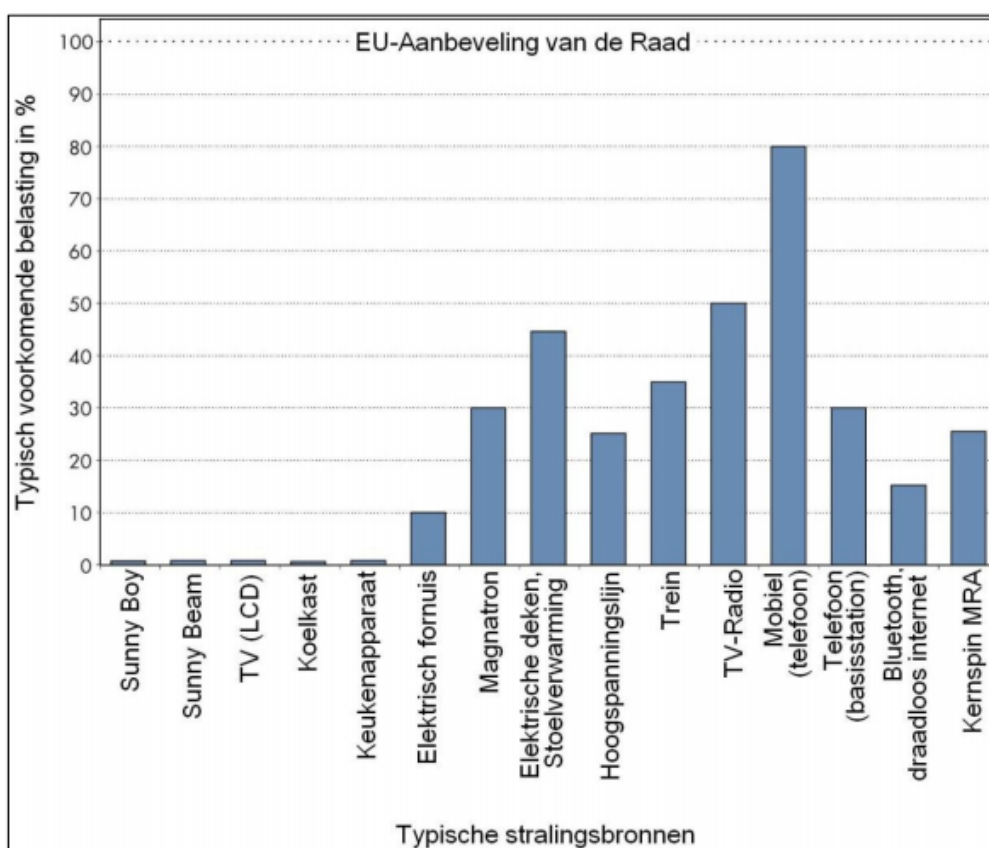

Diagram 1: Stralingsbelasting van verschillende elektrische apparaten
Bron: SMA Solar Technology AG 'Elektromagnetische (Umwelt-)Verträglichkeit'

In de bovenstaande grafiek zijn enkele elektrische apparaten met elkaar vergeleken op basis van de procentuele straling. De twee geteste inverters zijn aangegeven als Sunny Boy en Sunny Beam, twee omvormers die door marktleider SMA Solar Technology veelvuldig worden gebruikt voor zonneparken. Ook onafhankelijke studies hebben deze uitkomsten bevestigd.

5.17 Brandveiligheid

In het uiterst zeldzame geval van de uitbraak van een brand in het zonnepark, zal de brandhaard hoogstwaarschijnlijk in de transformatorstations gelegen zijn. Deze stations worden altijd individueel en geïsoleerd van de panelenconstructie van het zonnepark geplaatst, en staan tevens op een betonnen ondergrond. Daarnaast is er op elke omvormer een noodschakelaar aanwezig en zijn de omvormers in brandwerend materiaal uitgevoerd. Daarom is het brandgevaar binnen een zonnepark veelal terug te dringen tot een individueel transformatorstation. De brandweer kan deze brandhaard blussen of alternatief de transformator gecontroleerd laten uitbranden. Het risico op brandgevaar is daarmee verhoudingsgewijs klein te houden, er bestaat een zeer kleine kans op verspreiding van de brand naar andere delen van het zonnepark of buiten de grenzen van het zonnepark.

Het park is via de normale onderhoudswegen toegankelijk voor de brandweer, daar de nieuwe aangelegde wegen in het zonnepark geschikt zijn voor motorvoertuigen met een massa van ten minste 14.600kg en 4,5m breed zijn. Deze wegen worden ook gebruikt voor de aanlevering van bouwmaterialen in de bouwfase, waarbij is uitgegaan van vrachtverkeer met een gewicht van 40.000kg. Daarmee kunnen de transformatoren in geval van brand direct bereikt worden.

Hoofdstuk 6 Maatvoorschriften

6.1 Technische maatvoorschriften voor het zonnepark

Het zonnepark is vanuit technisch oogpunt op bepaalde punten aan bepaalde voorschriften gebonden. Deze voorschriften zijn in het tekstverloop van voorliggende ruimtelijke onderbouwing benoemd. Hieronder worden de belangrijkste technische aspecten opgesomd:

Constructiegebied	193.900m ²
Aantal modules	68.460
Aantal inverterstations	6

Met daarnaast de volgende constructievoorschriften:

- maximale hoogte van het zonnepark bedraagt 2,30m;
- maximale hoogte van de transformatorstations bedraagt 2,30m;
- maximale hoogte van het centrale omvormstation bedraagt 2,57m;
- hoogte van het hekwerk bedraagt 2,0m;
- hoogte van de geplaatste veiligheidscamera's (13 stuks) bedraagt 2,70.

Bij voorliggende ruimtelijke onderbouwing zijn de technische tekeningen en doorsneden met nadere informatie over de individuele onderdelen van het zonnepark ter inzage bijgevoegd.

6.2 Landschappelijke maatsvoorschriften voor hte zonnepark

Zoals in hoofdstuk 4.4 beschreven zal ervoor gezorgd worden dat het zonnepark op een passende manier opgenomen kan worden in het landschap en deze in stand te houden gedurende de operationele fase van het zonnepark. Het inpassingsplan is gebaseerd op de volgende kernpunten:

- aanbreng van struweelhaag ten westen, oosten en zuiden van de projectlocatie;
- aanbreng meerjarig wildmengsel in de zone tussen het hekwerk en de opstelling van de modulen;
- ree-vriendelijk hekwerkconstructie met houten palen en grofmazig raster;
- gebruik van schutkleuren voor de transformatorstations en het centrale omvormstation;
- behoud en versterking van bestaande landschappelijke waarden d.m.v. bovenstaande maatregelen;
- versterking van iconisch en innovatief karakter van het zonnepark door koppeling tussen de grote verkeersader (A28) van en naar Hogeveen, en het zonnepark

Hoofdstuk 7 Uitvoerbaarheid

7.1 Economische en financiële uitvoerbaarheid

Wanneer er sprake is van een bouwplan als bepaald in de ruimtelijke wetgeving dan moet hiervoor in beginsel een exploitatieplan worden vastgesteld. Hiermee worden de gemeentelijke kosten geborgd. Hiervan kan worden afgezien als het kostenverhaal op een andere manier verzekerd is.

De realisatie van een zonnepark is geen bouwplan als bepaald in de wet (het gaat om een bouwwerk, geen gebouw). De vaststelling van een exploitatieplan is bij de omgevingsvergunning dus niet vereist. Daarnaast wordt er een overeenkomst gesloten tussen gemeente en ontwikkelende partij waarin het kostenverhaal (waaronder planschade) is geregeld. De financiële haalbaarheid van het plan wordt daarmee gewaarborgd.

Kronos Solar werkt samen met gerenommeerde financiers. De middelen worden beschikbaar wanneer duidelijk is dat de benodigde vergunningen afgegeven zijn en de SDE+ subsidie verkregen is. Voor dat laatste is het eveneens noodzakelijk dat de gemeentelijke vergunningen zijn afgegeven. Om die reden wordt de gemeente verzocht de betaling van de bouwleges te verplaatsen naar het moment dat daadwerkelijk met de bouw van het project gestart wordt.

7.2 Handhaving

De Gemeente Hogeveen voert haar handhavingstaak uit op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. De Gemeente Hogeveen stelt in haar kadernota Toezicht & Handhaving (2010):

"Het collegeprogramma 2010-2014 van Hogeveen is in sterke mate gericht op de gezamenlijke verantwoordelijkheid die overheid, burgers en bedrijven hebben voor een leefbare gemeente. Naast het "samen verantwoordelijk" zijn heeft de gemeente als taak handhavend op te treden daar waar wet- en regelgeving wordt overtreden. Daar waar noodzakelijk wordt door ons een passend regie gevoerd op individuele en/of groepen burgers."

Voor deze taak stelt zij de volgende doelstellingen en uitgangspunten:

- De gemeente Hogeveen geeft het goede voorbeeld;
- Handhaven dient altijd een doel;
- Geen onnodige regels;
- Regels zijn na te leven en handhaafbaar;
- Door samenwerking het naleefgedrag verbeteren en problemen oplossen;
- Pro-actief toezicht;
- Repressief optreden daar waar het moet.

De gemeente Hogeveen wil ook meer het accent leggen op eigen verantwoordelijkheid en ruimte voor eigen initiatief. Daarnaast richt het handhavingsbeleid zich ook op de kanteling van handhaving naar preventie, waarbij de gemeente door middel van voorlichting en informatievoorziening vroegtijdiger wil kunnen bijsturen in ontwikkelingen die voorzienbaar problematisch kunnen worden.

7.3 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Participatiemogelijkheden

Een goed draagvlak voor een project als dit zonnepark is van groot belang. Het is van belang dat inwoners dit herkennen als "ons eigen" zonnepark. De inwoners van Hogeveen, en specifiek van de dorpskern Fluitenberg, moeten merken dat een zonnepark ook voor hen is gebouwd. Het creëren

van een breed maatschappelijk draagvlak voor een door Kronos Solar ontworpen zonnepark neemt daarom een belangrijke rol in het proces van projectontwikkeling in. Kronos heeft de gemeente Hoogeveen aangeboden om het plan en alle mogelijkheden voor publieke participatie op een publiekspresentatie toe te lichten. Daarin werd het beoogde zonnepark met inwoners van Hoogeveen besproken en vragen over mogelijke participatie beantwoord. Kronos Solar zal ook actief investeren om zo de inwoners meer bij de ontwikkeling van het park te betrekken.

In veel gemeenschappen in Nederland bestaan al lokale energie coöperaties waarin bewoners zich hebben verenigd, zo ook in de Gemeente Hoogeveen (Reestdal Energie). De participatiemogelijkheden die Kronos Solar voor het zonnepark in Hoogeveen kan aanbieden zijn:

- Postcoderoos: deelname van een lokale energie coöperatie aan het zonnepark. Een deel van het door Kronos aan te leggen park kan worden ingezet als postcoderoosproject. Hierbij kunnen omwonende investeren in zonnepanelen via de energie coöperatie. De deelnemers kunnen de energiebelasting terugkrijgen over het aantal kWh die ze zelf opwekken binnen het zonnepark. De investering is rendabel.
- Goedkope zonnepanelen voor de inwoners van Hoogeveen: voor wie overweegt zonnepanelen op zijn eigen dak te leggen. Kronos Solar geeft de inwoners van Hoogeveen de mogelijkheid om mee te doen in een collectieve inkoop waarbij de panelen kunnen worden verkregen via een lokale energie coöperatie. Als Kronos de duizenden panelen voor het park bestelt kunnen de inwoners meeliften op de bestelling, en kunnen zonnepanelen tegen inkoop-kostprijs geleverd worden. Zo heeft Kronos naar aanleiding van gesprekken met direct omwonenden voorgesteld dat ze panelen levert aan omwonenden voor eigen gebruik op het dak.
- Kronos Solar kan zonnepanelen doneren aan enkele maatschappelijke functies in Hoogeveen. Bijvoorbeeld een verenigingsgebouw kan dan over gratis elektrische energie beschikken.
- Kronos Solar biedt de scholen in Hoogeveen educatieve faciliteiten aan over duurzame energie. Gedurende de eerste tien jaar kan één dag per jaar worden besteed aan educatieve doeleinden zoals lessen op school, of voor het rondleiden van schoolklassen bij het zonnepark. Daarbij zal dan ook aandacht worden geschonken aan onderwerpen als de ecologische waarde en biodiversiteit van het zonnepark.
- Tijdens de aanleg van het park en tijdens het daaropvolgende beheer zal de mogelijkheid geboden worden om lokale bedrijven, en waar mogelijk ook mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, via SROI (Social Return on Investment) te betrekken. Dat zou kunnen via de lokale sociale werkvoorziening. Te denken valt aan uitvoerende werkzaamheden (opbouwen van het park, omheinen, eventuele grondwerkzaamheden, beveiliging, huisvesting en catering voor de medewerkers tijdens de realisatiefase, onderhoud en beheer van het terrein daarna, of educatieve werkzaamheden).

In overleg met de Gemeente Hoogeveen kunnen nadere afspraken worden gemaakt over de exacte invulling van bovenstaande. Momenteel wordt met Energiecoöperatie Reestdal aan een passend participatieplan voor de inwoners van Fluitenberg gewerkt.

Creatie van draagvlak

Directe omwonenden: Naast de bovengenoemde vormen van sociale participatie bij het project werkt Kronos Solar in een vroeg projectstadium actief aan het creëren van draagvlak voor het zonnepark voor de directe omwonenden van het park. Kronos Solar zet in samenwerking met de grondeigenaar van de voorgestelde percelen een plan op om omwonenden zo vroeg mogelijk te informeren en te betrekken bij het initiatief. Voor het zonnepark naast de A28 heeft daartoe op 23 november 2017 een eerste gesprek tussen de grondeigenaar en vier directe omwonenden plaatsgevonden. Vervolgens heeft Kronos Solar op 12 december en 19 december 2017 informatieve bijeenkomsten georganiseerd met diezelfde omwonenden, de grondeigenaar en Kronos Solar, met als doel een verduidelijking en toelichting op het projectvoorstel. Naar aanleiding van dit gesprek is afgesproken dat langs de woningen van de omwonenden langs het park de grenzen van de projectlocatie naar het noorden te verleggen, waardoor een onbenutte, vrije zone ontstaat tussen het zonnepark en de directe omwonenden. Deze bufferzone tussen het park en de zuidelijke bewoningsgrens blijft vrij van panelen. Daarnaast is afgesproken dat het zonnepark zelf visueel afgeschermd wordt door een brede struweelzone en hekconstructie, deze maatregelen staan in het inpassingsplan beschreven. Ook heeft Kronos Solar aangeboden panelen voor privaat gebruik op

het dak voor de betreffende omwonenden te leveren en daarmee aan een gratis energielevering te voldoen gedurende de periode dat het zonnepark operationeel is. Omdat de omwonenden nog niet voldoende gerust gesteld waren met dit voorstel heeft op 1 januari 2018 een informeel gesprek plaatsgevonden waarin het geluid geuit werd dat bij financiële compensatie geleverd door Kronos Solar geen verdere bezwaren aangeleverd zouden worden. Dit standpunt is op 25 januari 2018 verder uitgewerkt in een officieel statement met verzoek om financiële compensatie voor de te verwachten geleden schade als gevolg van het zonnepark.

Op basis daarvan is een planschade risico analyse door Kronos Solar uitgevoerd. Uit deze planschade analyse bleek een waardevermindering wat binnen het normaal maatschappelijk risico van 2% viel, wat voor de omwonenden betekent dat er geen sprake van planschade zou zijn. Met deze uitkomsten is Kronos Solar opnieuw het gesprek met de betreffende buurtbewoners is aangegaan en is wederom geprobeerd in bijzijn van de grondeigenaar samen tot een oplossing te komen. Er is de omwonenden, ongeacht de uitkomsten van de risico analyse waaruit bleek dat er van planschade geen sprake kan zijn, een alternatief voorstel op compensatie gedaan. Hierop werd door de omwonenden wederom negatief gereageerd. In Bijlage 2 is een overzicht opgenomen van de mitigerende maatregelen die Kronos heeft genomen, inclusief de hiervoor genoemde voorstellen en planschaderisicoanalyse

Breed draagvlak Naast de gesprekken met directe omwonenden van het voorliggende initiatief probeert Kronos Solar ook op een breder niveau draagvlak te winnen voor de realisatie van het zonnepark. Daartoe is op 27 februari een informatieavond georganiseerd in Dorpshuis 't Overschotje. Een advertentie voor de informatieavond heeft in de Hooogeveensche Courant van 21 februari 2018 gestaan. Tijdens de avond werd voor een breder publiek (ca. 25-30 aanwezigen) het initiatief en de noodzaak ervan om de gemeentelijke klimaatdoelstellingen te kunnen behalen door Kronos Solar nader toegelicht. Ook waren twee vertegenwoordigers van de gemeente en leden van de energiecoöperatie Reestdal Energie aanwezig. Tijdens de informatieavond werden veel algemene vragen gesteld en werd met name informatie over het zonnepark aan geïnteresseerden verstrekt. Er werd geen bezwaar getoond.

Ten aanzien van de bewoners van de dorpskern Fluitenberg is afgesproken dat door Kronos Solar een zonnepaneel installatie van 8kWp op het dak van het buurthuis van de dorpskern Fluitenberg geplaatst zal worden. Samen met de energiecoöperatie Reestdal Energie wordt momenteel nog overlegd over de juiste vorm van participatie (postcoderoos, co-investering of een andere vorm) van een deel van het zonnepark om enkele van de hierboven beschreven participatiemogelijkheden uit te kunnen voeren. Kronos Solar streeft hierbij naar de aantrekkelijkste mogelijkheid voor beide partijen. Zodra er meer duidelijkheid bestaat over de invulling van participatie via Energiecoöperatie Reestdal zullen de inwoners van Fluitenberg middels een nieuwe informatieavond geïnformeerd worden.

Een laatste punt maakt duidelijk dat Kronos Solar gedurende het gehele proces van projectontwikkeling nauw betrokken blijft bij haar individuele projecten. Doordat Kronos Solar haar projecten na de ontwikkeling in eigen beheer tracht te houden, blijft de projectontwikkelaar na de constructie van het park aanspreekpartner voor grondeigenaren en omwonenden, maar ook de Gemeente Hoogeveen en alle inwoners die participeren in het zonnepark, tot het zonnepark ontmanteld en het perceel in zijn oorspronkelijke staat opgeleverd wordt. Dit levert voor alle partijen transparantie en een heldere communicatievorm op en illustreert de grote betrokkenheid en zorg van Kronos Solar voor het welzijn van haar projecten en klanten.

7.4 Inspraak en overleg

Bij de verlening van een omgevingsvergunning die strijdig is met het geldende bestemmingsplan is wettelijk vastgelegd welke stappen doorlopen moeten worden. Een permanente vergunning wordt eerst als ontwerp ter inzage gelegd. Tijdens die termijn (6 weken) kan iedereen schriftelijk zienswijzen indienen tegen het voornemen tot het verlenen van de omgevingsvergunning. Eventuele zienswijzen en de gemeentelijke reactie daarop worden bij de definitieve besluitvorming betrokken. Na het verlenen van de vergunning kan beroep worden ingesteld bij de rechtbank tegen de verleende vergunning. Tot slot kan hoger beroep worden ingesteld bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Vooroverleg

In het kader van het vooroverleg 3.1.1. Wro is de conceptvergunning aanvraag voorgelegd aan verscheidene vooroverlegpartners. Van meerdere partijen zijn reacties ontvangen. In de meeste gevallen betrof het een akkoord, omdat geen belangen van de partners in het geding waren. De provincie Drenthe en de Natuur en milieufederatie Drenthe hebben een inhoudelijke reactie gegeven. Zie Bijlage 3.

Zienswijzen

De ontwerpvergunning heeft voor een termijn van 6 weken ter inzage gelegen van 19 juli 2018 tot en met 29 augustus 2018. Gedurende die periode zijn 8 zienswijzen binnengekomen. Voor een volledige weergave van de zienswijzen en de beantwoording door de gemeente wordt verwezen naar Bijlage 4

Hoofdstuk 8 Afweging en conclusie

De aanleg van een zonnepark ten noorden van Hoogeveen is strijdig met het geldende bestemmingsplan omdat het niet past binnen de huidige agrarische bestemming. In deze ruimtelijke onderbouwing is onderzocht of de gewenste ontwikkeling past binnen de wettelijke en beleidsmatige kaders. Met het initiatief wordt bijgedragen aan de doelstelling om in 2040 energieneutraal te kunnen zijn. Daarnaast past het binnen de aangegeven ruimtelijke kaders en sluit de inrichting van het terrein aan op de cultuurhistorische en landschappelijke waarden. Specifiek met betrekking tot het Afwegingskader Zonneparken, vastgesteld door de Gemeente Hoogeveen in december 2017, kan samenvattend het volgende gesteld worden:

1. Het beoogde zonnepark is niet gelegen in één van de uitzonderingsgebieden in de Gemeente Hoogeveen waar zonneparken niet toegestaan zijn.

2. De koppeling aan grootschalige infrastructuur (A28), maakt de schaal en maat van het project passend in het landschap. Het zonnepark is direct gelegen aan de A28 en Afslag 27. Daarmee vormt het een innovatieve, duurzame overgang van het stedelijk gebied van Hoogeveen naar het meer landelijk buitengebied van de gemeente en een specifiek Hoogeveense invulling aan de opmars van nieuwe energie-landschappen in Nederland. Het verkeer ondervindt door de afscheidende struweelhaag geen hinder van het zonnepark en de maximumhoogte van 3,0m wordt in het beoogde project gehandhaafd.

3. a - Het beoogde project is op enige afstand van de dorpskern Fluitenberg gelegen. Daarom zijn de inwoners van Fluitenberg vanaf een vroeg stadium bij het project betrokken. Een eerste informatieavond en gesprekken met directe omwonenden rondom het park hebben reeds plaatsgevonden, en Kronos is samen met Energiecoöperatie Reestdal op zoek naar een passende invulling van participatie voor omwonenden en de inwoners van Fluitenberg, zoals bijvoorbeeld het aanbieden van een postcoderoos. Ook kunnen bijvoorbeeld op het dak van een verenigingsgebouw in Fluitenberg zonnepanelen geplaatst worden om het gebouw van zonne-energie te voorzien. Er is dus op breed niveau draagvlak voor het zonnepark verkregen en er wordt momenteel actief aan de nadere uitwerking van de participatiemogelijkheden gewerkt.

3 b - Ten aanzien van enkele directe omwonenden is vanuit Kronos Solar actief en herhaaldelijk geprobeerd een gesprek aan te gaan om tot een gezamenlijke oplossing in de vorm van compensatie voor het zonnepark te komen. Er is grote moeite en tijd gestoken in het onderhouden van een dialoog en het bereiken van overeenstemming tussen deze directe omwonenden en Kronos Solar. Daarmee is ook op niveau van directe omwonenden hard aan draagvlak gewerkt. Helaas is elke vorm van compensatie tot nu toe afgewezen.

4. Het zonnepark en het daaromliggende hoogwaardige hekwerk zal grotendeels afgeschermd worden middels de aanplant van een wilde struweelhaag, die geleidelijk over zal gaan in de bestaande landschapselementen die reeds rondom de projectlocatie aanwezig zijn. Aan de westzijde langs de Fluitenbergseweg/Dooddijk wordt een kleine niche aangebracht, waar voorbijgangers middels een informatiepaneel over de opwek van zonne-energie in het park geïnformeerd worden. Om deze informatie beleefbaar te maken zal vanuit deze niche zicht op het zonnepark mogelijk zijn. Transformatorhuisjes worden zo dicht mogelijk langs de A28 geplaatst, en zo ver mogelijk van bestaande bewoning.

5. Op de projectlocatie zelf wordt op meerdere manieren ingezet op meervoudig ruimtegebruik. Enerzijds door het laten grazen van schapen op het terrein, anderzijds wordt ook gekeken naar het plaatsen van bijenkasten rondom het park. Ter bevordering daarvan wordt de zone tussen de panelen en het hekwerk ingezaaid met een kruidig bloemenmengsel. Het (tijdelijk) opgeven van intensieve landbouw en bemesting van de grond kan daarnaast ecologisch herstel opleveren. Hierdoor kunnen bestaande ecologische en landschappelijke waarden toenemen en kan een aantrekkelijke habitat voor gebiedseigen flora- en faunasoorten ontstaan.

Hiermee is duidelijk dat, op uitzondering van het verkrijgen van draagvlak op niveau van de direct omwonenden, op alle bovenstaande punten aan het Afgewegingskader Zonneparken voldaan wordt. Vanuit Kronos Solar is er alles aangedaan ook op direct niveau van omwonenden overeenstemming en daarmee draagvlak te verkrijgen. Ook op breed niveau is, en wordt continue, aan draagvlak gewerkt. Alle andere eisen en richtlijnen als opgenomen in het Afgewegingskader worden middels het beoogde initiatief volledig nagevolgd.

Voorts zijn vanuit andere ruimtelijke en/of milieutechnische aspecten bij de aanleg van het zonnepark ook geen bezwaren. De locatie is geschikt omdat de ontwikkeling niet wordt belemmerd door reeds aanwezige, beperkende milieuaspecten en het geen hinder veroorzaakt voor de omgeving. Er zijn concrete voorstellen om het maatschappelijk draagvlak te vergroten en de wettelijke procedures worden doorlopen waardoor zienswijzen, bezwaar en beroep ingesteld kunnen worden.

Op basis van het bovenstaande is de conclusie dat met de aanleg van het zonnepark wordt voldaan aan de criteria voor een goede ruimtelijke ordening.

Bijlagen

Bijlage 1 Ecologisch onderzoek

Rapportage

Ecologisch onderzoek realisatie zonnepark Fluitenberg bij Hoogeveen

Diepenveen, 28 mei 2018

Projectnummer: 2018-007
Aantal pagina's: 20

Opdrachtgever:
KS NL9 B.V.
Petersplatz 10
80331 München (Duitsland)

Contactpersoon:
Mw. J. van Zuijlen

T +49 (0)89 8905 708-27
M +49 (0)172 2088 306
E jinde.vanzuijlen@kronos-solar.com
W <http://KS NL9 B.V.-solar.de/nl/>

Opdrachtnemer:
EcoNatura - Onderzoek voor Natuur & Landschap
Gewestlaan 45
7431 AJ Diepenveen

Contactpersoon:
Drs. E. van Maanen (BSc. Hons. MSc.)

T 0570 – 614176
M 06-18969290
E econatura@ziggo.nl
W www.econatura.nl
KVK 55217060

EcoNatura

Onderzoek voor Natuur & Landschap

Science for Nature & People

Vraag- en doelstelling

In verband met de geplande ontwikkeling van een solar- of zonnepark in een bestaand landbouw ten noorden van Hoogeveen (locatie Fluitenberg-Hoogeveen, Drenthe), heeft KS NL9 B.V. (contactpersoon Mw. J. van Zuijlen) gevraagd om een ecologisch onderzoek naar beschermende natuurwaarden op deze planlocatie. Dit onderzoek dient in het licht van de nieuwe *Wet natuurbescherming* (Wnb) en binnen het kader van de Omgevingsvergunning, alsmede toetsing aan het Drents natuurbeleid ten aanzien van het Nationaal Natuurnetwerk (NNN).

Het onderzoek richt zich specifiek op het aantonen of gemotiveerd uitsluiten van beschermde natuurwaarden binnen het aangegeven plangebied en de invloedsfeer daarvan. Het onderzoek geeft tevens aan waar ecologische gevoeligheden liggen ten aanzien van borging van de bestaande ecologische functionaliteit van het betrokken gebied.

Tevens wordt in verband met de duurzame inpassing en verlies van bepaalde ecologische waarden onderzocht of versterking of compensatie van habitatkwaliteiten bewerkstelligt kan worden.

Voor meer informatie over het ecologisch onderzoek van EcoNatura en informatie over de vigerende natuurwetgeving surf naar: www.econatura.nl

Planlocatie, onderzoeksgebied en ingreep

Het totale plangebied met een verdeling van planlocaties ligt op een locatie in een kleinschalig landschap met landbouw- en natuurgebied ten noorden van Hoogeveen in Drenthe; door KS NL9 B.V. genaamd plangebied **Hoogeveen-Fluitenberg**. De contouren (van het binnen hekwerken) geplande zonneparkterrein worden in figuur 1 aangegeven. Het plangebied ligt in akkerbouwgebied in een wijder en hoofdzakelijk coulisselandschap. Dit laat een schakering zien met grote open velden (essen), lange houtwallen en bosgebieden, typerend voor dit deel van Drenthe en meer oorspronkelijk een heideontginningslandschap.

Direct langs de oostkant van het plangebied loopt de drukke snelweg A28. Aan de zuidkant de relatief rustige provinciale weg N374 (Fluitenbergseweg), die ook door het dorp Fluitenberg loopt. Aan de oostkant van het gebied ligt een wijds en rustig landbouwgebied met akkers en weiden. Direct ten oosten van het plangebied ligt een boerenerf en het Crematorium en uitvaartcentrum Zevenberg.

Het terrein waarin het totale (ruimtelijk ingenomen) plangebied (ca. 19,3 hectaren) ligt bestaat in de huidige situatie uit landbouwpercelen (lange kavels) met recent mais- en grasteelt op zandig-moerige (bemeste) gronden. Het gebied ligt in de noordwesthoek en met de noordrand tegen een klein bosgebied aan; o.a. met het zogenaamde Milleniumbos. Rond het terrein liggen diepe greppels en maar voor een deel watervoerende sloten.

Figuur 1. *Situering van de planlocatie voor het zonnepark Hoogeveen-Fluitenberg ten noorden van Hoogeveen in Drenthe. De rode omlijnning geeft de begrenzing van het solarpark aan, volgens KS NL9 B.V.*

De ingreep op de aangegeven planlocatie betreft de ontwikkeling van een aaneengesloten relatief groot solar- of zonnepark van ca. 19,3 hectaren. Het zonnepark zal als één geheel of gebiedsdeel worden aangelegd. Dit park bestaat uit lange rijen met stellingen (PV¹ rekken; figuur 3) met daarop een groot aantal zonnepanelen gemonteerd.

De PV-stellingen variëren in lengte, variërend op basis van de lengteverdeling schuin over het gebied en afhankelijk van de contouren (figuur 4). De breedte van de PV-stellingen met zonnepanelen (modulen) bedraagt 5,94 meter. De zonnepanelen komen onder een lichte helling te staan en zullen op het zuiden worden georiënteerd.

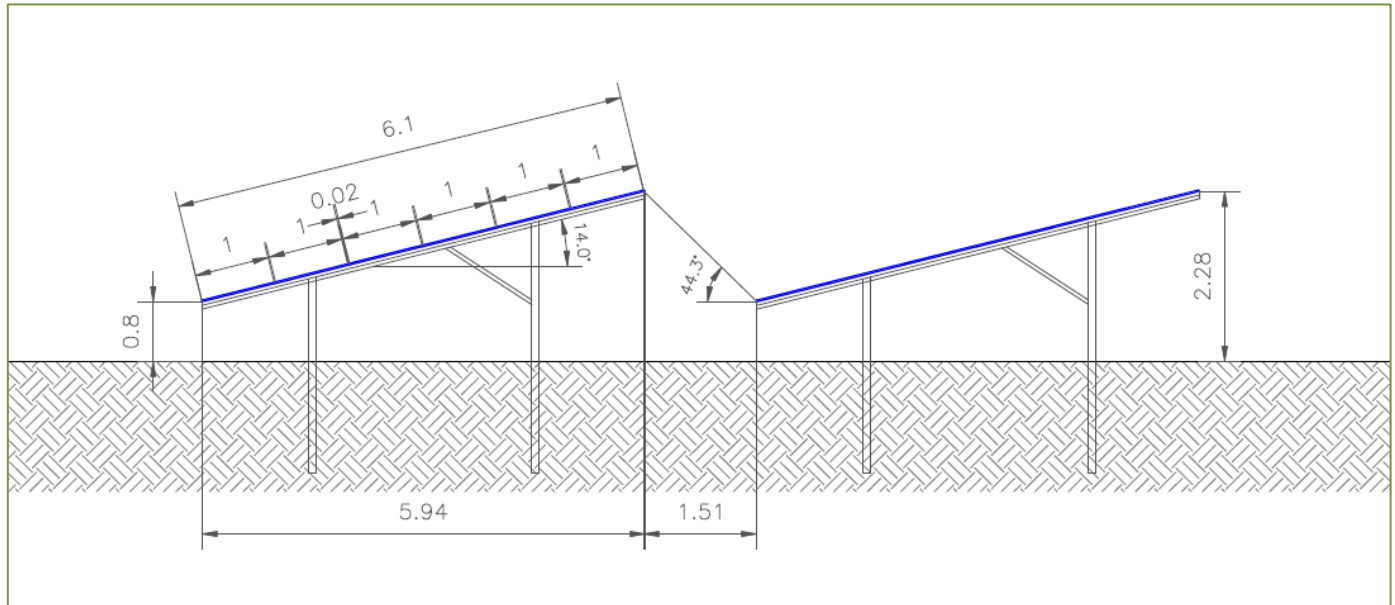
¹ PV = photo voltaic of fotovoltaiisch

Figuur 2. Impressies van het terrein waarin zonnepark Hoogeveen-Fluitenberg is gepland (figuur 1). Het gebied bestaat uit lange percelen met akker- en grasland met restanten van houtwallen en een geriefbosje (zie foto rechtsonder met beide landschapselementen in beeld). Aan de noordrand en een deel van de oostrand ligt een klein bosgebied.

De ruimte tussen de stellingen bedraagt 1,51 meter. De hoogte van de PV-stellingen bedraagt tussen de 0,8 (min. hoogte) – 2,28 meter (= maximale hoogte). Twee typen PV-stellingen staan voor ogen: 1) met $23 \times 6 = 138$ modules en 2) $12 \times 6 = 72$ modules. De verdeling van deze stellingen over het onderhavige plangebied wordt in figuur 4 weer gegeven.

Naast de PV-stellingen staat een reeks transformatiehuisjes (invertors) en een ‘centrale’ voor ogen, in het huidige plan in rij gezet langs de westgrens van het grootste perceel.

Figuur 3. Doorsnede van de opstelling van een tweetal PV-stellingen in rij achter elkaar gezet, met de door KS NL9 B.V. gegeven dimensies.

Voor de toegankelijkheid van de zonnepark staat een toegangs- of onderhoudsweg voor ogen. Deze loopt grotendeels via de bestaande landweg langs de oostkant van het gebied en met insteken het gebied in. Tevens wordt een insteek via het bosperceel aan de noordkant voorzien.

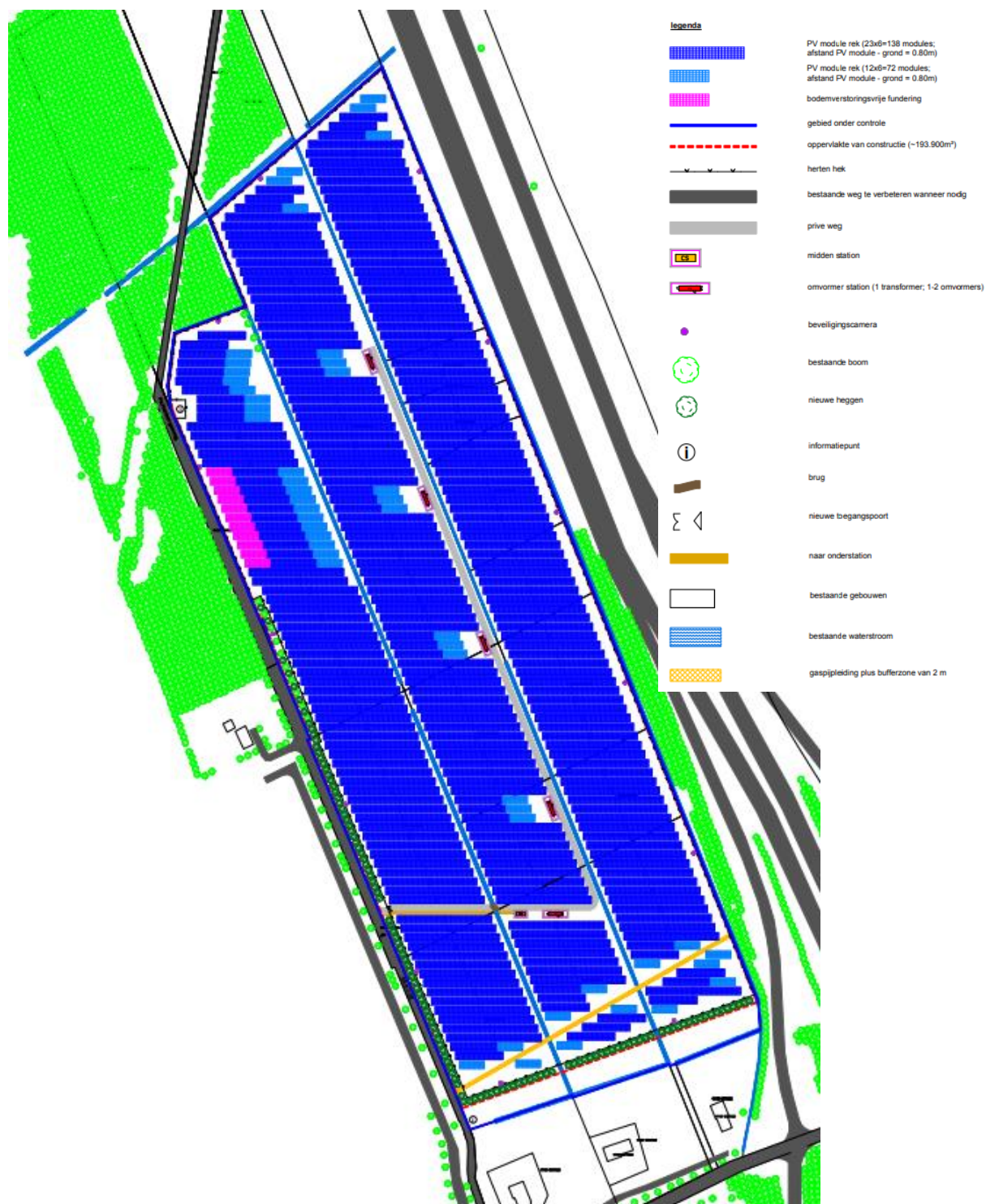
De aanleg van de zonneparken behelst globaal het volgende:

- Het in de grond heien van vele gegalvaniseerde palen voor de PV-stellingen.
- Het frezen van sleuven in de grond voor de aanleg van elektriciteitskabels (hoofdkabels en leidingen).
- De montage van de PV-modules als geheel, met aanverwante objecten (elektriciteitskasten e.d.).
- De aanbreng van prefab elektriciteitshuisjes (PV-inverters) op fundering.
- Aanleg van omheining.
- Aanleg of verharding van toegangs- of onderhoudswegen.

Een impressie van hoe dit er uiteindelijk uit ziet wordt in de navolgende foto van een kleinschaliger zonnepark gegeven. In tegenstelling tot het hekwerk op deze foto zal het hekwerk bij het onderhavige zonnepark een wildraster worden.

Daarnaast komt bij de duurzame werking het reguliere of bestendig beheer en onderhoud kijken, waaronder het sporadisch schoonmaken van de zonnepanelen, dat met machines kan geschieden.

De nieuwe vegetatie (in eerste instantie storingsvegetatie met ruigten op bemeste grond) wordt kort gehouden met schapen of door te maaien. De levensduur van een zonnepark is ongeveer 25 jaar, waarna de panelen vervangen zullen moeten worden (Kok et al. 2017).

Figuur 4. Huidig inrichtingsplan voor zonnepark Hoogeveen-Fluitenberg (bron: KS NL9 B.V.). De ruimtelijke invulling met PV-stellingen is bijvoorbeeld met blauw aangegeven.

Impressie van een zonnepark bij een natuurgebied in Duitsland (foto: E. van Maanen).

Werkwijze ecologische quickscan

Op 27 februari 2018 is door ecooloog en milieukundige Drs. E. van Maanen van EcoNatura een veldbezoek gebracht aan het plangebied. Dit onderzoek diende om de beschreven ingreep ruimtelijk en functioneel te kunnen plaatsen, natuurwaarden en landschapsecologie voor zover mogelijk actueel in kaart te brengen en de mogelijke ecologische gevolgen op te nemen.

Specifiek betrof dit het vastleggen of zo goed mogelijk inschatten van *Vaste rust- en verblijfplaatsen* en andere essentiële leefgebiedsfuncties van beschermde planten en dieren, die mogelijk binnen de invloedssfeer van de aanleg en duurzame ingebruikname van het onderhavige object liggen; of juist niet. Dit tevens met oog op landschapsecologische relaties met de omgeving.

Het onderzoek viel in de winterperiode en daarmee buiten de activiteits- of voortplantingsperiode van veel soorten. Echter op basis van habitatkwaliteiten en sporen² kan door een veldervaren ecooloog met veel soortenkennis alsnog worden aangegeven welke soorten mogelijk kunnen voorkomen en of

² <https://www.econatura.nl/diersporenonderzoek/>

bij gerede twijfel aanvullend onderzoek (o.a. ten aanzien van vleermuizen) nodig is in de geëigende activiteitsperiode van de betreffende soorten.

Het onderzoek vond plaats op een zonnige en windstille ochtend; met temperaturen rond -5°C.

Naast dit veldonderzoek is waar relevant en noodzakelijk aanvullende informatie aangeboord uit gegevensbronnen (digitale natuurbanken van de PGOs met de meest recente gegevens uit de afgelopen vijf jaar, natuurverslagen, wetenschappelijke artikelen, e.d.) van derden. Alleen actuele natuurgegevens van de afgelopen vijf jaar zijn hierin meegewogen. Voor soorten met een lage inventarisatie-intensiteit of een traditionele gebiedsbinding (bijvoorbeeld de das) worden ook oudere gegevens aangeboord. Tevens kunnen lokale gebieds- en natuurkenners zijn geconsulteerd voor het inwinnen van actuele ecologische informatie en visies op natuurversterking, waar nodig.

Daarnaast is de wetenschappelijke literatuur geraadpleegd over de actuele stand van zaken omtrent de milieukunde van zonneparken en ecologische gevolgen.

De resultaten van dit onderzoek zijn als volgt.

Resultaten

Ecologische kenschets van het plangebied en omgeving

Het onderhavige plangebied ligt in een Drents coulisselandschap, met een schakering van min of meer grote landbouw (akkerland) percelen gelegen tussen lange houtwallen en kleinschalige bosgebieden.

Het bos dat aan het plangebied ligt bestaat voor een deel uit gemengd bos van ca. 80-60 jaar oud op geaccidenteerd terrein (deels rabatten en grondverhogingen; mogelijk stuifzandrestanten). De (struik)bomensamenstelling bestaat hoofdzakelijk uit berken, eiken, grove den, spar, vuilboom, krentenboom, vlierbes en hulst. De ontwikkelingssfeer van het bos is Wintereiken-beukenbos. Een deel van het bos is voormalig hakhout. Rond het bos liggen diepe en grotendeels droog liggende greppels. Door het bos liggen paden.

Figuur 5 geeft enkele indrukken van het beschreven bos.

Aan de westzijde van het plangebied ligt een rustig akkerlandgebied (essenlandschap) met begeleidende houtwallen en kleinschalig bosgebied; dit gebied is met name van belang voor natuurwaarden in vergelijking met de ecologisch minder optimale situatie van het plangebied in directe invloedssfeer van de snelweg A28.

Het plangebied bestaat uit diepe en vlakke akkerlandpercelen met nog enkele restanten van houtwallen en een geïsoleerd liggend 'geriefbosje' in de noordoosthoek. Langs de kavels lopen afwateringsgreppels.

Ligging ten aanzien van beschermde natuurgebieden

Het onderhavige plangebied ligt ver verwijderd van de beschermde Natura 2000-gebieden, maar niet ver en afgezonderd van onderdelen van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) (Zie figuur 6). Het

dichtstbijzijnde NNN-gebied ligt ten oosten aan de andere kant van de snelweg A28, die een forse en intensieve scheidslijn vormt tussen de gebieden. Tussen de andere meest dichtbij gelegen NNN-onderdelen liggen eveneens forse scheidingen door wegen, bebouwing en landbouwgronden, zodat landschapsecologische relaties voor bepaalde natuurwaarden (waaronder kernkwaliteiten van het Natuurnetwerk) miniem zijn.

Onderzoek beschermde flora en fauna

In het onderhavige onderzoek is in het licht van de Wet Natuurbescherming gekeken naar het voorkomen van beschermde planten- en dieren en hun essentiële levensvoorwaarden (waaronder met name *Vaste rust- en verblijfplaatsen* en voedselplekken) binnen het plangebied en de omgeving; dat laatste met oog op essentiële landschapsecologische relaties en duurzaam behoud van biodiversiteit. De besproken resultaten van dit onderzoek zijn navolgend opgesplitst in soortgroepen.

Beschermde planten

Zoals onder *Ecologische kenschets* beschreven ligt het plangebied grotendeels in een tamelijk intensief gebruikt en kaal akkerlandschap met een hoge bemestingsgraad en bodemverstoring. Het ligt niet voor de hand dat hier of intern in het gebied (met uitzondering van de zonnige en minder voedselrijke bosranden buiten het noordeel van het zonnepark) nog bijzondere, zeldzame (Rodelijstsoorten) en/of beschermde plantensoorten voorkomen. In tegendeel, met volhardend ecologisch vegetatiebeheer (op basis van een natuurontwikkelings- met beheerplan) op zonnige onderdelen kan juist aan bijzondere plantengroei worden gewonnen.

Ook de dieper greppels met weinig water en kwel en steile V-profielen laten geen potentie zien voor bijzondere groei aan water- en oeverplanten.

Entomofauna

In verband met de voorgaande conclusie over het ontbreken van bijzondere vegetatie(elementen) binnen het plangebied kan hier geconcludeerd worden dat het gebied geen aantrekkingskracht heeft op een bijzondere insectenfauna, waaronder dagvlinders en libellen.

Figuur 5. Impressies van het bosgebied (ouder eiken- en hultsbos; boven) en hakhout op rabatten (onder) aan de noord-noordwest randen van het plangebied.

Figuur 6. Ligging van het plangebied zonnepark Hoogeveen-Fluitenberg (rood doelteken) in relatie tot gebiedsonderdelen van het Natuurnetwerk Nederland (lichtgroen).

Vissen

Langs en door delen van het plangebied liggen min of meer diepe afwateringsgreppels (met V-profielen). Deze zijn deels droog en 's winters deels nog watervoerend (weinig of geen water in de zomer). De kans dat in deze amper water voerende greppels zeldzame en/of beschermde vissoorten binnen het plangebied voorkomen – waaronder bijvoorbeeld modderkruipers als mogelijke soorten – is uitgesloten. Dit is tevens gestaafd op het ontbreken van verspreidingsgegevens.

Herpetofauna

Amfibieën

Het ontbreken van geschikte voortplantingswateren en landbiotoop voor amfibieën maakt het plangebied in de huidige situatie ongeschikt voor deze soortgroep.

Reptielen

Hetzelfde geldt voor de reptielen. Het akkergebied (lees ook intensief gebruikt landbouwgebied) leent zich simpelweg niet als geschikt habitat voor zelfs de minst kritische soorten - zoals de levendbarende

hagedis en hazelworm – die mogelijk wel in de omgeving met bos en op daar liggende zonnige steilranden kunnen voorkomen, maar buiten de invloedssfeer van het zonnepark vallen.

Het gegevensonderzoek laat ook lacunes voor herpetofauna binnen en in de directe omgeving van het plangebied zien.

(Broed)vogels

Specifiek of primair is gekeken naar de habitatgeschiktheid van het open plangebied voor akker- en weidevogels. Uit het onderhavige veldonderzoek en bronnenonderzoek met gegevens uit de afgelopen vijf jaar blijkt dat het gebied geen ecologisch belang laat zien voor mogelijke kandidaten uit deze soortgroep, namelijk kievit, wulp en patrijs. Tevens ontbreken foeragerende ganzen in de beschikbare gegevens.

Wel werd een zingende geelgors tijdens het vroege voorjaarsbezoek (laat winter) in de resterende houtwal waargenomen. Het kan hier om een nog winterende vogel gaan, maar in principe kan deze vinkensoort hier (of in de bosranden) broeden; en is op meerdere locaties in de omgeving ook bekend als broedvogel.

Vogels van het aanliggende bos zijn van secundair belang, aangezien zij buiten de invloedssfeer van het plangebied voorkomen het direct noordelijk gelegen bosperceeltje, dat sterk onderhevig is aan doordringing van snelweglawaai. De broedvogeldichtheid zal hier aan de lage kant zijn; zangvogels kunnen zich hier amper verstaanbaar maken. In dit bos samen met het bos westelijk is nog wel gekeken naar vaste nestplaatsen van bosvogels; waaronder roofvogels, uilen en spechten; maar deze ontbreken. Wel foerageren of roesten er sporadisch roofvogels, met name havik (een plukplaats lag hier in het bos) en buizerd. Niet-nestelende roofvogels hebben echter geen (ecologisch-juridisch) belang met betrekking tot de onderhavige ontwikkeling.

Conclusie is dat er voor beschermde broedvogels geen habitatbelangen worden geschaad met de ontwikkeling van het zonnepark. Voor sommige soorten – zoals patrijs en geelgors – kan mogelijk met het zonnepark aan kwaliteiten worden gewonnen, met inzaai van inheemse zaad zettende en bloemrijke kruiden en ‘wilde’ granen, zoals rogge en spelt; alsmede het afnemen van de bemestingsgraad met verbetering van de bodemfauna.

Zoogdieren

Het kale open en intensief gebruikte akkergebied deels met verbeterde en verwaarloosde graslanden, bood weinig mogelijkheden of habitatkwaliteiten voor zoogdieren, anders dan sporadische doorloop door hazen, reeën en enkele vos en das. Het gebrek aan ruigten en andere dekking maakt het ongeschikt voor kleine marterachtigen (wezel, hermelijn en bunzing) en hun stapelvoedsel (woelmuizen). De ligging nabij de snelweg is niet gunstig voor grondgebonden zoogdieren, hoewel reeën wel in de aanliggende bosjes rusten (veel reeënlegers hier).

Wel werden bij inspectie van de wijdere omgeving sporen van dassenactiviteit gevonden, namelijk in het verder van de snelweg afgelegen bosdeel ten westen van het plangebied; waaronder een bijburcht (in dit

geval een enkele pijp) en zogenaamde ‘snuffelputjes’ (figuur 6). Een grotere burcht kan hier niet veraf liggen, maar kon tijdens de quickscan met ontbreken aan mogelijkheid om in de bredere omgeving buiten de invloedssfeer van het plangebied te gaan zoeken, niet gevonden worden. Van belang is dat er actueel geen dassenactiviteiten binnen het plangebied konden worden aangetoond – vermoedelijk door het ontbreken van mais. Dat dassen wel door het akkergebied kunnen lopen of er bij het rijpen van de mais foerageren blijkt mogelijk uit gegevens van de afgelopen 10 jaar; met drie bekende verkeersslachtoffers op de A28 ter hoogte van het plangebied.

Resumerend, het plangebied biedt amper of geen mogelijkheden voor vaste rust- en verblijfplaatsen voor grondgebonden zoogdieren. Reeën, dassen, hazen en vos of das lopen waarschijnlijk sporadisch wel door het gebied heen.

Figuur 6. *Aanwijzingen voor dassenvoorkomen in bos en velden aan de westzijde van het plangebied (foto boven; een enkele dassenpijp (bijburcht) en onder enkele van meerdere snuffelputjes die werden aangetroffen.*

Vleermuizen

Aannemelijk is dat het akkergebied afwisselend in ruimte en tijd wordt gebruikt als foerageergebied door enkele soorten vleermuizen, waaronder de laatvlieger (in fluitenberg is een kolonie bekend) en kleine dwergvleermuis; en op grotere hoogte boven het terrein mogelijk soms ook de rosse vleermuis. Vaste rust- en verblijfplaatsen voor vleermuizen ontbreken echter, met het ontbreken van gebouwen en holtebomen binnen het plangebied.

Ecologische effect-beoordeling

De ecologische effecten van zonneparken zijn actueel nog maar betrekkelijk weinig onderzocht in vergelijking met de effecten van een andere duurzame energiebron, namelijk windenergie (windparken). Wel wordt onderzoek gedaan met conclusies die tot dusver voornamelijk wijzen op mogelijke gevolgen voor het milieu *in situ* (Armstrong et al. 2016³; Kok et al. 2017); de milieuaspecten van de productie van zonnepanelen buiten beschouwing latend (als onderdeel van een Life Cycle Analysis). In veel mindere mate zijn de ecologische gevolgen (nadelen en voordelen) van grootschalige zonneparken in verscheidene situaties onderzocht (Harrison 2017). De volgende aspecten kunnen aan de orde zijn:

1. Verandering bodemprocessen – Door afscherming van de bodem en schaduw-effecten samen met ongelijke verdeling van bewatering (regen aflopend op zonnepanelen) kunnen bodemprocessen veranderen; verschillen tussen bodemlaageigenschappen onder de panelen en erbuiten. Afhankelijk van de voorgaande situatie (gebruiksfunctie) en het bodemtype kan dit min of meer positieve of negatieve gevolgen inhouden (Armstrong et al; Kok et al. 2017). Volgens de bestaande onderzoeksresultaten zou de luchtvochtigheid over een terrein gemiddeld kunnen afnemen samen met de fotosynthese; waardoor de productiviteit op bodemstroken afneemt. Dit is mede afhankelijk van de gebiedsligging, dichtheid van PV-stellingen, seizoen en oriëntatie van de panelen.
2. Verandering microklimaat – Uit onderzoek blijkt dat het microklimaat verandert na de aanleg van omvangrijke zonneparken. Door de schaduwwerking van de zonnepanelen op velden in de zomer treedt verkoeling op (gemiddeld met ca. 5 °C). In de winter kan het net iets warmer worden omdat de zonnepanelen ook warmte opnemen en weer uitstralen. De mate van verandering in microklimaat is mede afhankelijk van de schaal het zonnepark.
3. Afspoeling stofconcentraties – Atmosferische depositie van stof of stoffen (o.a. vogelpoep, zand, fijnstof, NOx) op de zonnepanelen vraagt in sommige gevallen om schoonmaak om zogenaamde 'obscuration' te verminderen. Dit is waarschijnlijk vooral nodig tijdens droogteperiodes met meer stof-depositie. De vraag is of hiervoor schoonmaakmiddelen of gewoon water wordt gebruikt en of afspoeling van schoonmaakwater met een concentratie aan stoffen dan meer

³ Effecten van zonneparken op milieucompartimenten en ecosysteemdiensten kunnen beoordeeld worden met het SPIES tool van de Universiteit van Lancaster <http://www.lancaster.ac.uk/news/articles/2016/spies-tool-aims-to-support-solar-park-developments/>

impact heeft op milieucompartimenten als bodem en oppervlaktewateren ten opzichte van soortgelijke terreinen zonder zonnepanelen? Daarentegen zijn zonnepanelen in gebieden met regelmatige regenbuien hoofdzakelijk ‘zelf cleaning’, zodat dan weinig verschil in depositie van stoffen valt te verwachten.

4. Ruimtebeslag en ecologische barrièrewerking – Een voornaam en onoverkomelijk effect van zonneparken is fysiek ruimtebeslag op de bestaande open (groene) ruimte. Door de vele stellingen en omheiningen die worden aangelegd wordt de bewegingsvrijheid van bepaalde dieren die eerst toegang hadden tot het terrein aan banden gelegd. Wanneer dieren niet meer vrijelijk door het terrein kunnen bewegen is sprake van een landschapsecologisch barrière-effect. Bij verlies aan voedselgebied is dan ook sprake van inbreuk op een belangrijke levensvoorwaarde.
5. Waterspiegelingseffect – In de literatuur wordt gesproken van het zogenaamde waterspiegelingseffect veroorzaakt door het reflecterende oppervlak van vele zonnepanelen dicht op elkaar, wat een aantrekkingskracht zou kunnen uitoefenen op bepaalde dieren, zoals watervogels of andere vogels als zwaluwen. Dit impliceert een mogelijk botsingsgevaar voor vogels en mogelijk ook vleermuizen. In hoeverre dit significant voorkomt of maar heel zeldzaam is voorkomt is nog te weinig onderzocht. Dit negatieve effect is tot dusver alleen aangetoond in bij grootschalige solarparken in woestijnsituaties, zoals in Noord Amerika. Naar aller waarschijnlijkheid zal dit geen of een verwaarloosbare rol spelen in Noord-Europese cultuurlandschappen. Tevens is het zo dat zonneparken in vergelijking met windparken geen hoog opgaande objecten en bewegende objecten zijn, zoals windturbines waarmee vogels en vleermuizen onder bepaalde omstandigheden kunnen ‘botsen’.
6. Aantrekking van dieren – Door verandering van landgebruik, deels meer opwarming of deels meer verkoeling, reflectie van zonlicht, verandering van vegetatie en mogelijke combinatie met natuurvoorzieningen kan een bepaalde aantrekkingskracht op diersoorten worden gecreëerd. Zo kan het warme en reflecterende oppervlak van zonnepanelen insecten aantrekken, die als geconcentreerde voedselbron aantrekkelijk zijn voor vogels en vleermuizen. Dit kan een ecologisch voordeel inhouden, zeker ook wanneer de vegetatie voor een grotere rijkdom aan insecten versterkt wordt; met bloemrijke struiken en kruiden (o.a. waard- en voedselplanten).
7. Inbreuk op landschapswaarden – Het fysieke ruimtebeslag van zonneparken zorgt voor een drastische verandering van de fysiognomie of aanzicht van het landschap, namelijk met verdichting als resultaat. De impact hiervan is afhankelijk van schaal en setting; bijvoorbeeld situering in een natuurlandschap versus een technogeen of industrieel landschap. In esthetische context en afhankelijk van de landschapssituatie kan hierop (publieke) weerstand optreden.
8. Geluidsemissie – PV Invertors zouden volgens sommige studies structureel een hoog frequent geluid kunnen produceren, met een mogelijk verstorende werking op geluidsgevoelige dieren. Geluidsisolatie is dan van belang.

9. Verstoring van dieren tijdens de aanlegfase – Met alle aanlegwerkzaamheden (de hoofzakelijke bedrijvigheid gemoeid bij een zonnepark) samen in een relatief korte tijd kan tijdelijke verstoring optreden ten aanzien van gevoelige diersoorten in de omgeving; waaronder strikt beschermde broedvogels. Dit betekent dat de werkzaamheden buiten de activiteits- en vooral voorplantingsperiode van verstoringsgevoelige dieren – die in nabijheid voorkomen - moeten plaatsvinden.

Uit deze combinatie van factoren kunnen afhankelijk van de situering zowel positieve als negatieve (lees ook neutrale) ecologische effecten ontstaan ten opzichte van de oorspronkelijke situatie. De verandering ten opzichte van de oorspronkelijke situatie dient dan ook goed in overweging te worden genomen.

Ecologische effecten ontwikkeling zonnepark Hoogeveen-Fluitenberg

In de onderhavige setting is sprake van een geplande ontwikkeling van een omvangrijk zonnepark in een intensief gebruikt akkerlandschap dat direct naast een (overdag) drukke snelweg ligt. In dit landschap ontbreken habitatkwaliteiten voor bijzondere, habitat kritische en beschermde planten- en diersoorten.

Er ontstaat hier een ecologisch positieve trade-off situatie waarin feitelijk weinig afbreuk wordt gedaan aan de bestaande gebiedsecologie (met intensieve landbouw), waarin in beperkte mate aan ecologische waarden kan worden gewonnen. Dit ondanks de ruimtelijke inbeslagname met lange rijen zonnepaneelstellingen, waartussen en -naast ruimte is of kan worden over gelaten voor natuurontwikkeling.

In deze trade-off dient ook het aspect duurzame energieopwekking als maatregel tegen klimaatverandering te worden gewogen. Klimaatverandering heeft namelijk aanzienlijk negatieve – of desastreuze – gevolgen op de mondiale ecologie die doorwerkt op de lokale ecologie.

Een positief ecologisch effect van de zonnepark-ontwikkeling is dat het betrokken terrein de tamelijk intensieve akkerlandfunctie kwijt raakt. Dit betekent vooral minder mestgift en de mogelijkheid tot verschraling voor een meer bijzondere grasland- en kruidenvegetatie; hoewel dit wel om een toegewijd en volhardend vegetatiebeheer vraagt volgens een uitgekiend natuurbeheerplan. Herstel voor meer gebiedskenmerkende vegetatie met bloemrijke akkeronkruiden en wilde granen (zoals rogge en spelt) behoort tot de mogelijkheden.

De trade-off impliceert tevens dat vermijdende, mitigerende en/of compenserende maatregelen kunnen worden genomen, die zorgen voor behoud van natuurwaarden en in de meest gunstige zin ook voor versterking van de algehele ecologie. Dit op basis van ecologische randvoorwaarden, die navolgend worden voorgesteld.

Mitigatie barrièrewerking

Op de eerste plaats legt het zonnepark een aanzienlijk ruimtebeslag op het open gebied dat er thans ligt liggen; met ca. 19,3 hectaren. Dit betekent ook afname van de bewegingsvrijheid (barrière-effect) in het

landschap van grotere grondgebonden dieren; vooral die van elders op dispersie uit het achterland komen en gebiedsonbekend op de barrière stuiten.

Het ontnemen van de bewegingsvrijheid van kleine tot middelgrote grondgebonden zoogdieren – dieren respectievelijk ter grootte van bunzing tot vos – kan voor een deel gemitigeerd worden door openingen onderin het noodzakelijke hekwerk voor beveiliging in te passen. Zulke doorgangen dienen zoogdieren maximaal ter grootte van een das of vos te kunnen doorlaten; ca. 40 x 40 cm (of formaat ‘dassenpoort’ van wilddraster-leverancier Arfman B.V.). Deze openingen dienen dan minimaal om de twintig meter in de hekwerken geplaatst te worden; om ook de toegankelijkheid van het zonnepark te bevorderen als nieuw habitat.

Echter voor grotere dieren als reeën betekent de ruimtebeslaglegging wezenlijk dat hun bewegingen in het onderhavige gebied beperkt zullen worden, waardoor concentratie-bewegingen onvoorspelbaar kunnen optreden; in dit geval ongewenst ten opzichte van de snelweg. In de onderhavige situatie is het echter ook zo dat bestaande wissels van de lokale reepopulatie al traditioneel langs het plangebied heen lopen – en deze lokale dieren zijn bekend met het snelweglandschap en het gevaar daarvan. Voorts lijken de reeën vooral in het rustiger achterland ten westen van het plangebied te foerageren (zie navolgende foto); evenals de dassen.

Reeën in het achterland ten westen van het plangebied.

Tevens is het van belang dat de bosranden gespaard worden met afstand neming van de contouren van het zonnepark; dit is wordt in de huidige planvorming geborgd met de tussenliggende greppel en behoud van het schouwpad tussen greppel en bosrand.

Aanbevelingen ecologisch duurzame inpassing van het zonnepark

Ecologisch vegetatiebeheer

Gezien de erfenis aan intensief bereden en bemest akkerland binnen het plangebied is snelle ontwikkeling van een bijzondere en natuur-aantrekkelijke vegetatie zeer beperkt; zonder ingrijpende maatregelen als het wegnemen van de voedselrijke toplaag van de bodem. Indien door KS NL9 B.V. wordt ingezet op natuurontwikkeling is een gefaseerd en volhardend natuurontwikkelingsplan noodzakelijk. Het niet afvoeren van biomassa leidt tot voortdurend beheer van soortenarme ruigte met brandnetels, distels en mogelijk ook pitrus.

Tegelijkertijd kan het gevolg van de voorgestelde schapenbegrazing binnen het zonnepark zijn dat de ontwikkeling van bloemrijke vegetaties beperkt zal zijn, aangezien schapen graag bloemen eten. Afrastering voor het breeduit laten bloeien van bloemrijke zones en/of instelling van lage dichtheidsbegrazing (eventueel door ruimtelijk te rouleren) is dan ook noodzakelijk.

Inpassing faunavoorzieningen

De uitgekende aanleg van faunavoorzieningen kan de aantrekkingskracht van het zonnepark voor bepaalde diersoorten toekomstig vergroten, vooral voor kleine tot middelgrote zoogdieren. De invulling van het beheer van natuur binnen het zonnepark dient nader te worden uitgewerkt in een goed toegesneden ecologisch beheerplan. Het volgende aan faunavoorzieningen behoort tot de kansrijke mogelijkheden.

- Plaatsen van jachtposten (T-posten) op het zonneparkterrein voor roofvogels (buizerd) en uilen.
- Het naast het overlaten of ontwikkelen van structuurrijke – kleine coulisse vormende - vegetatiestructuren plaatsen van schuil- en nestplaatsen voor kleine marterachtigen⁴.
- Zoveel mogelijk sparen van bestaande landschapselementen van het akkergebied (houtwal restanten en het 'geriefbosje').
- Het weglaten van nacht- of kunstverlichting. Absoluut essentieel in verband met verstoring van of juist de aantrekking van foeragerende vleermuizen. Het huidige gebied is ook donker.
- Om verstoring van broedvogels in het gebied met zekerheid te voorkomen (rekening houden met broedperiodes die buiten de formele periode liggen) – en daarmee overtreding van de Wet

⁴ <http://stichtingkleinemarters.nl/bescherming-kleine-marterachtigen/>

natuurbescherming bij de aanleg van het zonnepark – dienen de aanlegwerkzaamheden alleen in de late herfst- en winterperiode te worden uitgevoerd.

Om de voorkomende soorten te waarborgen tijdens de aanleg is het hierbij tevens zaak om bij de aanleg volgens een ecologisch werkprotocol te werken, onder begeleiding van een ecooloog; met actualisering van de ecologische situatie en aanwijzen/vermijden van gevoeligheden.

Conclusies in het licht van de natuurbescherming

In ecologisch-juridisch licht kan het volgende uit de voorgaande analyse geconcludeerd worden.

In ecologische context wordt in principe weinig of geen afbreuk gedaan in een situatie met intensief gebruikt (hoog bemest) en kaal akkerlandschap langs een drukke snelweg, waarin geen beschermde planten- en diersoorten aantoonbaar zijn. Binnen dit kader of dat van de soortenbescherming onder de Wet natuurbescherming zijn geen bezwaren volgens het onderhavige onderzoek aantoonbaar of deze kunnen worden uitgesloten.

In landschappelijke context valt wel verdichting van het open landschap te constateren – onvermijdelijk met de inrichting van een groot zonnepark. Dit is echter een esthetisch vraagstuk dat buiten de onderhavige beoordeling valt, maar mogelijk wel onderwerp is van het ruimtelijk beleid van de Provincie Drenthe. Hierbij komt de trade-off binnen milieukundig kader waarschijnlijk ook in werking met oog op duurzame energieopwekking en het tegengaan van klimaatverandering, die een aanzienlijke negatieve doorwerking heeft op hoog ecologisch schaalniveau. Positief toevoegend aan deze trade-off is een ecologisch duurzaam terreinbeheer van het zonnepark dat gericht is op het winnen aan natuurwaarden. Zulks valt nog uit te werken in een natuurontwikkelingsplan dat geënt en toegesneden is op de ecologische mogelijkheden en randvoorwaarden.

English summary for KS NL9 B.V.

An ecological assessment on the planned development of a relatively large (19,3 hectares) solar park in the area of Hoogeveen-Fluitenberg (in the Province of Drenthe) was carried out according to Dutch legislation for nature protection (*Wet natuurbescherming*) and enviro-spatial planning (also including federal and provincial policy for protection of landscapes and protected areas).

The planning area for the solar park was found to be situated in an intensely used agricultural area with almost bare arable land with patches of improved and neglected grassland, and corn culture. Moreover, this area is situated next to a busy highway (the A28).

The ecological analysis shows the area to be devoid of protected plant and animal species. However, the forest and field area adjacent to the planning area – particularly on the quieter west side – provides habitat suited for some protected species; mainly badgers have been shown to live and forage here. This area falls largely outside of the influence of the solar park; although badgers and other ground living mammals are likely to occasionally pass or disperse through the current planning area, so that an ecological barrier effect is imposed.

The planning area does not have (immediate or proximal) landscape ecological relationships with protected areas. Parts of the provincial ecological network are situated well away from the current planning area (figure 6).

Hence no ecological impacts of the solar park in the current area are foreseen, but there is scope for ecological improvement to provide impetus to a positive ecological trade-off by:

- Incorporating (hence preserving) current remains of hedgerows and a small bush area in the planning area.
- Effectuating an ecological development and management plan with sowing and planting plans for regionally characteristic (flower rich) vegetation, including seed- or semi-wild grain or rye species (strains) of old. This will serve seed eating birds like the yellow hammer and partridge. Furthermore some fauna facilities aimed at attracting and accommodating certain species (like small Mustelids) can be installed.
- One should allow for a generous buffer zone between the fencing of the solar park and surrounding forest and hedgerow edges. In the current plan this is sufficient, mainly due to interlaying ditches and inspection pathways.

Geraadpleegde bronnen

Armstrong, A. et al. 2016. Solar park microclimate and vegetation management effects on grassland carbon cycling. *Environmental Research Letters*, 11 (7): 1-11.

Harrison, C. 2017. Evidence review of the impact of solar farms on birds, bats and general ecology (NEER012). Natural England report.

Kok, L. et al. 2017 Zonneparken en bodemafdekking. Trade-offs of win-win bij energieopwekking en bodemfuncties? *Bodem* 4:18-21.

Natural England 2011. Solar parks: maximising environmental benefits. Technical Information Note TIN101.

Internet

<http://www.lancaster.ac.uk/spies/>

www.waarneming.nl

www.telmee.nl (invoerportaal en gegevensbank NDFF)

<https://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/beschermde-planten-dieren-en-natuur/ruimtelijke-ingrepen/beschermde-soorten>

Topografische atlas Drenthe

www.synbiosys.alterra.nl

<https://geo.drenthe.nl>

<http://stichtingkleinemarters.nl/bescherming-kleine-marterachtigen/>

Resume: Erwin van Maanen (EcoNatura) als ervaren ecologisch deskundige

Erwin van Maanen studeerde biologie en ecologie aan de University of Adelaide (Australië) en natuurwetenschappelijke milieukunde (met accent op milieubiologie, natuurbescherming en milieu- en natuurwetgeving) aan de Radboud Universiteit in Nijmegen.

Hij houdt zich al sinds eind jaren '70 van de vorige eeuw bezig met natuuronderzoek. Sinds 2000 werkt hij als onafhankelijk ecologisch adviseur en onderzoeker en heeft zich over de jaren gespecialiseerd als landschapsecoloog met werkzaamheden gericht op natuurbehoud- en ontwikkeling. Hij is tevens specialist geworden in ecologische beoordelingen van de effecten van menselijke activiteiten op natuur & landschap en heeft daarin een zeer grote verscheidenheid aan projecten behandeld, in zowel binnen- als buitenland. Uit het jarenlang beoordelingen van de invloed van de mens op natuur (oorzaak en gevolg-relaties) heeft hij veel referenties opgedaan. Hij wordt ook regelmatig gevraagd voor contra-expertise-onderzoek door natuurbeschermingsorganisaties.

Verder is hij professioneel werkzaam als *Visiting research fellow* op het terrein van internationale natuurbescherming aan de Universiteit van Cumbria (in Engeland) en was lid van de werkgroep *Visions of Nature* aan de Radboud Universiteit. Hij is recent lid geworden van de Commission on Ecosystem Management (Rewilding Taskforce) van het IUCN.

Bijlage 2 Mitigerende maatregelen

Kronos Solar Projects GmbH

Mitigerende maatregelen

Zonnepark Hoogeveen

Overzicht van activiteiten

Ten behoeve van de creatie van draagvlak voor het zonnepark nabij Fluitenberg in de Gemeente Hoogeveen heeft Kronos Solar vanaf een zeer vroeg stadium in de projectontwikkeling contact gezocht met omwonenden rondom het beoogde zonnepark. In het voorliggende document wordt dit proces uiteengezet en toegelicht.

Op pagina 2 is het verloop van de gesprekken met omwonenden, vanaf december 2017 in gang gezet, schematisch weergegeven. De maatregelen die Kronos Solar op basis van deze gesprekken heeft opgenomen in het ontwerp van het zonnepark staan schematisch weergegeven op pagina 3. Op pagina's 4, 5 en 6 zijn deze ontwerp-maatregelen visueel weergegeven.

Uit de beschreven gesprekken is voortgekomen dat de omwonenden zich niet konden vinden in de tegemoetkomingen die Kronos Solar aan hen heeft voorgesteld, daarom hebben zij een gezamenlijke schriftelijke verklaring naar Kronos Solar doen toekomen waarin zij hun onvrede uitdrukken. Deze brief is bij het voorliggende document bijgevoegd.

Deze brief met significante financiële schadeclaim, was voor Kronos Solar aanleiding een risicoanalyse planschade door adviesbureau SOAZ uit te laten voeren. Het rapport van de risicoanalyse is eveneens bij dit document bijgevoegd. Na ontvangst van het rapport is in juni 2018 nogmaals overleg met de betreffende omwonenden geweest en is hen een nieuw voorstel tot financiële tegemoetkoming gedaan ondanks dat er geen sprake is van planschade. Wederom konden omwonenden zich niet in dit voorstel vinden. Op 15 juni is daarom een laatste, schriftelijk aanbod van Kronos Solar aan de omwonenden verstuurd om aan hun wensen tegemoet te kunnen komen. Ook deze brief is bij het voorliggende document bijgevoegd.

Overzicht van activiteiten

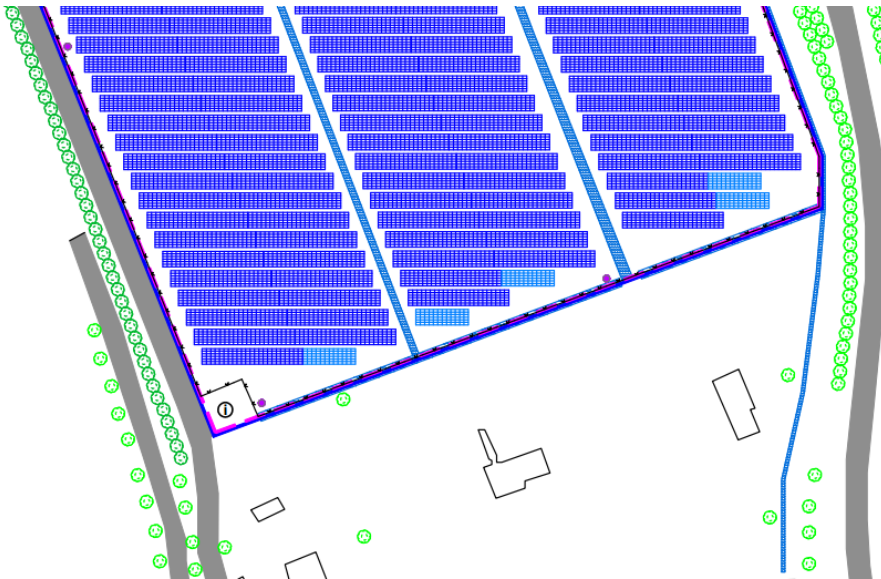
Datum	Betrokkenen	Uitkomst
23 november 2017	Plan voorgesteld door de landeigenaar	
6 december 2017	Overleg tussen omwonende, landeigenaar en Kronos	Voorstel vanuit Kronos om de afstand tussen het zonnepark en de huizen te vergroten, daarnaast het voorstel om zonnepanelen
19 december 2017	Overleg tussen omwonende, landeigenaar en Kronos	Omwonende kunnen zich niet vinden in het voorstel wat op 12 december is gedaan
20 januari 2018	Overleg tussen omwonende en landeigenaar	Omwonende geven aan dat zij geen bezwaar maken indien er sprake is van een financiële compensatie
22 januari 2018	Overleg tussen omwonende en landeigenaar	Aangegeven dat zowel Kronos als de landeigenaar graag in gesprek wil blijven.
25 januari 2018	Overleg tussen omwonende en landeigenaar	Omwonende hebben een voorstel gemaakt met voorwaarden onder welke de realisatie van een zonnepark acceptabel is (bijgesloten)
27 februari 2018	Openbare bijeenkomst	Informatiebijeenkomst voor alle geïnteresseerde in het overschotje
11 juni 2018	Overleg tussen omwonende, landeigenaar en Kronos	Op basis van de door Kronos aanvraagd planschadeanalyse (bijgesloten) heeft Kronos de omwonende aan financiële compensatie aangeboden (ondanks dat er geen sprake is van planschade) welke niet geaccepteerd is.
15 juni 2018	Email aan de omwonende	Kronos heeft na intern overleg het financiële aanbod verhoogd en nogmaals voorgelegd aan de omwonende

Mitigerende maatregelen

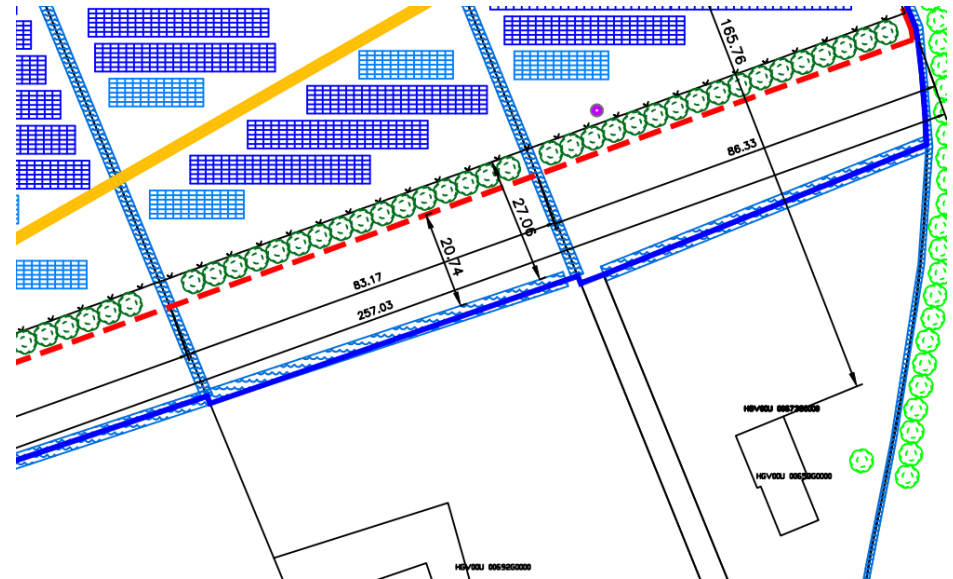
- ☐ > 25 meter buffer zone opgenomen tussen het zonnepark en de omwonenden in het zuiden, hieronder valt ook de heg van 5 meter breed
- ☐ Afscherming door middel van een heg aan de gehele west- en zuidzijde
- ☐ Omvormers / Transformatoren zijn aan de kant van de snelweg geplaatst en hebben een minimale afstand van 150 meter tot de woningen
- ☐ De ingang van het zonnepark verplaatst zodat er ca. 200 meter afstand is van de dichtstbijzijnde woning
- ☐ De hoogte van de panelen is 2.28 meter waarbij een hoogte van 3 meter is toegestaan volgens het opgestelde beleid

Mitigerende maatregelen

Voor

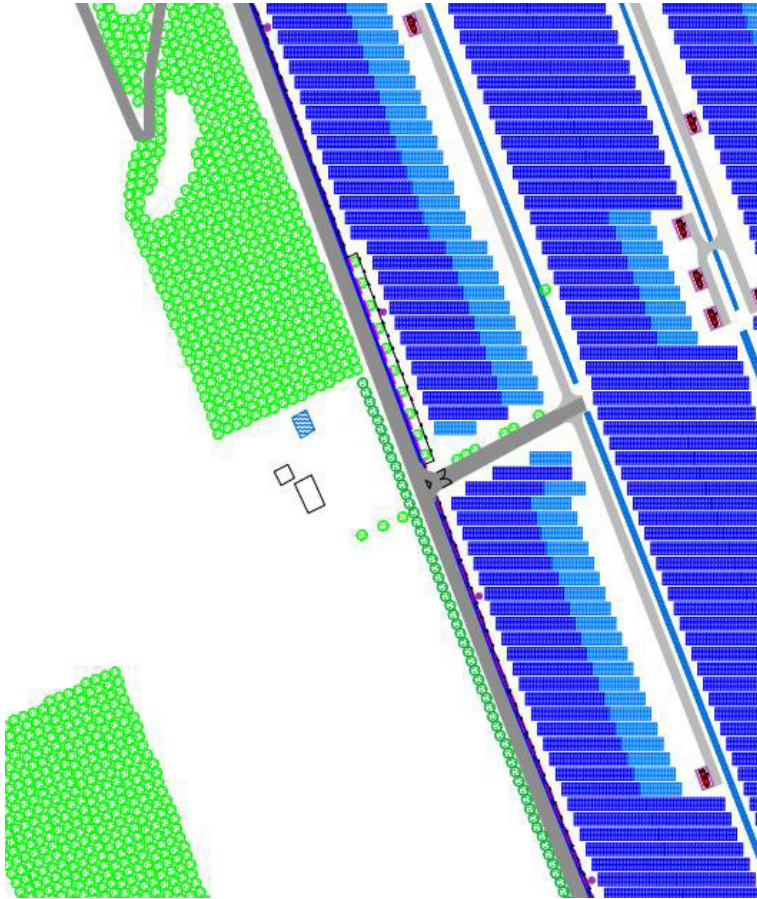
Na

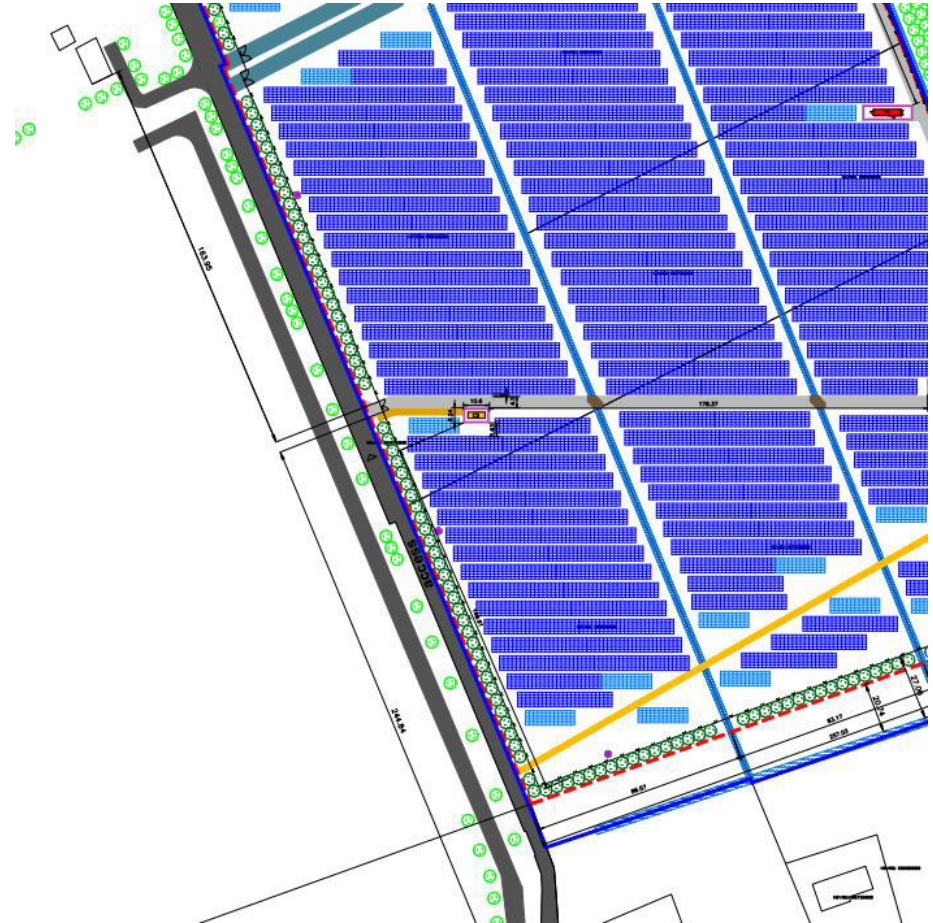
Het zonnepark is 27,06 meter naar achteren geschoven om meer ruimte te creëren richting de omwonenden

Mitigerende maatregelen

Voor

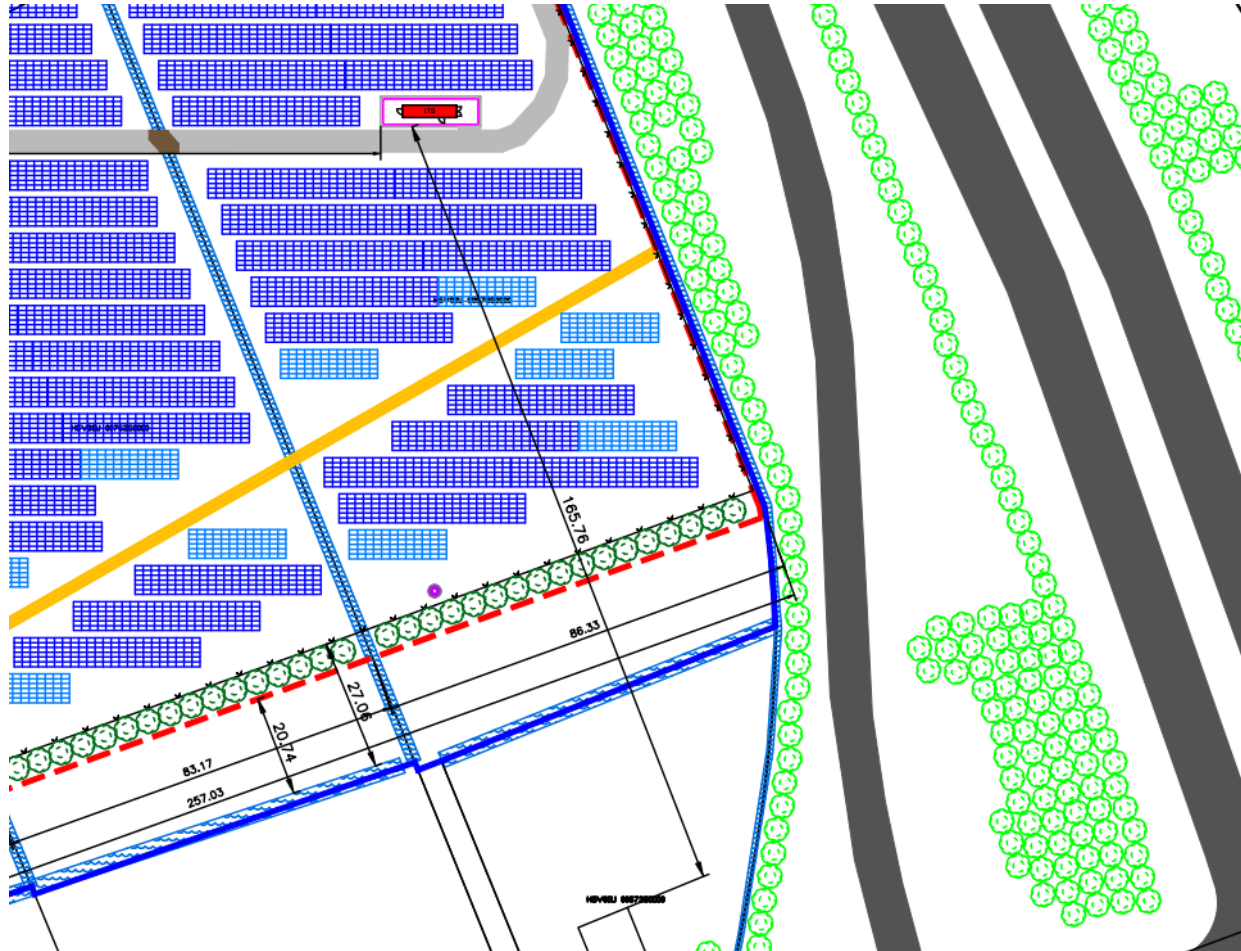

Na

De toegang tot het park is verschoven om meer afstand tot de woningen te creëren. De afstanden tot de 2 dichtstbijzijnde woningen bedraagt 163,95 meter en 244,84 meter

Mitigerende maatregelen

De omvormers / transformatoren zijn verschoven naar de kant van de snelweg. De afstand tot de dichtstbijzijnde woning is 165,76 meter.

Bijlagen

- Bijlage 1: Voorstel van omwonenden
- Bijlage 2: Planschadeanalyse uitgevoerd door SAOZ
- Bijlage 3: Aanbod van Kronos

VOORWAARDEN VOOR HET GEDOGEN VAN DE REALISATIE VAN ZONNEPARK TEN HEUVEL

De families [REDACTED] en [REDACTED] hebben, in meerdere bijeenkomsten, kennis genomen van de plannen van de familie ten Heuvel om op een perceel landbouwgrond van 20 ha. nabij Fluitenberg een zonnepark te realiseren. Dit perceel is direct gelegen naast de woningen van de hierboven genoemde families en in het volle zichtveld daarvan.

De betrokken families hebben nadrukkelijk aangegeven dat ze zich niet kunnen vinden in de realisatie van een zonnepark zo kort op, en in het volle zichtveld van hun woningen. Tevens is aangegeven dat ze tot het uiterste zullen gaan om dit park te voorkomen.

Tijdens de laatste bijeenkomst heeft [REDACTED] de burens gevraagd om toch nog na te denken over oplossingen waarbij alle partijen een tevreden gevoel zouden overhouden.

In gezamenlijk overleg hebben de burens een aantal voorwaarden opgesteld voor het gedogen van de realisatie van het zonnepark. Het betreffen voorwaarden met betrekking tot een schadeloosstelling voor hinder die de families gedurende de tijd dat het zonnepark geëxploiteerd wordt ondervinden en met betrekking tot de landschappelijke inpassing van het park. Beide voorwaarden worden hieronder beschreven.

Schadeloosstelling

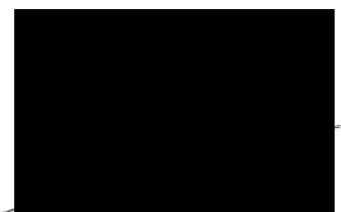
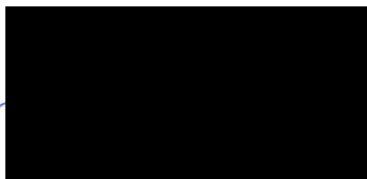
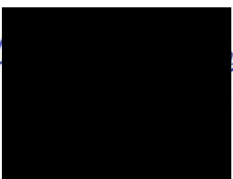
1. Wij als burens eisen een bedrag van 10.000 euro per jaar en per gezin ([REDACTED]) voor de duur van de vergunning van het zonnepark;
2. Alle belastingen en heffingen welke van rijkswege worden opgelegd zijn voor rekening van de grondeigenaren en/of exploitant;
3. Het bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd, (prijsindexcijfer van het CBS);
4. Het bedrag wordt verstrekt aan de genoemde families (of erfgenamen) en zal niet eindigen bij overlijden of wanneer de woningen gedurende de vergunning-periode worden verkocht;
5. Van deze overeenkomst zal een notariële akte worden opgesteld waarbij de notariële kosten voor rekening komen van de grondeigenaren en/of exploitant.

Landschappelijke inpassing

1. Op een strook van minimaal honderd meter aan de zuidkant van het perceel en een strook van minimaal 30 meter aan de westkant (langs het fietspad) van het perceel mogen geen zonnepanelen worden geplaatst;
2. Deze stroken zullen jaarlijks ingezaaid worden met mais en na de oogst van de mais met een groenbemesting (vangewas);
3. Uitzondering op punt twee is een strook langs het fietspad vanaf de familie [REDACTED] tot aan de bosrand in noordelijke richting. Omdat het fietspad langs deze strook op een beduidend hoger niveau ligt dan de aanpalende strook heeft mais geen effect. Deze strook zien we graag ingezaaid met weidegras. Deze strook kan, om niet, beschikbaar gesteld worden aan de familie Lip voor het weiden van hun paarden;
4. Als scheiding tussen de hierboven genoemde, panelen-vrije, stroken en het zonnepark zien we graag een zandheuvel van een meter hoog met daarop een inheems struikgewas.

Met name over de voorwaarden met betrekking tot schadeloosstelling kunnen we zeggen dat hierover niet verder te onderhandelen is. Over de inpassing van het park in het landschap kunnen nog wel kleine nuanceverschillen worden overeengekomen.

De gezamenlijke burens [REDACTED]

RISICOANALYSE PLANSCHADE

met betrekking tot een zonnepark te
Fluitenberg.

Opdracht
Datum
Adviseur

38331400
juni 2018
mr. J. Marskamp

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
1.1	Opdracht.....	3
1.2	Gesprek.....	3
1.3	Gebruikte stukken en geraadpleegde bronnen	3
2	WETGEVING EN JURISPRUDENTIE	4
2.1	Wet ruimtelijke ordening	4
2.2	Actualiteiten rechtspraak	5
3	PLANGEBIED.....	6
4	HUIDIGE PLANOLOGIE.....	8
5	NIEUWE PLANOLOGIE	10
6	PLANOLOGISCHE VERGELIJKING EN INVLOEDSSFEER.....	12
6.1	Selectie van relevante aspecten	12
6.2	Kwalificatie van de relevante en nader te beoordelen aspecten.....	15
6.3	Invloedssfeer	15
7	OVERWEGINGEN ACTIEVE RISICOAANVAARDING.....	16
8	ANDERSZINS VERZEKERD	17
9	OVERWEGINGEN NORMAAL MAATSCHAPPELIJK RISICO	18
10	OVERWEGINGEN TAXATIES	21
10.1	Definitie waardebegrip	21
10.2	Peildatum	21
10.3	De manier waarop het risico op planschade wordt vastgesteld.....	21
10.4	Geldigheid en geldigheidsduur	21
10.5	Geraadpleegde bronnen voor het bepalen van het waardeniveau	22
11	BEOORDELING CLUSTERS	23
12	CONCLUSIE.....	27

1 INLEIDING

1.1 Opdracht

KS NL 9 BV te München heeft de SAOZ te Rotterdam op 24 mei 2018, opdracht gegeven om een risicoanalyse planschade op te stellen met betrekking tot een te realiseren zonnepark nabij de afslag Fluitenberg langs de A28 te Fluitenberg. Het project bestaat uit een zonnepark op maaiveld op een rechthoekig perceel ter grootte van in totaal ruim 20 ha evenwijdig aan de westzijde van de A28 ten noorden van de afslag.

1.2 Gesprek

Het dossier is op 22 mei 2018 telefonisch besproken. Opdrachtgever werd daarbij vertegenwoordigd door mevrouw K. Winkel. SAOZ werd vertegenwoordigd door haar deskundige de heer mr. J. Marskamp.

Daarbij kwam het volgende aan de orde:

- Opdrachtgever is in gesprek met omwonenden en heeft behoefte aan een inschatting van de omvang van mogelijke planschade voor de betreffende objecten.
- Het onderzoek beperkt zich tot een viertal woningen rond de locatie.

1.3 Gebruikte stukken en geraadpleegde bronnen

Bij het opstellen van deze risicoanalyse planschade hebben wij de volgende stukken gebruikt:

- Solarpark Hoogeveen Residents Approval.

Door ons zijn ook de volgende bronnen geraadpleegd:

- Dienst voor het kadaster en de Openbare Registers;
- Google Maps;
- Website Ruimtelijkeplannen.nl;
- reguliere verkoopsites zoals www.Funda.nl.

2 WETGEVING EN JURISPRUDENTIE

De kern voor de beoordeling van het risico op planschade wordt gevormd door de planologische vergelijking. Deze bestaat uit de vergelijking tussen het huidige planologische regime en het nieuwe planologische regime. Voor deze vergelijking zijn de Wet ruimtelijke ordening en de rechtspraak over planschade van belang.

2.1 Wet ruimtelijke ordening

De mogelijkheid om in aanmerking te komen voor een tegemoetkoming in de planschade is vastgelegd in de Wet ruimtelijke ordening. Het onderwerp planschade is geregeld in hoofdstuk 6 (Financiële bepalingen). Artikel 6.1 is het belangrijkste artikel omdat in dat artikel alle planschade veroorzakende oorzaken worden genoemd:

- a) Een bestemmingsplan, inpassingsplan of van een beheersverordening;
- b) Een bepaling van een planwijziging, een planuitwerking of nadere eis;
- c) Een omgevingsvergunning (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht WABO) welke in strijd is met een plan;
- d) De aanhouding van een besluit omtrent het verlenen van een omgevingsvergunning;
- e) Een specifieke bepaling van een provinciale verordening;
- f) Een specifieke bepaling van een exploitatieplan;
- g) Een bepaald koninklijk besluit.

Artikel 6.2 heeft betrekking op het normale maatschappelijke risico:

Lid 1: Binnen het normale maatschappelijke risico vallende schade blijft voor rekening van de aanvrager.

Lid 2: In ieder geval blijft voor rekening van de aanvrager:

- Van schade in de vorm van een inkomensderving, een gedeelte gelijk aan twee procent van het inkomen onmiddellijk voor het ontstaan van de schade;
- Van schade in de vorm van een vermindering van de waarde van een onroerende zaak, een gedeelte gelijk aan twee procent van de waarde van de onroerende zaak onmiddellijk voor het ontstaan van de schade, tenzij de vermindering het gevolg is van de bestemming van de tot de onroerende zaak behorende grond of van op de onroerende zaak betrekking hebbende regels als bedoeld in [artikel 3.1](#).

2.2 Actualiteiten rechtspraak

Aan de hand van rechterlijke uitspraken wordt de betekenis van de wetsartikelen die betrekking hebben op de tegemoetkoming in de planschade verder ingevuld. Wij houden de jurisprudentie wekelijks bij en wij leiden daaruit een juridisch kader af, waarbinnen de planologische vergelijking moet passen. De voor de risicoanalyse planschade belangrijkste criteria zijn:

- Bij de planologische vergelijking dient uit te worden gegaan van de maximale invulling van het “oude” en het nieuwe bestemmingsplan. Niet de oude en nieuwe feitelijke situatie van belang, maar dat wat op grond van de planologische regimes maximaal kon/kan worden gerealiseerd (bijv. ABRS 22 oktober 2014, gemeente Oss, zaaknummer 201310877/1/A1);
- Bij indirecte planschade worden situaties die ontstaan zijn vanuit het overgangsrecht, in beginsel buiten beschouwing gelaten (bijv. ABRS 28 maart 2007, Het Bildt, zaaknummer 200607004/1);
- De schade ontstaat op het moment dat de nieuwe maatregel in werking treedt (bijv. ABRS 10 november 2010, gemeente Son en Breugel, zaaknummer 201004620/1/H2);
- Planologische nadelen kunnen (geheel of gedeeltelijk) worden gecompenseerd met planologische voordelen die voortvloeien uit hetzelfde planologische regime (bijv. ABRS, 20 december 2006, Hoogeveen, zaaknummer 200602817/1; ABRS 30 mei 2007, Valkenswaard, zaaknummer 200609350/1; ABRS 4 februari 2009, Nederweert, zaaknummer 200801775/1; ABRS 18 januari 2012, gemeente Schijndel, zaaknummer 201105634/1/H2);
- De actieve risicoaanvaarding dient te worden bepaald aan de hand van hetgeen een belanghebbende ten tijde van de aankoop van zijn woning kon weten (bijv. ABRS 29 februari 2012, gemeente Eijsden-Margraten, zaaknummer 201107348/1/A2 en ABRS 30 april 2014, gemeente Harderwijk, zaaknummer 201305155/1/A2);
- De actieve risicoaanvaarding moet worden gebaseerd op door de overheid openbaar gemaakte beleidsinformatie (bijv. ABRS 11 april 2012, Neerijnen, zaaknummer 201108251/1/A2 en ABRS 26 november 2014, Franekeradeel, zaaknummer 201400053/1/A2).

3 PLANGEBIED

Het plangebied en de omgeving daarvan zijn op 24 mei 2018 vanaf de openbare weg bekeken. De deskundige van SAOZ heeft niet met derden over het project gesproken.

Figuur 1 Plangebied rood omkaderd met de te beoordelen objecten 1, 3, 4 en 5

Het plangebied wordt begrensd door een bosperceel in het noorden, de A28 in het oosten, de woningen Fluitenbergseweg 22, 24 en 26 in het zuiden en de woning Fluitenbersgeweg

30 en een gemeentelijke openbare begraafplaats in het westen. Op het moment van de opname waren de gronden in gebruik als agrarische cultuurgronden.

Wij hebben op 25 mei 2018 van de Dienst voor het Kadaster en de Openbare Registers, de kadastrale gegevens ontvangen. Het plangebied is kadastraal bekend als:

Gemeente	Sectie	Nummer	Grootte in m ²
Hoogeveen	U	639	3.680
Hoogeveen	U	640	3.380
Hoogeveen	U	641	6.610
Hoogeveen	U	653	10.290
Hoogeveen	U	654	10.090
Hoogeveen	U	655	8.320
Hoogeveen	U	656	5.330
Hoogeveen	U	678	16.042
Hoogeveen	U	679	6.640
Hoogeveen	U	688	16.920
Hoogeveen	U	692	37.540
Hoogeveen	U	693	28.730
Hoogeveen	U	694	21.015
Hoogeveen	U	763	14.172
Hoogeveen	U	969	13.715
Totaal			202.474

Voor zover niet nader omschreven heeft deskundige, behalve door het opvragen van de getoonde kadastrale informatie, geen nader titelonderzoek gedaan naar eventueel aanwezige zakelijke rechten, zoals met name mandeligheid, erfdienstbaarheden, erfpacht, recht van opstal en vruchtgebruik.

4 HUIDIGE PLANOLOGIE

Het nu geldende bestemmingsplan vormt de basis voor onze planologische vergelijking. Volgens de verstrekte informatie geldt voor het plangebied het bestemmingsplan “Buitengebied Noord”.

Figuur 2 relevante deel plankaart met plangebied rood omkaderd

Het plangebied heeft de volgende bestemming:

- Landelijkgebied -2.

Op de toetsingskaart zijn de gronden aangeduid als ‘hydrologisch aandachtsgebied’.

De gronden zijn bestemd voor onder meer het behoud en herstel van de landschappelijke en natuurlijke waarden en voor de uitoefening van het agrarisch bedrijf, bosbouw, met uitzondering van de gronden op de toetsingskaart aangeduid met 'open gebied', een kwekerij, uitsluitend voor zover de gronden zijn aangegeven met 'kwekerij'.

In het doel 'behoud en herstel van de landschappelijke en natuurlijke waarden' is het aanbrengen van landschapselementen groter dan 1 ha niet begrepen. In het doel 'uitoefening van het agrarisch bedrijf' zijn kwekerijen niet begrepen.

In het doel 'uitoefening van het agrarisch bedrijf' is het kweken van laan- en parkbomen en boomfruit niet begrepen indien de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid met 'open gebied'.

Mestopslagplaatsen, toren- en sleufsilos buiten een agrarisch bouwvlak zijn niet in het doel 'uitoefening van het agrarisch bedrijf' begrepen.

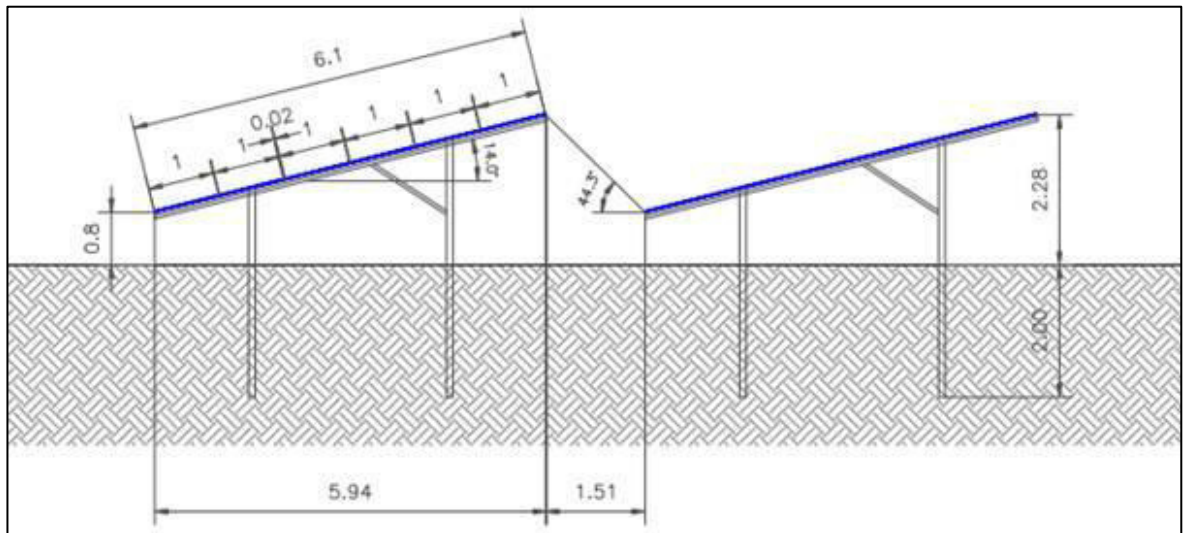
Het doel 'bosbouw' is beperkt tot bestaand bos, bestaande bosstroken en de aanleg van bos en bosstroken. De aanleg van bos en bosstroken is niet toegestaan voor zover de gronden op de toetsingskaart zijn aangeduid met 'open gebied'.

Buiten het genoemde aaneengesloten agrarisch bouwvlak van 1,5 ha is de bouw van kassen toegestaan, met uitzondering van de gronden op de toetsingskaart aangegeven met 'open gebied' en tot een bouwhoogte van 1,2 m, en met dien verstande dat het oprichten van kassen niet is toegestaan voor zover de gronden zijn gelegen binnen het gebied op de plankaart aangeduid met 'veiligheidszone C munitiedepot'. Voor het overige mogen uitsluitend andere bouwwerken worden gebouwd tot een maximale bouwhoogte van 3 m.

NB Dit betreft de geldende planologie op dit moment. Wij hebben op ruimtelijke plannen geconstateerd dat er een "Ontwerp-beheersverordening Buitengebied Noord 2018" ter inzage is gelegd. Als deze verordening in werking treedt vóór de nieuwe planologie ten behoeve van het zonnepark, zal de beheersverordening het uitgangspunt voor de planologische vergelijking zijn. Overigens zijn de ontwerpvoorschriften "besluitvak Agrarisch 2" nagenoeg gelijklopend aan de hiervoor aangehaalde voorschriften "Landelijk gebied – 2".

5 NIEUWE PLANOLOGIE

Op het moment dat deze risicoanalyse wordt uitgebracht, is het nieuwe planologische regime nog niet in werking getreden. De ontwikkeling zal planologisch mogelijk worden gemaakt door middel van buitenplanse afwijking van het vigerende een bestemmingsplan.

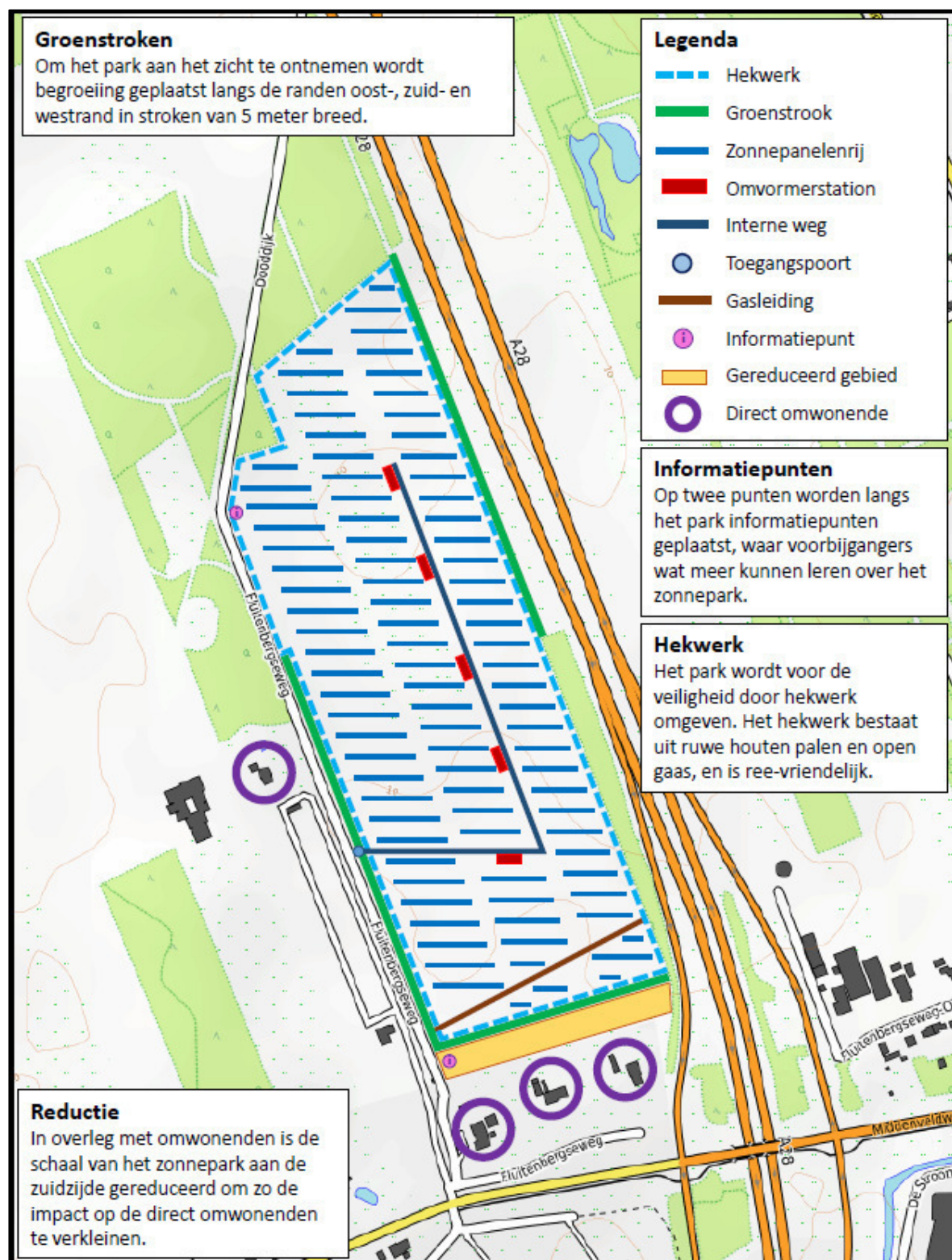
Figuur 3 Opstelling zonnepanelen

In de nieuwe planologische situatie krijgt het plangebied de bestemming:

- Zonnepark.

Maximale invulling nieuwe planologie

De voor de omgeving meest nadelige maximale invulling van de nieuwe planologie, ongeacht of het ooit tot daadwerkelijke realisatie zal komen, zal bestaan uit een zonnepark van bruto 20 ha waarbij zonnepanelen zullen worden gesteld in rijen met een diagonale zongerichte (zuid) opstelling van aan de voorzijde 0,8 m hoog oplopend tot 2,28 m aan de achterzijde. Omvormerstations kom midden op het park te staan tussen de panelen. Het park wordt aan de west- en zuidzijde afgeschermd met een groenstrook en aan de zuidzijde wordt ten opzichte van de daar gelegen woningen een bufferstrook (gereduceerd gebied) in acht genomen. De ontsluiting is op de Fluitenbergseweg tegenover de begraafplaats.

Figuur 4 Inpassing zonnepark in omgeving

6 PLANOLOGISCHE VERGELIJKING EN INVLOEDSSFEER

6.1 Selectie van relevante aspecten

In deze risicoanalyse planschade beoordelen wij de mogelijk te verwachten indirecte planschade. Deze schade doet zich voor indien in de omgeving van objecten van derden ontwikkelingen plaatsvinden die een nadelige invloed hebben op de waarde van die objecten.

Of sprake is van een nadelige wijziging van één of meer aspecten, wordt bepaald aan de hand van een planologische vergelijking. Daarbij is niet de feitelijke verandering van belang, maar hetgeen op grond van de huidige en nieuwe planologie maximaal kan worden gerealiseerd.

Hierna beoordelen wij per aspect of de voorgenomen ontwikkeling zal leiden tot een planologische verandering.

Uitzicht

Daar waar bebouwingsmogelijkheden wijzigen, kan dit gevolgen hebben voor het zicht vanuit een omliggend object: dit kan daardoor worden beperkt of juist verruimd. Niet elke wijziging hoeft echter nadelige gevolgen te hebben voor de waarde van dat object. Of sprake is van verlies van waarde bepalend uitzicht is zowel afhankelijk van de afstand als van de zichthoek gemeten vanaf een waarneempunt. Naarmate de afstand toeneemt en de zichthoek (horizontaal of verticaal) groter wordt, zal de invloed van bebouwing op het uitzicht afnemen.

Feitelijk is er sprake van vrij uitzicht over agrarische cultuurgrond in de huidige situatie. Planologisch echter kan het zicht ook nu worden beperkt ingeval van het gebruik van de gronden voor het kweken van laan- en parkbomen of boomfruit, eventueel met teeltondersteunende voorzieningen in de vorm van schaduwschermen of windschermen tot 3 m hoog. Ook is een invulling ter plaatse mogelijk met kassen tot 1,2 m hoog.

In de nieuwe situatie worden ter plaatse zonnepanelen geplaatst tot een hoogte van 2,28 m. Deze ontnemen niet in meerdere mate het zicht dan nu planologisch aan de orde kan zijn, zodat planologisch van verminderd uitzicht geen sprake is. Er wordt ter hoogte van de woningen een groenstrook aangelegd ter afscherming.

Wanneer de zonnepanelen worden vergeleken met een invulling met kassen kan ook niet gesteld worden dat de kwaliteit van het uitzicht in de nieuwe situatie significant vermindert.

Schaduw

Daglichttoetreding en bezonning dragen bij aan het woongenot. Worden deze aangetast, dan kan dat onder omstandigheden leiden tot een waardevermindering.

Gelet op het hiervoor gestelde wat betreft de toegestane bouwhoogte van andere bouwwerken in de huidige situatie, de afstand en situering van de woonobjecten in de omgeving, is van relevante schaduwwerking of verminderde bezonning in de nieuwe situatie geen sprake.

Karakter van de bestemming

Bij de beoordeling van de wijziging van het karakter van de bestemming bezien wij de gevolgen van de mutatie voor de situeringswaarde van het te beoordelen object. Daartoe behoort ook de kwaliteit van het zicht.

In de huidige situatie grenzen de objecten direct of indirect aan agrarisch gebied. In de nieuwe situatie wordt hier een zonnepark van circa 20 ha gerealiseerd. Dit heeft een behoorlijke impact op de directe omgeving. Uitgaande echter van een geheel of gedeeltelijke invulling van dezelfde gronden met kassen tot 1,2 m hoog is de invloed van het zonnepark op de directe omgeving slechts beperkt nadeliger en staat de situeringswaarde uitgaande van deze maximale invulling van de agrarische bestemming in beperkt meerdere mate onder druk mede door het feit dat de panelen circa 1 m hoger zijn dan de kassen.

Privacy

Met name wanneer in de nieuwe planologische situatie meer mensen aanwezig kunnen zijn dan voorheen en/of wanneer sprake is van meer permanent menselijk verblijf, kunnen omwonenden dat als een beperking van hun persoonlijke levenssfeer ervaren. Óf en de mate waarin er een inbreuk op de privacy kan ontstaan, wordt in belangrijke mate bepaald door de mate waarin waarnemer en waargenomene elkaar kunnen zien en/of elkaar kunnen horen. Daarbij spelen de onderlinge afstand en eventuele mogelijkheden van tussenliggende bestemmingen een belangrijke rol.

Van het agrarische gebruik kan enig nadeel uitgaan op de privacy in en om de omliggende woonobjecten. Het agrarisch gebruik is echter vrij extensief.

In de nieuwe situatie is het gebruik van de gronden zo mogelijk nog extensiever als het gaat om mensen die zich ophouden op de gronden. Van een nadelige invloed op de privacy is dan ook geen sprake.

Hinder

Het mogelijk maken van voorheen niet toegestane gebruiksfuncties met de daaraan inherente vormen van overlast zoals geluid, geur, licht, stof en trilling kan leiden tot een toename van hinder voor de nabije omgeving. Hetzelfde geldt voor het toelaten van een intensivering van een al bestaande functie. Bij de beoordeling hiervan mag echter volgens de jurisprudentie alleen worden uitgegaan van ruimtelijk relevante gevolgen van de planologie en moet voorts uitgegaan worden van normaal gebruik. Misdragingen als burenoverlast, hangjongeren, het niet naleven van milieuregels en dergelijke gelden als normafwijkend en eventueel nadeel daarvan kan niet leiden tot planschade.

Van het gebruik van de gronden voor de agrarische doeleinden kan hinder uitgaan op de omgeving in de vorm van geluiden, geuren en stof, met name bij het bewerken of bemesten van de gronden.

Van het gebruik van de gronden als zonnepark gaat geen relevante hinder uit op de omgeving, zodat in die zin de nieuwe situatie gunstiger is.

De mogelijk schittering of weerkaatsing van zonlicht is in de nieuwe situatie vergelijkbaar met de schittering of weerkaatsing van zonlicht op kassen tot 1,2 m hoog, zodat ook in die zin van planologisch nadeel geen sprake is.

Verkeer, ontsluiting en parkeren

Aan verkeer gerelateerde vormen van hinder, waaronder ook de wijze van ontsluiting en de manier waarop in de parkeerbehoefte wordt voorzien, kunnen leiden tot een vermindering van het woongenot. Omstandigheden als het aantal verkeersbewegingen, het soort verkeer en de afstand zijn daarbij uiteraard mede van belang.

De ontsluiting van het zonnepark en het agrarische perceel verschilt niet. De verkeersaantrekkende werking bij agrarisch gebruik is soortgelijk aan het gebruik van de gronden ten behoeve van een zonnepark. Bij het agrarisch gebruik hoort bijvoorbeeld periodiek zwaar landbouwverkeer. Het gebruik als zonnepark zal verkeer genereren voor bijvoorbeeld toezicht/controle, reparaties, reiniging van de panelen en onderhoud van de verdere terreininrichting.

Per saldo is er geen sprake van een relevant voor- of nadeel. Parkeerproblematiek is zowel in de huidige als in de nieuwe situatie niet aan de orde.

6.2 Kwalificatie van de relevante en nader te beoordelen aspecten

De voor de omgeving gunstige ruimtelijke effecten bestaan uit:

- + minder hinder van het gebruik van de gronden;
- + beperkt minder verkeer.

De voor de omgeving nadelige ruimtelijke effecten bestaan uit:

- beperkt verminderde situeringswaarde.

Gunstige en nadelige effecten veroorzaakt door dezelfde planologische mutatie kunnen na weging met elkaar worden gesaldeerd.

In deze zaak kunnen de nadelen niet helemaal worden gecompenseerd met de voordelen, zodat in beginsel een planologisch nadeel kan ontstaan. Bij de clusters maken wij dit, gezien vanuit de te beïnvloeden objecten, verder inzichtelijk.

6.3 Invloedssfeer

Bij de behandeling van een aanvraag om tegemoetkoming in de planschade, is het van belang om na te gaan of de aanvrager is te beschouwen als gerechtigde. In essentie betekent dit dat men ten tijde van het in werking treden van de nieuwe planologie eigenaar moet zijn van de getroffen onroerende zaak. In deze risicoanalyse beperken wij ons tot het beoordelen van de onroerende zaken die een wezenlijke relatie hebben met het plangebied en als zodanig ook uitdrukkelijk als uitsluitend te beoordelen zijn benoemd door opdrachtgever. Het gaat om de volgende onroerende zaken.

Cluster	Adres
1	Fluitenbergseweg 22, 24, 26 en 30

7 OVERWEGINGEN ACTIEVE RISICOAANVAARDING

Het is bestendige jurisprudentie dat ten aanzien van de vergoedbaarheid van de geleden schade het aspect van risicoaanvaarding op het moment van aankoop van de onroerende zaak een rol kan spelen. In algemene zin kan worden gesteld dat als voor de vaststelling van een nieuw bestemmingsplan of een besluit sprake is geweest van door de overheid openbaar gemaakte beleidsvoornemens, waarin de ontwikkeling is opgenomen, (bijvoorbeeld een voorontwerpbestemmingsplan, een structuurplan, en/of een ter inzage gelegd bestemmingsplan), in principe voorzienbaarheid kan worden tegengeworpen, als deze informatie vóór aankoop van het object van aanvrager kenbaar was. Ook een op het moment van aankoop geldend bestemmingsplan kan van belang zijn voor het aspect risicoaanvaarding.

Met betrekking tot het onderwerp risicoaanvaarding beschikken wij niet over relevante informatie. Er lijkt overigens pas sinds kort sprake te zijn van ontwikkelingen op de onderhavige locatie. De kans is daarom klein dat zich sindsdien relevante transacties hebben voorgedaan. Bij de behandeling van de clusters wordt dit onderwerp nader besproken.

8 ANDERSZINS VERZEKERD

Als planschade is ontstaan, kan het voorkomen dat deze schade al op een andere manier is vergoed of verzekerd. De opgetreden schade komt dan niet nogmaals voor vergoeding in aanmerking. Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld de situatie waarin een gemeente of ontwikkelaar gronden van een aanvrager heeft gekocht, waarbij partijen op kenbare wijze zijn overeengekomen dat in het verkoopbedrag een tegemoetkoming voor de toekomstige planologische verslechtering is opgenomen.

Door geen van de eigenaren van de omliggende objecten is grond verkocht ten behoeve van de onderhavige ontwikkeling, zodat het onderwerp anderszins verzekerd niet aan de orde is.

9 OVERWEGINGEN NORMAAL MAATSCHAPPELIJK RISICO

Algemeen

Op grond van artikel 6.2 lid 1 Wro moet onderzocht worden of, en zo ja in hoeverre, de planschade binnen het normale maatschappelijke risico valt en geheel of gedeeltelijk voor rekening van betrokkenen behoort te blijven.

Op grond van artikel 6.2 lid 2 Wro dient in ieder geval 2% van de waarde van de onroerende zaken voor rekening van betrokkenen te blijven.

Uit de jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak (bijvoorbeeld ABRS 5 september 2012, 201113115, Heiloo; ABRS 10 juli 2013, Horst aan de Maas, 201207038/1/A2 en 201208907/1/A2; ABRS 28 augustus 2013, Heiloo, 201113115/1/A2; ABRS 1 juli 2015, Mook en Middelaar, 201407170/1/A2; ABRS 1 juli 2015 Drimmelen, 201407735/1/A2 en ABRS 9 september 2015, Best, 201500362/1/A2) valt af te leiden dat afweging van alle er toe doende omstandigheden kan leiden tot de conclusie dat, op grond van artikel 6.2 lid 1 Wro, een groter deel van de schade voor rekening van betrokkenen dient te blijven. Het is daarom niet uit te sluiten dat, na beoordeling van de in de jurisprudentie opgenomen criteria voor de huidige ontwikkeling, in een toekomstige planschadeprocedure een bedrag groter dan 2% van de waarde, in mindering kan worden gebracht op de schade.

In het onderstaande gaan wij op hoofdlijnen na of er aanleiding kan zijn voor een hogere drempel dan de 2% op basis van artikel 6.2 lid 2 Wro. De concrete beoordeling zal bij de beoordeling van de clusters plaatsvinden.

Globale beoordeling vijf criteria

Op basis van de ons ter beschikking staande informatie beoordelen wij het normaal maatschappelijk risico bij benadering als volgt.

- 1 *Kan de planologische ontwikkeling als een normale maatschappelijke ontwikkeling worden beschouwd waarmee men rekening had kunnen houden, in die zin dat de ontwikkeling in de lijn der verwachtingen lag, ook al bestond geen concreet zicht op de omvang waarin, de plaats waar en het moment waarop de ontwikkeling zich zou voordoen?*

De aard van de onderhavige ontwikkeling – de oprichting van een zonnepark in het buitengebied – is in zijn algemeenheid aan te merken als een normale maatschappelijke ontwikkeling waarmee een aanvrager theoretisch rekening had kunnen houden.

2 In welke mate past de ontwikkeling naar haar aard en omvang binnen de ruimtelijke structuur van de omgeving?

Gelet op de structuur van de omgeving, agrarisch gebied met de planologische mogelijkheid van kassen tot 1,2 m hoog, kan de nieuwe ontwikkeling gezien de aard en omvang daarvan ter plaatse in redelijkheid grotendeels als passend worden aangemerkt. Wel is de omvang van 20 ha aanzienlijk.

3 In welke mate past de ontwikkeling naar haar aard en omvang binnen het gevoerde planologische beleid?

De planologische ontwikkeling wordt mogelijk gemaakt, en moet in zoverre als passend in het gevoerde ruimtelijk beleid worden beschouwd. Belangrijker is dat de ontwikkeling op deze locatie niet direct voortvloeit uit het langjarig, door de gemeente vastgestelde beleid.

4 Wat is de afstand van de locatie waar de ontwikkeling plaatsvindt tot omliggende objecten?

De afstand van de omliggende objecten tot de nieuwe ontwikkeling is zodanig klein dat de gevolgen hiervan voor het woon- en leefklimaat van omwonenden duidelijk merkbaar zullen zijn.

5 Wat is de aard en de omvang van het door de ontwikkeling veroorzaakte nadeel.

Tot slot stellen wij vast dat de door de ontwikkeling ontstane planologische inbreuk per saldo als gering moet worden aangemerkt.

Conclusie

Alles in overweging genomen, is niet uit te sluiten dat in een concrete planschade procedure op grond van artikel 6.2 lid 1 Wro, een hogere aftrek wegens normaal maatschappelijk risico zal kunnen worden toegepast dan het forfait van 2% als bedoeld in lid 2 van dat artikel.

Voor de huidige ontwikkeling kunnen wij dat echter nog niet met zekerheid stellen, omdat de jurisprudentie op dit punt nog in beweging is, en het toepassen van een hogere drempel de nodige procesrisico's kent. Daarom zullen wij bij de beoordeling van de clusters een aftrek hanteren van 2% van de waarde van de objecten.

10 OVERWEGINGEN TAXATIES

10.1 Definitie waardebegrip

Wij hanteren de volgende definitie:

Marktwaaarde

Het geschatte bedrag waartegen vastgoed tussen een bereidwillige koper en een bereidwillige verkoper, na behoorlijke marketing in een zakelijke transactie zou worden overgedragen op de waardepeildatum, waarbij de partijen met kennis van zaken, prudent en niet onder dwang zouden hebben gehandeld.

10.2 Peildatum

Omdat onbekend is wanneer de nieuwe planologie in werking treedt, hanteren wij de opnamedatum als peildatum voor de waardering.

10.3 De manier waarop het risico op planschade wordt vastgesteld

Bij het taxeren gaat het binnen het kader van deze risicoanalyse om het vaststellen van de omvang van het waardeverschil als uitkomst van de gemaakte planologische vergelijking. Hierbij zijn voor de taxatie van een object in hoge mate bepalend:

- Het waardeniveau vóór de voorgenomen planwijziging;
- Het waardeniveau ná de voorgenomen planwijziging.

De motivering van de waardeverandering vloeit daarmee rechtstreeks voort uit de uitkomsten van de planologische vergelijking. De specifieke factoren die de uitkomst van de planologische vergelijking en de aard en de ernst van de inbreuk bepalen, zoals de in het advies besproken aspecten, zijn daarvoor het belangrijkste.

10.4 Geldigheid en geldigheidsduur

De geldigheid van dit advies hangt nauw samen met de beoordeelde, en in dit advies opgenomen feiten. Deze risicoanalyse geeft een deskundige schatting van het risico op planschade. Omdat het nieuwe planologische regime nog niet in werking is getreden, bestaat de kans dat de omvang van de uiteindelijke tegemoetkoming in schade kan afwijken van de in deze risicoanalyse genoemde bedragen. De feiten kunnen nog wijzigen. Ter illustratie van deze externe oorzaken noemen wij:

- Veranderingen met betrekking tot het besproken project;
- Tussentijdse wijzigingen van de voorgenomen planologie;
- Nieuwe wetgeving;
- Veranderingen in de rechtspraak;
- Nieuwe gegevens met betrekking tot het onderwerp voorzienbaarheid;
- Tussentijdse transacties.

Bij gelijkblijvende feiten stellen wij de geldigheidsduur op 6 tot 12 maanden na peildatum. Afhankelijk van de marktontwikkelingen kan deze periode variëren.

10.5 Geraadpleegde bronnen voor het bepalen van het waardeniveau

Om het waardeniveau te bepalen, zijn wij nagegaan of er in de directe omgeving van het plangebied objecten zijn verkocht. Hiervoor hebben wij gebruik gemaakt van de mogelijkheden van Kadata. We noemen de volgende referentieobjecten:

Adres	Verkoopdatum	Verkoopprijs in €
Dorpsstraat 26 Pesse	05-01-2018	340.000
Fluitenbergseweg 30	21-06-2011	310.000

Vervolgens hebben wij de bekende websites van aanbieders van onroerend goed bekeken, om na te gaan of er in de omgeving van het plangebied objecten te koop worden aangeboden. Tijdens de advisering en opname zijn de volgende objecten opgevallen:

Adres	Vraagprijs in €
Nuil 1 te Pesse	699.000

De uiteindelijke transactieprijs kan natuurlijk afwijken van de hiervoor genoemde vraagprijs, en wij nemen deze objecten enkel op om een beeld te schetsen van het huidige aanbod.

Omdat er binnen een relevante straal rondom het plangebied geen geschikte referenties voorhanden zijn, hebben wij een relatie gelegd met het waardeniveau in een wat groter gebied.

11 BEOORDELING CLUSTERS

Cluster	Adres
1	Fluitenbergeseweg 22, 24, 26 en 30

Fluitenbergeseweg 22 t/m 26 zijn drie woonboerderijen aan de zuidzijde van het plangebied en met de achterzijde hierop gericht. De objecten 22 en 24 grenzen aan het plangebied c.q. aan de bufferzone die in acht wordt genomen tussen deze percelen en het eigenlijke park. Nr. 26 wordt daarnaast nog van het plangebied gescheiden door een strook grond van een derde met een breedte van circa 30 m.

Fluitenbergeseweg 30 betreft een vrijstaande woning ten westen van het plangebied. Deze wordt van het plangebied gescheiden door de weg en de kortste afstand van de woning tot het plangebied bedraagt circa 50 m.

Figuur 5 Fluitenbergeseweg 22

Samenvatting van de planologische vergelijking voor deze cluster

Planologisch kan het zicht in noordelijke respectievelijk oostelijke richting worden beperkt ingeval van het gebruik van de gronden voor het kweken van laan- en parkbomen of boomfruit, eventueel met teeltondersteunende voorzieningen in de vorm van schaduwschermen of windschermen tot 3 m hoog. Ook is een invulling ter plaatse mogelijk met kassen tot 1,2 m hoog.

In de nieuwe situatie ontnemen de zonnepanelen tot een hoogte van 2,28 m niet in meerdere mate het zicht dan nu planologisch aan de orde kan zijn, zodat planologisch van verminderd uitzicht geen sprake is. In vergelijking met kassen is ook kwalitatief van verminderd zicht geen sprake. De groenstrook schermt met name in het groeiseizoen het zicht op de panelen in beperkte mate af, ervan uitgaande dat deze in de nieuwe planologie ook wordt opgenomen als opgaand en afschermend groen.

In de nieuwe situatie wordt een zonnepark van circa 20 ha gerealiseerd. Dit heeft een impact op de directe omgeving. Uitgaande echter van een geheel of gedeeltelijke invulling van dezelfde gronden met kassen tot 1,2 m hoog is de invloed van het zonnepark op de directe omgeving slechts beperkt nadeliger en staat de situeringswaarde uitgaande van deze maximale invulling van de agrarische bestemming in beperkt meerdere mate onder druk ook door het feit dat de panelen circa 1 m hoger zijn dan de kassen.

Figuur 6 Fluitenbergseweg 24

Van een nadelige invloed op de privacy is dan ook geen sprake.

Van het gebruik van de gronden voor de agrarische doeleinden gaat hinder uit op de objecten in de vorm van geluiden, geuren en stof, met name bij het bewerken of bemesten van de gronden. Van het gebruik van de gronden als zonnepark gaat geen relevante hinder uit op de omgeving, zodat in die zin de nieuwe situatie gunstiger is.

De mogelijk schittering of weerkaatsing van zonlicht is in de nieuwe situatie vergelijkbaar met de schittering of weerkaatsing van zonlicht op kassen tot 1,2 m hoog.

De verkeersaantrekkende werking in de nieuwe situatie is vergelijkbaar.

Figuur 7 Fluitenbergseweg 26

Rekening houdend met het voorgaande zijn wij van mening, dat voornoemde onroerende zaken een beperkt planologisch nadeel zullen ondervinden van de betreffende verandering van het bestemmingsplan.

Actieve risicoaanvaarding

Wij hebben eerder geconcludeerd dat actieve risicoaanvaarding niet aan de orde is.

Anderszins verzekerd

Wij hebben eerder geconcludeerd dat van het anderszins verzekerd zijn van nadeel hier geen sprake is.

Figuur 8 Fluitenbergseweg 30

Normaal maatschappelijk risico

Zoals eerder overwogen is niet uit te sluiten dat in een concrete planschade procedure op grond van artikel 6.2 lid 1 Wro een hogere aftrek wegens normaal maatschappelijk risico zal kunnen worden toegepast dan het forfait van 2% als bedoeld in lid 2 van dat artikel.

Voor de huidige ontwikkeling kunnen wij dat echter nog niet met zekerheid stellen, daar de jurisprudentie op dit punt nog in beweging is en het toepassen van een hogere drempel de nodige procesrisico's kent. Daarom hanteren wij een aftrek van 2% van de waarde van de objecten.

Taxatie

Rekening houdend met de plaatselijke omstandigheden en de huidige planologische mogelijkheden, taxeren wij het waardeniveau van de woonboerderijen en vrijstaande woning vóór de planologische verandering op € 330.000,-- tot € 405.000,--. Gelet op de uitkomst van de planologische vergelijking en de hiervoor behandelde overwegingen, zal

het waardeniveau ná de planologische verandering dalen. De door ons getaxeerde planschade is als volgt opgebouwd:

Fluitenbergseweg				
Nr.	Risico >2%	Waarde vermindering	Maatschappelijk risico (NMR)	Planschade risico
22	Nee	5.500	7.100	0
24	Nee	5.000	7.200	0
26	Nee	6.000	8.100	0
30	Nee	5.000	6.600	0
Totaal in €				0

12 CONCLUSIE

De op basis van artikel 6.1 Wro te vergoeden indirecte planschade taxeren wij op:

NIHIL

Stichting Adviesbureau Onroerende Zaken,

mr. J.G.E. Geleijns RT RM
Algemeen directeur

Kronos Solar Projects

Tegemoetkomingsvoorstel zonnepark Hoogeveen

Geachte families [REDACTED],

In het gesprek van afgelopen maandag 11 juni bij [REDACTED] hebben wij u een voorstel gedaan als tegemoetkoming vanwege de door u geuite bezwaren tegen het zonnepark. In het gesprek is door enkele van u reeds aangegeven dat u zich niet kon vinden in ons aanbod.

Na intern overleg is besloten om ons aanbod te herzien en te verbeteren. Hierbij willen wij u het volgende aanbieden:

- 1) Kronos is bereidt om onafhankelijk van het feit of u wel of niet bezwaar maakt tegen het zonnepark de waardevermindering zoals deze is opgenomen in de risicoanalyse planschade van SOAZ (juni 2018) waar wij u een kopie van gegeven hebben, aan u te vergoeden zodra het zonnepark gerealiseerd en aangesloten is.
- 2) Indien geen van u bezwaar (of anderszins) maakt tegen het zonnepark is Kronos bereidt om 5.000 kWh¹ per jaar per huishouden te vergoeden gedurende de looptijd van het zonnepark (25 jaar). Over de looptijd van het zonnepark komt dit uit op een bedrag van ca. 25.000 euro². Alternatief bieden wij aan om eenmalig een bedrag van 18.000 euro per huishouden te betalen zodra het zonnepark is gerealiseerd en aangesloten. Dit bedrag omvat tevens de compensatie voor eventuele waardevermindering (punt 1).

Wij hopen hiermee alsnog aan uw wensen te kunnen voldoen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

München, 15 juni 2018

¹ Gemiddeld verbruik 3.000 kWh, bron: <https://www.nibud.nl/consumenten/energie-en-water/>

² bron: Engie

Bijlage 3 Reactienota vooroverleg

Reactienota op vooroverleg zonnepark langs A28 nabij Fluitenberg.

In het kader van het vooroverleg 3.1.1. Wro is de conceptvergunning aanvraag voorgelegd aan verscheidene vooroverlegpartners. Van meerdere partijen zijn reacties ontvangen. In de meeste gevallen betrof het een akkoord, omdat geen belangen van de partners in het geding waren. De provincie Drenthe en de Natuur en milieufederatie Drenthe hebben een inhoudelijke reactie gegeven. Hieronder wordt daar verder op ingegaan.

Provincie Drenthe

De provincie geeft aan dat het plan tot aanleg van het zonnepark Fluitenbergseweg/ A28 te Fluitenberg past binnen ruimtelijk - en energiebeleid om te komen tot een duurzame energievoorziening in de provincie Drenthe. Een onderdeel van de gewenste energietransitie is het stimuleren van een hogere productie van zonnestroom. In die zin geeft het plan dan ook geen aanleiding tot op- of aanmerkingen. Wel gaat de provincie in op de aspecten landschap en cultuurhistorie en op archeologie.

Landschap en cultuurhistorie

De provincie wijst er op dat in de plantoelichting aangegeven wordt dat de landschappelijke en cultuurhistorische structuren van het gebied leidend zijn bij de planvorming. Hierbij ziet de provincie meer mogelijkheden dan nu het geval is. Het gaat hier in feite om "het verhaal van de plek" en geeft daarmee aan het plan een extra toevoeging aan ruimtelijke kwaliteit. Feitelijk betekent het dat een nader te bepalen deel van de noordwestelijke hoek van het park gevrijwaard dient te blijven van zonnepanelen. Op deze wijze ontstaat er een betere aansluiting op het hieraan grenzende buiten het plangebied gelegen gebied dat op de cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Hogeveen als cultuurhistorisch waardevol is aangemerkt. Het gaat hier om relictten in de vorm van onder meer karrensporen als onderdeel van een historische verkeersroute en grafheuvels.

Reactie Gemeente

De historische beleidskaart waar de provincie naar verwijst (voor wat betreft historische geografie als historische bebouwing) heeft geen directe rechtskracht. Pas als het wordt opgenomen in bijvoorbeeld bestemmingsplannen of beleidsnotities dienen de voorwaarden uitgevoerd te worden gelijk de beleidskaart. Het belang van zorgvuldige inbedding in het landschap van zonneparken wordt door de gemeente ook op die wijze onderstreept. In het afwegingskader Zonne-Energie vastgesteld d.d. 7 december 2017 (vanaf nu afwegingskader) wordt daarom bij zonneparken buiten het bebouwd gebied (zie hoofdstuk 3.5) ook aandacht geschonken de genoemde waarden. In paragraaf 3.5.3. is opgenomen dat geen afbreuk mag worden gedaan aan landschappelijke en cultuurhistorische waarden (zoals vastgelegd in de gemeentelijke cultuurhistorische waardenkaart, d.d. 24 november 2016) wanneer een zonnepark vrij liggend in het landschap van Hogeveen wordt gerealiseerd. Bovendien moet dan een blijvende landschappelijke impuls aan het gebied worden gegeven. De onderhavige locatie ligt weliswaar vrij van directe bebouwing, maar is direct gesitueerd aan de A28. De locatie valt daarmee onder de koppeling met een bedrijventerrein of infrastructuur, zoals vastgelegd in het afwegingskader. Een grotere maat en schaal is hier passend zonder het landschap sterk aan te tasten. De waarden waar de provincie aan refereert zijn hier niet inpasbaar. De koppeling met de bestaande infrastructuur is daarom de bepalende factor in het gebied. Niet alleen volgens het afwegingskader maar ook in het zicht. De genoemde karrensporen en grafheuvels zijn niet waarneembaar op het maaiveld en liggen buiten het plangebied. Aan het huidige gebruik als agrarische grond worden ook geen voorwaarden gesteld met betrekking tot die relatie met de omgeving. Hoewel wij ons kunnen inleven in de reactie van de provincie en dat in feite onderschrijven in ons eigen beleid zijn wij van mening dat dit niet van toepassing is op het plangebied. Wij zien daarom geen noodzaak om het plan op dit vlak aan te passen.

Archeologie

Alhoewel archeologie in dit plan niet van provinciaal belang is geeft de provincie aan dat zij het wel belangrijk vindt dat het plan op het onderdeel bodemverstoring, als het gaat om de binnen de locatie aan te leggen weg, nadere aandacht krijgt. Geadviseerd wordt in de Regels in verband met de aanleg van deze weg een bepaling op te nemen dat geen bodem verstorende werkzaamheden mogen worden uitgevoerd dieper dan 0,3 meter (ontgravingsdiepte maximaal 0,3 m-mv).

Reactie gemeente

De gewenste ontwikkeling is getoetst aan het geldende archeologisch beleid van de gemeente Hogeveen welke is vastgesteld op 24 november 2016. Het plangebied valt in drie archeologische verwachtingswaarden met elk hun eigen specifieke kenmerken, onderzoeksverplichtingen en vrijstellingsmogelijkheden. De initiatiefnemer heeft in de ruimtelijke onderbouwing zowel beschreven als ook getalsmatig inzichtelijk gemaakt welke ingrepen een verstorend effect op de bodem kunnen hebben. Hierbij is numeriek aangetoond dat onder de vrijstellingsgrens van 1000 m² wordt gebleven en dat inventariserend archeologisch onderzoek niet nodig is. De genoemde interne weg wordt aangelegd in het gebied met de laagste archeologische verwachting, namelijk archeologie 3, hoge of middelhoge verwachting. Uit navraag bij de initiatiefnemer is gebleken dat de interne weg zodanig uitgevoerd gaat worden dat geen verstoring dieper dan 0,30 m gaat optreden. Ter borging hebben we tevens het advies van de provincie opgenomen in de planregels.

Natuur en Milieufederatie Drenthe

De Natuur en Milieufederatie heeft in het kader van het vooroverleg 3.1.1. Wro een overkoepelende reactie gegeven op alle door de gemeente verstuurde aanvragen met betrekking tot zonneparken. Deze reactie is in afzonderlijke aspecten nader toegelicht.

Zonneladder en Onderbouwing locatiekeuze

De Natuur en milieufederatie (hierna NMF) wijst er op dat uit die 'Zonneladder van Hogeveen' blijkt dat de locaties buiten de bebouwde kom (trede drie) in de hiërarchie worden beoordeeld als minst geschikt. Desalniettemin wordt door de gemeente nu medewerking overwogen om vergunning te verlenen aan maar liefst zes initiatieven voor zonneparken buiten de bebouwde kom met een totale oppervlakte van 110 ha. Aan initiatiefnemers wordt gevraagd om de locatiekeuze te motiveren aan de hand van de zonneladder. Daarbij moet voor initiatieven buiten de bebouwde kom gemotiveerd worden aangetoond dat het plaatsen van panelen op naastgelegen daken of binnen bebouwd gebied geen mogelijkheid is. De NMF is van mening dat deze motivering in alle zes ruimtelijke onderbouwingen wel erg summier is of zelfs ontbreekt. Hiermee wordt in de ogen van de NMF het eigen beleid ondergraven en daarom wordt gevraagd kritisch te kijken naar de onderbouwingen die door initiatiefnemers worden gegeven.

Reactie gemeente

Om aan de gemeentelijke klimaatdoelstelling te kunnen voldoen dient in 2040 circa 6.000 Tj aan duurzame energie opgewekt te worden. Dit komt overeen met het huidige energieverbruik in de gemeente. Op één hectare kunnen circa 3.000 zonnepanelen worden geplaatst. Hiermee kan jaarlijks ongeveer 3,7 Tj duurzame energie worden opgewekt. Om Hogeveen energieneutraal te maken met uitsluitend zonneparken is 1621 hectare aan zonnepark nodig. Dit komt overeen met circa 4.863.000 zonnepanelen. Dit is geen realistisch scenario.

Als gemeente zetten we daarom in op het opwekken van duurzame energie op daken (stap 1) en zoveel mogelijk op andere plaatsen in het bebouwde gebied (stap 2). Met deze stappen zijn we al enkele jaren zeer intensief bezig, in de vorm van tal van projecten en regelingen gericht op het stimuleren van bedrijven, inwoners, organisaties en verenigingen. En hoewel het aantal zonnepanelen op daken en binnen de bebouwde kom aanzienlijk is toegenomen de laatste jaren weten we zeker dat stap 3 ook nodig is (buiten bebouwd gebied) om energieneutraal te worden. De

urgentie van de energietransitie is dermate hoog dat we op de bovengenoemde drie stappen van de zonneladder inzetten en geen afwachtende houding aannemen tot de capaciteit van stap 1 en 2 volledig zijn benut. Hieronder geven we een nadere toelichting op onze inspanningen met betrekking tot stap 1, 2 en 3.

Stap 1: Op daken

De gemeente Hoogeveen faciliteert eigenaren van zowel woningen als bedrijfsgebouwen zoveel mogelijk om zonnepanelen op daken aan te brengen. Op de gemeentelijke website is een zonnekaart voor alle daken binnen de gemeente te raadplegen. Hieruit blijkt of er voldoende zoninstraling op het dak aanwezig is voor zonnepanelen. Met een rekenmodule kan berekend worden wat de investering in zonnepanelen zal gaan opleveren.

Er zijn verschillende campagnes voor huiseigenaren geweest, bijvoorbeeld “Zon zoekt Drent” en “Hoogeveen woon slim” om mensen bewust te maken van het voordeel van zonnepanelen. De gemeente biedt hiervoor leningen aan om de aanschaf van zonnepanelen te kunnen financieren. De Hoogeveense bedrijven zijn uitgenodigd voor bijeenkomsten over het plaatsen van zonnepanelen. Diverse bedrijven hebben opdracht gegeven voor het plaatsen ervan. Na de bouwvakantie volgt een nieuwe bijeenkomst.

Het aantal zonnepanelen op daken is in de afgelopen jaren behoorlijk toegenomen. In 2012 waren er nog slechts 1.000 zonnepanelen aanwezig, in 2017 waren dit al 15.000 geregistreerde zonnepanelen. De verwachting is dat dit aantal de komende jaren nog flink gaat toenemen. Uit dit aantal blijkt wel dat er nog een lange weg te gaan is om hiermee een significante rol te spelen bij het behalen van de klimaatdoelstelling.

Stap 2: Binnen bebouwd gebied

Er wordt door de gemeente naar mogelijkheden gezocht om binnen het bebouwde gebied zonnepanelen te kunnen plaatsen. Voorbeeld hiervan is het overkappen van parkeerterreinen. Hiervoor zijn gesprekken gevoerd met ontwikkelaars.

Stap 3: Buiten bebouwd gebied

Uit de bovenstaande getallen blijkt dat het, vanwege de klimaatopgave, noodzakelijk is om ook zonne energie op te wekken in het buitengebied. Hier kunnen significante hoeveelheden duurzame energie worden opgewekt. De gemeente zet daarom gelijktijdig in op het opwekken van zonne energie op daken, binnen bebouwd gebied en buiten bebouwd gebied.

Initiatieven van derden en Bewonersparticipatie

De NMF geeft aan dat het bij alle nu voorliggende plannen voor zonneparken gaat om initiatieven van ‘derden’ (Kronos in dit geval). Dit betreft partijen die (grootschalige) zonneparken commercieel willen ontwikkelen en exploiteren. Dat is geen bezwaar, maar wel reden om op een aantal vlakken extra kritisch te zijn op de plannen. Door nu direct in zee te gaan met zes plannen van commerciële ontwikkelaars blijft er minder ruimte over voor lokale initiatieven. Voor een eigen initiatief vanuit het dorp is straks letterlijk nauwelijks meer ruimte beschikbaar. De NMF vraagt daarom om in de afweging om verdere medewerking te verlenen mee te nemen of de voorliggende initiatieven voldoende ruimte laten voor initiatieven vanuit dorpen.

Daarnaast geeft de NMF aan dat voor (financiële) participatie door bewoners er in de voorliggende aanvragen beperkte mogelijkheden zijn opgenomen. In de meeste gevallen wordt vooral vermeld hoe omwonenden zijn geïnformeerd en worden mogelijke participatievarianten genoemd, maar

moeten die altijd nog nader worden ingevuld. Onduidelijk is echter hoeveel energie er door de initiatiefnemers wordt gestoken om op deze manier omwonenden te betrekken en ook mee te laten profiteren. NMF Drenthe heeft voorkeur voor een (grotendeels) coöperatieve ontwikkeling van zonneparken. In geen van de nu voorliggende plannen is hiervoor gekozen.

De NMF adviseert daarom om aan initiatiefnemers aanvullende inspanning te vragen gericht op het werkelijk laten participeren van omwonenden, bij voorkeur gericht op een meer coöperatieve ontwikkeling via een lokale energiecoöperatie.

Reactie gemeente

In het afwegingskader is in de tabel, die is opgenomen in paragraaf 3.5.5, opgenomen dat er altijd mogelijkheden zijn voor dorpen om zelf energie op te wekken. Hierbij hoeft geen rekening gehouden te worden met het maximum bebouwingspercentage per landschapstype. De enige beperking die hierop van toepassing is dat dit zonneparken moeten zijn binnen 100 meter van de dorpen zelf. Het onderhavig zonnepark ligt daar ver buiten dus in die zin is de verwijzing naar een initiatief vanuit het dorp niet van toepassing. Daarnaast zijn er op dit moment buiten de dorpen voor iedereen nog voldoende mogelijkheden voor het ontplooiën van een zonnepark initiatieven. Het maximum bebouwingspercentage per landschapstype dat voor zonneparken is toegestaan is nog lang niet gehaald. In die zin hebben wij begrip voor de zorgen van de NMF maar is deze zorg op dit moment ongegrond.

Dat geldt ook voor de beoogde bewonersparticipatie. Voor alle zonneparken geldt dat de initiatiefnemer aan de omwonenden mogelijkheden biedt te participeren in het park en zodoende ook financieel te profiteren van de opbrengsten. Het is uiteindelijk aan de bewoners om daar iets mee te doen. Uiteraard verwelkomen wij lokale initiatieven en coöperatieve ontwikkeling van zonneparken. Deze stimuleren en faciliteren wij ook.

Blijvende landschappelijke impuls en landschappelijke inpassing

De NMF ziet dat bij commerciële ontwikkeling van zonneparken over het algemeen minder ruimte om een 'blijvende landschappelijke impuls' en een robuuste landschappelijke inpassing te realiseren vanuit de exploitatie van het park. Ondanks dat er in de onderbouwingen uitgebreide landschappelijke- en ruimtelijke analyses zijn opgenomen blijkt uit de uitwerking in de inpassingsplannen zelf dat er voornamelijk beperkte maatregelen worden genomen aan de randen die het zicht op de zonnepanelen moet beperken. De NMF geeft aan dat als een gemiste kans te zien om met de ontwikkeling van zonneparken op landbouwgronden ook werkelijk landschappelijke meerwaarde te creëren.

Reactie gemeente

Zoals hiervoor al aangegeven wordt in het afwegingskader bij zonneparken buiten het bebouwd gebied (zie hoofdstuk 3.5) ook aandacht geschonken aan de landschappelijke inpassing. In paragraaf 3.5.3. is opgenomen dat geen afbreuk mag worden gedaan aan landschappelijke en cultuurhistorische waarden (zoals vastgelegd in de gemeentelijke cultuurhistorische waardenkaart, d.d. 24 november 2016) wanneer een zonnepark vrij liggend in het landschap van Hoogeveen wordt gerealiseerd. Bovendien moet dan een blijvende landschappelijke impuls aan het gebied worden gegeven. De onderhavige locatie van Kronos ligt echter weliswaar vrij van directe bebouwing, maar is direct gesitueerd aan de A28. De locatie valt daarmee onder de koppeling met een bedrijventerrein of infrastructuur. Een grotere maat en schaal is hier passend zonder het landschap sterk aan te tasten. De koppeling met de bestaande infrastructuur is in die zin de bepalende factor in het gebied. Niet alleen volgens het afwegingskader maar ook in het zicht. Hoewel wij ons kunnen inleven in de reactie van de NMF en dat in feite ook onderschrijven in ons eigen beleid zijn wij van mening dat dit niet van toepassing is op het plangebied. Wij zien daarom geen noodzaak om het plan op dit vlak aan te passen.

Bijlage 4 Reactienota zienswijzen

Reactienota zienswijzen zonnepark Fluitenbergseweg 28 (voorlopig adres) te Fluitenberg.

De ontwerp omgevingsvergunning (WABO) zonnepark locatie Fluitenbergseweg, A28 heeft van 19 juli 2018 tot en met 29 augustus 2018 voor een periode van 6 weken ter inzage gelegen. In deze periode zijn in totaal 8 zienswijzen ingediend.

Hierbij dient te moeten worden opgemerkt dat twee van de zienswijzen namens meerdere personen zijn ingediend en dat enkele van deze personen ook nog afzonderlijke zienswijzen hebben ingediend. Alle zienswijzen zijn afzonderlijk beantwoord.

Een drietal zienswijzen heeft een algemeen karakter en gaan in op door de gemeenteraad vastgesteld "afwegingskader zonne-energie Hoogeveen" of zonneparken in het algemeen. Voor de volledigheid is de beantwoording op deze zienswijzen ook meegenomen in deze reactienota.

Hieronder is per ontvangen zienswijze puntsgewijs een korte samenvatting gegeven. In de opvolgende tekst is hier op gereageerd. Indien op basis van de ingediende zienswijze een onderdeel in de vergunningaanvraag is gewijzigd dan wel aangepast dan is dat vermeld.

Ingediende zienswijzen:

Zienswijze 1, (Inwoner gemeente De Wolden);
Zienswijze 2, (Inwoner gemeente Hoogeveen);
Zienswijze 3, (Inwoner gemeente Hoogeveen);
Zienswijze 4, (meerdere bewoners Fluitenbergseweg);
Zienswijze 5, (meerdere bewoners Fluitenbergseweg);
Zienswijze 6, (bewoner Fluitenbergseweg);
Zienswijze 7, (bewoner Fluitenbergseweg);
Zienswijze 8, (eigenaren naburig bosperceel).

Zienswijze 1, (inwoner gemeente De Wolden)

1A Schaarste grond / Zonneladder

Reclamant spreekt zijn zorgen uit over de voorgenomen ontwikkelingen ten behoeve van (116 ha) zonneparken. Gronden in Nederland zijn schaars en te kostbaar om te gaan gebruiken voor de realisatie van zonneparken. Reclamant geeft aan dat eerst de daken van bedrijven en stallen vol gelegd dienen te worden met zonnepanelen.

Reactie gemeente

Om aan de gemeentelijke klimaatdoelstelling te kunnen voldoen dient in 2040 circa 6.000 Tj aan duurzame energie opgewekt te worden. Dit komt overeen met het huidige energieverbruik in de gemeente. Op één hectare kunnen circa 3.000 zonnepanelen worden geplaatst. Hiermee kan jaarlijks ongeveer 3,7 Tj duurzame energie mee worden opgewekt. Om Hoogeveen energieneutraal te krijgen met zonneparken is 1621 hectare aan zonnepark nodig. Dit komt overeen met circa 4.863.000 zonnepanelen. Dit is geen realistisch scenario.

Als gemeente zetten we daarom in op het opwekken van duurzame energie op daken (stap 1) en zoveel mogelijk op andere plaatsen in het bebouwde gebied (stap 2). Met deze stappen zijn we al enkele jaren zeer intensief bezig, in de vorm van tal van projecten en regelingen gericht op het stimuleren van bedrijven, inwoners, organisaties en verenigingen. En hoewel het aantal zonnepanelen op daken en binnen de bebouwde kom aanzienlijk is toegenomen de laatste jaren weten we zeker dat stap 3 ook nodig is (buiten bebouwd gebied) om energieneutraal te worden. De

urgentie van de energietransitie is dermate hoog dat we op de bovengenoemde drie stappen van de zonneladder tegelijkertijd inzetten en geen afwachtende houding aannemen tot de capaciteit van stap 1 en 2 volledig zijn benut. Hieronder geven we een nadere toelichting op onze inspanningen met betrekking tot stap 1, 2 en 3.

Stap 1: Op daken

De gemeente Hogeveen faciliteert eigenaren van zowel woningen als bedrijfsgebouwen zoveel mogelijk om zonnepanelen op daken aan te brengen. Op de gemeentelijke website is een zonnekaart voor alle daken binnen de gemeente te raadplegen. Hieruit blijkt of er voldoende zoninstraling op het dak aanwezig is voor zonnepanelen. Met een rekenmodule kan berekend worden wat de investering in zonnepanelen zal gaan opleveren. Er zijn verschillende campagnes voor huiseigenaren geweest, bijvoorbeeld “Zon zoekt Drent” om mensen bewust te maken van het voordeel van zonnepanelen. De gemeente biedt hiervoor leningen aan om de aanschaf van zonnepanelen te kunnen financieren. De Hogeveense bedrijven zijn uitgenodigd voor bijeenkomsten over het plaatsen van zonnepanelen. Diverse bedrijven hebben opdracht gegeven voor het plaatsen ervan. Na de bouwvakantie volgt een nieuwe bijeenkomst. Het aantal zonnepanelen op daken is in de afgelopen jaren behoorlijk toegenomen. In 2012 waren er nog slechts 1.000 zonnepanelen aanwezig, in 2017 waren dit al 15.000 geregistreerde zonnepanelen. De verwachting is dat dit aantal de komende jaren nog flink gaat toenemen. Uit dit aantal blijkt wel dat er nog een lange weg te gaan is om hiermee een significante rol te spelen bij het behalen van de klimaatdoelstelling.

Stap 2: Binnen bebouwd gebied

Er wordt door de gemeente naar mogelijkheden gezocht om binnen het bebouwde gebied zonnepanelen te kunnen plaatsen. Voorbeeld hiervan is het overkappen van parkeerterreinen. Hiervoor zijn gesprekken gevoerd met ontwikkelaars.

Stap 3: Buiten bebouwd gebied

Uit de bovenstaande getallen blijkt dat het, vanwege de klimaatopgave, noodzakelijk is om ook zonne energie op te wekken in het buitengebied. Hier kunnen significante hoeveelheden duurzame energie worden opgewekt. De gemeente zet daarom gelijktijdig in op het opwekken van zonne energie op daken, binnen bebouwd gebied en buiten bebouwd gebied.

De ruimtelijke onderbouwing behorende bij de vergunningaanvraag is op basis van het bovenstaande aangevuld.

1B Gebruik windmolens

Ook wordt een voorstel gegeven om enkele windmolens te plaatsen in plaats van zonneparken. De aanwezigheid van windmolens in de gemeente is zeer beperkt en wanneer hiervan gebruik wordt gemaakt blijven de gronden over voor landbouw.

Reactie gemeente

Om aan de gemeentelijke klimaatdoelstelling te kunnen voldoen dient in 2040 circa 6.000 Tj aan duurzame energie opgewekt te worden. Dit komt overeen met het huidige energieverbruik in de gemeente. Door de provincie Drenthe wordt ten aanzien van grotere windmolens een zeer terughoudend beleid gevoerd. Solitaire windmolens zijn uitgesloten (minimale clustering van vijf) en mogen alleen worden geplaatst in de daarvoor aangewezen zoekgebieden. Geen van die zoekgebieden bevinden zich in de gemeente Hogeveen. Hierdoor is de realisatie van windmolens in Hogeveen momenteel uitgesloten.

Zienswijze 2, (inwoner gemeente Hogeveen)

2A Zonneladder

De volgorde van de zonneladder wordt volgens reclamant niet correct behandeld, omdat niet alle daken van woonhuizen en bedrijfsgebouwen voldoende zijn bedekt met zonnepanelen en de gemeente zou moeten zoeken naar andere vormen van duurzame energie opwekking zoals wind en water.

Reactie gemeente

Hierbij verwijzen wij naar de reactie op zienswijze 1A en 1B

2B Beleid, 20% regeling

Volgens reclamant zou de 20% norm van een gebied evenredig moeten gelden voor alle grond eigenaren (elke grondeigenaar kan maximaal 20% van zijn grond bedekken met zonnepanelen).

Reactie gemeente

Het is een onmogelijke opgave om iedere grondeigenaar zover te krijgen dat deze 20% van zijn grond bedekt met zonnepanelen. Dit zou een enorme impact op het landschap hebben door versnippering van het landschap, door meer kleinere zonneparken. Ook zouden er veel nieuwe netaansluitingen moeten komen met de daarbij behorende kosten. Een dergelijke ontwikkeling is vanuit landschappelijk en financieel oogpunt niet wenselijk.

Om het bebouwingspercentage vast te leggen is dit per deelgebied door een deskundig landschapsinrichtingsbureau zorgvuldig gekozen op basis van beleving. Vervolgens is op 7 december 2017 het Afwegingskader zonne-energie Hoogeveen vastgesteld. Tijdens de raadsvergadering van 7 december 2017 is een motie ingediend en aangenomen de 20% regeling te verlagen. Dit heeft geresulteerd dat eerst 10% van gebieden mag worden benut, waarna het beleid geëvalueerd zal worden.

2C Subsidieregeling

Er wordt door de rijksoverheid veel subsidie beschikbaar wordt gesteld voor zonneparken waardoor volgens reclamant een ongelijke concurrentie op landbouw grond komt. Er is dan ook geen sprake marktconforme opbrengst. Je kunt afvragen of dit niet in strijd is met verborgen staatssteun.

Reactie gemeente

Subsidies worden in het kader van de omgevingsvergunning (WABO) buiten beschouwing gelaten. Na vergunningverlening beschikt initiatiefnemer over de mogelijkheid om beroep te doen op eventuele subsidies. In het Europese Milieusteunkader (MSK) is bepaald hoeveel financiële steun aan projecten op het gebied van onder andere zonneparken is toegestaan. Dit onderwerp is nu dan ook niet ter sprake.

2D Opbrengsten gemeente, belasting

De gemeente zou kunnen overwegen op zonneparken ook WOZ belasting te heffen, om zo de gelden weer terug te laten vloeien naar de gehele maatschappij. Want zo ongelijke strijd heeft totaal niets met duurzaamheid te maken, en ontwricht alleen nog maar meer de duurzaamheid doelen die we als maatschappij stellen.

Reactie gemeente

Het zonnepark is vergunning plichtig, waardoor leges in rekening worden gebracht voor de realisatie van het zonnepark. De Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) regelt de waardering van onroerende zaken voor de belastingheffing door onder andere de gemeente. Voor zonneparken geldt dat voor de stellages een WOZ-beschikking zal worden verstuurd. Op deze wijze vloeit een gedeelte van de baten terug naar de gemeenschap.

Voor de gronden waarop het zonnepark gerealiseerd wordt geldt de cultuurgrondvrijstelling waardoor de gronden vrijgesteld worden van WOZ. Dit doordat de gronden bedrijfsmatig worden geëxploiteerd ten behoeve van de landbouw (grazen van dieren onder de zonnepanelen).

2^e Locatiekeuze

Voor reclamant zou het wenselijk zijn om verloren groene zones binnen de gemeente en langs snelwegen te gebruiken voor het plaatsen van zonnepanelen.

Reactie gemeente

Het uitgangspunt bij het kiezen voor locaties wordt gevormd door de Energievisie Hoogeveen. Dit beleid kenmerkt zich door een uitnodigend karakter waarbij op voorhang geen locaties worden aangewezen en slechts enkele locaties worden uitgesloten. Initiatiefnemer heeft in de ruimtelijke onderbouwing hun keuze voor de locatie gemotiveerd.

Zienswijze 3,(Inwoner Hoogeveen)

3A Zonneladder en stimuleren bedrijven

Reclamant spreekt zijn verbazing uit over de voorgenomen ontwikkelingen ten behoeve van zonneparken op landbouwgrond en geeft aan dat conform het gemeentelijk beleid eerst de daken van bedrijven vol gelegd dienen te worden met zonnepanelen. Om een versnelling te realiseren zou het college kunnen overwegen om subsidie te verstrekken aan bedrijven die zonnepanelen op hun eigen panden aanleggen.

Reactie gemeente

Hierbij verwijzen wij naar de reactie op zienswijze 1A.

3B Zonnepanelen op daken van met publiek geld betaalde gebouwen

Reclamant geeft aan dat de gemeente zelf ook een heel aantal panden en braakliggend terrein in bezit heeft die geschikt zijn voor het plaatsen van zonnepanelen. Volgens reclamant zijn deze lang niet volledig benut.

Reactie Gemeente

De gemeente zet zich actief in om de met publiek betaalde gebouwen te voorzien van zonnepanelen. Enkele voorbeelden hier zijn het Compagniehuys, Het MFC Nieuwlande, De Tamboer en diverse sportgebouwen en buurthuizen. Vanwege de klimaatopgave is het noodzakelijk om ook zonne-energie op te wekken in het buitengebied door middel van zonneparken. Hier kunnen significante hoeveelheden duurzame energie worden opgewekt. De gemeente zet daarom gelijktijdig in op het opwekken van zonne-energie op daken en in het buitengebied.

3C Schaarste grond en kostprijsverhoging

Reclamant geeft aan dat de voorgenomen ontwikkeling zal bijdragen aan een kostprijsverhoging voor de gewassen en overige producten. Dit als gevolg van steeds schaarser worden van de landbouwgronden.

Reactie Gemeente

Dit onderdeel van de zienswijze wordt ter kennisgeving aangenomen.

3D Welstand

Reclamant geeft aan dat de voorgenomen ontwikkeling in strijd is met de redelijke eisen van welstand. De agrarische functie zal volledig verdwijnen en het gebied zal als industrieterrein worden aangezien.

Reactie Gemeente

Op basis van het actuele beleid (Nota Ruimtelijke Kwaliteit) gelden voor het projectgebied geen redelijke eisen van welstand. Van strijdigheid is dan ook geen sprake.

3E Wet natuurbescherming

Reclamant geeft aan dat de voorgenomen ontwikkeling in strijd is met wetgeving gericht op flora en fauna. Dit vanwege de aanwezigheid van beschermde plant- en diersoorten in het projectgebied. Reclamant is ook niet gebleken dat er een vrijstelling is verkregen voor de wetgeving.

Reactie Gemeente

In het kader van de vergunningaanvraag is voor de ruimtelijke onderbouwing een ecologisch onderzoek uitgevoerd. Uit dat onderzoek is gebleken dat in principe weinig of geen afbreuk wordt gedaan in een situatie met intensief gebruikt (hoog bemest) en kaal akkerlandschap langs een drukke snelweg, waarin geen beschermde planten en diersoorten aantoonbaar zijn. Binnen dit kader of dat van de soortenbescherming onder de Wet natuurbescherming zijn geen bezwaren volgens het onderhavige onderzoek aantoonbaar of deze kunnen worden uitgesloten. Hiermee wordt voldaan aan de wettelijke verplichtingen die gelden ten aanzien van natuur- en soortenbescherming.

3F Politiek draagvlak

Reclamant geeft aan dat er geen politiek draagvlak is voor zonneparken. Er zijn inmiddels kamervragen gesteld over dergelijke plannen waardoor het tot de zorgplicht van het college behoort om deze afwegingen in haar besluitvorming mee te nemen.

Reactie Gemeente

De gemeentelijke klimaatdoelstellingen stammen af van doelstellingen die vanuit Europese- en nationale kaders worden gevormd. Tijdens de besluitvorming zullen politieke beslissingen vanuit het Rijk uiteraard ter afweging worden meegenomen.

Zienswijze 4, (meerdere bewoners Fluitenbergseweg)

De direct omwonenden hebben eerder op 12 maart 2018 en 5 april 2018 bezwaar gemaakt tegen de komst van het onderhavige zonnepark. Omdat er destijds nog geen ontwerpvergunning ter inzage lag kon daar echter niet op gereageerd worden. Onderstaande zienswijze zijn dan ook de twee eerder ingediende zienswijzen gecombineerd. Indieners behouden zich daarnaast het recht om ook zelfstandig nog een zienswijze in te dienen. (zie ook zienswijzen 5,6 en 7)

4A Gevolgen voor het woongenot

Indieners geven aan hier te wonen o.a. vanwege het weidse uitzicht vanuit de woning op het land. De aanleg van een zonnepark zal dit uitzicht geheel belemmeren

Reactie Gemeente

Wij dienen er op te wijzen dat jurisprudentie heeft bepaald dat een recht op een blijvend vrij uitzicht niet bestaat. De omstandigheid dat reclamanten thans uitzicht hebben op onbebouwde gronden waar het geldende bestemmingsplan geen zonnepanelen mogelijk maakte, betekent dan ook niet dat het college daar thans niet in dit nieuwe gebruik zou mogen voorzien.

4B Gevolgen economische waarde

Vanwege de begraafplaats/crematorium is de waarde van de woningen aanzienlijk verminderd. Door de aanleg van een zonnepark zal de waarde nog verder verminderen.

Reactie Gemeente

Op grond van artikel 6.1 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) kan tot 5 jaar na het onherroepelijk worden van een bestemmingsplan dan wel van een omgevingsvergunning die afwijkt van het onderliggende bestemmingsplan, een verzoek om planschade worden ingediend bij het college van Burgemeester en wethouders. Reclamanten hebben deze mogelijkheid ook. Indien reclamanten van mening zijn hiervoor in aanmerking te komen kunnen zij hiervoor een verzoek indienen.

4C Uitzicht op wild

Het genot van het zicht op de wilde dieren zoals reeën e.d. zal per direct kwijt raken aangezien er rondom het terrein een hekwerk en bebossing wordt aangebracht.

Reactie Gemeente

Zoals in de reactie op zienswijze **4A** aangegeven bestaat geen recht op een blijvend vrij uitzicht.

4D Geluidsoverlast

Ongetwijfeld zullen de convertors een bepaalde mate van resonering ten gehoor brengen, die vooral 's avonds en 's nachts hoorbaar is.

Reactie Gemeente

De enige vorm van geluid die in een zonnepark geproduceerd wordt, komt van de 6 transformatoren die in het park langs de snelweg gesitueerd zijn. Het geluid wat daarin geproduceerd wordt, komt uit het koelmechanisme van de transformatoren (omvormers). Het valt te verwachten dat in de zomer, wanneer meer energie geproduceerd wordt en de transformatoren beter gekoeld moeten worden, hierdoor iets meer geluid geproduceerd zal worden dan in de winter. De geluidsproductie die hierdoor ontstaat, is vergelijkbaar met een algemeen geluidsniveau wat 's nachts in een landelijk gebied heerst. Geluidsoverlast door de transformatoren is daarnaast 's nachts nihil: de activiteit van zonnepark is immers afhankelijk van zonlicht en produceert alleen energie wanneer zonlicht op de panelen valt. Dat is dus enkel overdag.

De geluidsproducerende transformatoren zijn daarnaast direct langs de snelweg gestationeerd. De geluidsproductie van de transformatoren zal daardoor door het verkeer van de A28 overstemd worden.

In het plan is de afstand tussen de zuidelijk gelegen woningen en de dichtstbijzijnde transformator 168m. Geluidshinder is daarmee niet te verwachten.

4D Aantal zonnecollectoren per hectare

Volgens de richtlijnen mag er maximaal 1 ha per 100 inwoners aan zonnecollectoren aangelegd worden. Fluitenberg kent ca. 450 inwoners wat inhoudt dat er maximaal 4,5 ha aan zonnecollectoren geplaatst mag worden. Het plan omvat ca. 20 ha. Dit komt überhaupt niet met elkaar overeen.

Reactie Gemeente

De richtlijn waar door reclamanten naar verwezen wordt is waarschijnlijk de maat en schaal die genoemd wordt in het afwegingskader zonne-energie (1 ha per 200 inwoners). Deze maat en schaal horen echter bij de "koppeling dorpen", oftewel dit dient te worden gehanteerd bij de zonnenvelden die binnen 100 meter van de planologische bebouwde kom zijn gevestigd. Dat is hier niet geval. De koppeling van het onderhavige plan is met de A28. De zienswijze is daarom niet relevant.

4E Reflectie zonnepanelen

Aangezien de mogelijkheid aanwezig is dat deze zonnepanelen schitteren indien er volle zonlicht op schijnt, verwachten de indieners daar last van te krijgen.

Reactie Gemeente

Zonnepanelen, en daarmee zonneparken, produceren elektriciteit uit zonlicht. Het is zaak dat zoveel mogelijk licht door de panelen opgenomen en in elektriciteit omgezet wordt. De reflectie van onbenut zonlicht dient daarmee zo klein mogelijk gehouden te worden, terwijl de absorptie van invallend zonlicht juist zo hoog mogelijk dient te zijn. De panelen zijn er dus op gebouwd om een zo groot mogelijk rendement te behalen. Daardoor zijn zonnepanelen juist minder reflecterend en produceren minder schittering dan bijvoorbeeld een standaard raam. Door deze beperkte schittering is het dan ook niet zonder reden dat in Duitsland en andere Europese landen oppervlak langs snelwegen en vliegvelden benut wordt voor zonneparken. Overlast door schittering ten gevolge van reflectie van zonlicht is daarmee niet te verwachten.

4F Landelijke uitstraling en weidse uitzicht

Destijds heeft de gemeente de keuze gemaakt voor de huidige locatie van de begraafplaats/ het crematorium met als belangrijk argument de landelijke uitstraling en het weidse uitzicht. Door het toestaan van een zonnepark van 20 ha. direct naast deze begraafplaats ondermijnt de gemeente hiermee haar eigen argumenten.

Reactie Gemeente

In het afwegingskader is opgenomen dat de vergunningen worden afgegeven voor een periode van 25 jaar. Dit houdt in dat het zonnepark na 25 jaar afgebroken dient te worden en dat de grond in de oorspronkelijke staat dient te worden teruggebracht. Om deze reden wordt ook met een omgevingsvergunning gewerkt en niet met een bestemmingsplanwijziging. De onderliggende bestemming blijft zodoende van kracht. Dat is agrarische grond. Het gebruik als zonneweide dient te voldoen aan de voorwaarden uit het afwegingskader. Hiermee wordt getracht juist het bestaande landschap te beschermen en tegelijkertijd de ontwikkeling mogelijk te maken.

4G Koppeling Infrastructuur of bedrijventerrein

In de vergunningaanvraag wordt veelvuldig aangegeven dat er een directe relatie is tussen het perceel waarop het zonnepark aangelegd gaat worden en de autosnelweg A28. Deze directe relatie trekken reclamanten in twijfel. Het perceel ligt weliswaar direct naast de A28 maar dat is niet de directe relatie zoals in het afwegingskader is beschreven. Daarin staat het volgende: (citaat) "De rijkswegen A28 en A37 worden tot de bovenregionale infrastructuur gerekend. Een grotere maat en schaal zonneweides is hier passend zonder het landschap sterk aan te tasten. Daarbij kan onder andere gedacht worden aan de combinatie van geluidswallen/schermen en zonnepanelen op de taluds en op- en afritten langs de snelwegen". Mocht de directe relatie met de A28 wel kunnen worden aangetoond dan is de ligging van het park ten opzichte van de rijrichting van het verkeer op de A28 erg ongunstig voor de landschappelijke inpassing. Het verkeer rijdt van noord naar zuid langs het perceel en de zonnepanelen staan opgesteld naar het zuiden en zuidwesten. Dat betekent dat het zichtveld vanaf de A28 wordt bepaald door de achterkant van de zonnepanelen welke bestaan uit stalen constructies van 2.28 meter hoog. Dit geeft een wel erg industrieel aanzicht hetgeen absoluut niet past in het landschap. De stelling in paragraaf 4.5 van de bijlage "ruimtelijke onderbouwing" bij de vergunningaanvraag; (citaat) "de zichtbaarheid vanaf de A28 zorgt er voor dat het park voor het verkeer beleefbaar blijft. De zichtlijn maakt de lineaire structuur van het bestaande kavelpatroon herkenbaar" gaat, vanwege de opstelling van de panelen zoals hierboven beschreven, niet op.

Tevens merken indieners op dat van een relatie met een bedrijventerrein geen sprake kan zijn. Het park is gelegen op een afstand van meer dan 100 meter van een bedrijventerrein

Reactie Gemeente

Onderhavige aanvraag is gelegen in de derde stap van de zonneladder; buiten bebouwd gebied. Binnen die stap wordt onderscheid gemaakt in een drietal koppelingen. Het uitgangspunt daarbij is

welke koppeling op de ligging van het plangebied van toepassing is. De planlocatie ligt niet in de buurt van een bedrijventerrein en te ver van het dorp Fluitenberg. Het ligt ook niet "vrij liggend in het landschap" want aan de oostkant wordt het plangebied begrensd door de A28. Een koppeling aan de bovenregionale infrastructuur is dan ook logisch. De voorwaarden die hiervoor gelden zijn dan ook opgelegd aan de initiatiefnemer. Met het oog op het meest efficiënte gebruik van het aantal zonne uren zijn de panelen, zoals reclamanten ook opmerken, naar het zuiden gericht. Het verkeer vanuit het noorden kijkt dus inderdaad tegen de achterkanten van de panelen aan. Hierop is op aandringen van de gemeente de landschappelijke inpassing aangepast. Op die wijze is getracht een goede overgang te ontwikkelen tussen het zonnepark en de directe omgeving. Los daarvan ligt het plangebied aan de snelweg. En zoals in het afwegingskader is aangegeven. Hier zijn een grote maat en schaal mogelijk zonder dat het landschap sterk wordt aangetast. De A28 is reeds de bepalende landschappelijke factor voor dit plangebied.

In het afwegingskader wordt de koppeling gehanteerd met infrastructuur of bedrijventerrein. Hiervoor en in de ruimtelijke onderbouwing is aangegeven dat de koppeling met infrastructuur is gelegd. Niet met bedrijventerreinen. De toetsing aan de voorwaarden voor vestiging bij een bedrijventerrein is dan ook niet relevant.

4H Koppeling direct aan de bebouwde kom van het dorp

Het perceel waarop het zonnepark zou moeten komen grenst volgens indieners wel direct aan de bebouwde kom van het dorp Fluitenberg. In de door hun bijgevoegde luchtfoto wordt dat volgens hun geïllustreerd. De voorwaarden zoals in het afwegingskader zijn weergegeven voor een park direct grenzend aan een dorp zijn sterk afwijkend ten aanzien van de aanvraag van KS NL9 BV,

Reactie gemeente

Voor de koppeling met het dorp wordt als voorwaarde gesteld dat het zonneveld binnen 100 meter van de planologische bebouwde kom van het dorp moet liggen. Daar is geen sprake van. Het dichtstbijzijnde perceel dat planologisch tot de bebouwde kom van Fluitenberg behoort is Fluitenbergseweg 32. Dit perceel ligt op circa 102 meter van het plangebied. Het zonnepark zelf echter ligt echter door de in acht genomen bufferzone aan de zuidkant op een grotere afstand. Hiermee is een toetsing aan de voorwaarden van de koppeling dorp niet relevant.

4I Oude Zandgronden

Wanneer de initiatiefnemer besluit het park enige honderden meters te verplaatsen in noordelijke richting waardoor het park niet direct meer aansluit op de bebouwde kom van Fluitenberg valt het perceel onder de rubricering "oude zandgronden". Indieners geven aan dat het zonnepark niet voldoet aan de voorwaarden die worden gesteld wanneer een zonnepark is gelegen binnen deze gebiedsrubricering.

Reactie gemeente

Zoals hiervoor al aangegeven wordt het betreffende park gekoppeld aan de "gebiedstype" infrastructuur van de A28. Toetsing aan de gebiedsrubricering "oude zandgronden" is daarmee dan ook niet relevant.

4J Toerisme

Aan de westkant van het zonnepark ligt een recreatief fietspad. Dit fietspad is, vanaf Hoogeveen, de poort naar de grootste toeristische trekpleister van Drenthe, het Dwingelderveld'. Fietsers die vanaf het noorden naar Hoogeveen over dit fietspad rijden kijken op de achterkant van de panelenopstelling. Het zichtveld wordt bepaald door een 2,30 meter hoge stalen constructies. Dit is niet het uitzicht wat een recreant in deze omgeving verwacht.

Reactie gemeente

Wij stellen dat dit een niet onderbouwde aanname is. Dit onderdeel van de zienswijze wordt daarom ter kennisgeving aangenomen.

4K Voedselvoorziening Nederland

Door de opwarming van de aarde hebben we in Nederland te maken met een klimaatverandering. Extreem lange periodes van hoge temperaturen en droogte worden gevolgd door enorme plensbuien welke resulteren in wateroverlast. Landbouwdeskundigen beweren dat hierdoor de gemiddelde productie per hectare landbouwgrond tot wel 30% kan dalen. Hierdoor komt de voedselvoorziening in Nederland onder druk te staan en moet ieder hectare goede landbouwgrond voor de voedselproductie benut worden. Gebruik van goede landbouwgronden voor zonneparken is geen optie. Gemeenten en Provincies moeten een actief stimuleringsbeleid voeren voor het bevorderen van opwekking van energie op daken, onproductieve gronden en meervoudig te gebruiken oppervlakten.

Reactie gemeente

Dit onderdeel van de zienswijze wordt ter kennisgeving aangenomen.

4L Draagvlak direct omwonenden

Een draagvlak van de direct omwonenden is er in feite niet. Omwonenden zijn van oorsprong (voor de langstwonenden gaat dit tot 35 jaar terug) gewend aan het woongenot en leefgenot in een landelijke omgeving met een ruim uitzicht over de landerijen. Dit woongenot en leefgenot wordt door de jaren heen al negatief beïnvloed door de autosnelweg A28 en recenter de begraafplaats Zevenberg en het daarop gelegen crematorium en uitvaartcentrum.

Bewoners ervaren een toenemende overlast van de begraafplaats / crematorium op het vlak van verkeersbewegingen. Deze verkeersbewegingen over de ontsluitingsweg van de begraafplaats en het crematorium, wat tevens de ontsluitingsweg is voor alle direct omwonenden is toegenomen met een factor van meer dan 100. In afwijking van de oorspronkelijke vergunning is het crematorium nu in principe 7 dagen van 24 uur open voor plechtigheden

Wanneer er ook nog een zonnepark wordt aangelegd blijft er van het oorspronkelijk woongenot en leefgenot niet veel meer over.

Reactie gemeente

Ervaren overlast door een toename van het aantal verkeersbewegingen van het crematorium zijn bij de gemeente niet bekend. Mocht daar sprake van zijn dan is dat een zaak die geen verband houdt met de nog te realiseren ontwikkeling. Voor de huidige vergunningverlening is dit dan ook niet relevant. Voor het verlies aan woongenot verwijzen wij naar de reactie op zienswijze **4A**

4M Strijd met het eigen gemeentelijk beleid en alternatieven

Indieners zijn van mening dat de zonneparken niet klakkeloos in het buitengebied geplaatst kunnen worden. Zij vinden dat er nog tal van alternatieven zijn.

- Energie op daken staat als eerste gepositioneerd op de zonneladder van Hoogeveen; De gemeente (en ook de provincie) moet een actief stimuleringsbeleid voeren voor het opwekken van zonne-energie op daken. Op veel boerenschuren in de gemeente ligt nog een asbestdak. Deze moeten voor 2023 worden vervangen. Gemeenten kunnen hierin faciliteren door het vervangen van deze daken te financieren onder de voorwaarde dat de gemeente de geschikte dakhellingen huren van de agrariër om daar zonnepanelen op te plaatsen tegen een huurprijs die gelijk is aan de rente + aflossingskosten van de agrariër voor een periode van 25 jaar. De gemeente kan aanspraak maken op de SDE subsidie op heeft 25 jaar lang de opbrengst van de opgewekte energie.

- Op trede twee van de zonneladder staat het opwekken van zonne energie binnen bebouwd gebied. In de gemeente Hogeveen zijn nog lang niet alle industrieterreinen volgebouwd. Gebruik deze braakliggende terreinen voor kleinschalige zonneparken. Ook hier kan de gemeente aanspraak maken op de SDE subsidie. Bij verkoop van gedeelten van de industrieterreinen kunnen de zonnepanelen afgebroken worden en op een ander terrein ingezet worden.
- Op trede drie van de zonneladder staan de zonneparken in het buitengebied. Hiervoor zouden we de kadastrale kavels waarvoor een vergunning voor een zonnepark is aangevraagd moeten classificeren. De classificatie moet de kwaliteit van landbouwgrond weergeven. In de rangorde van slecht naar uitmuntend zullen alleen de kavels met de classificatie slecht en matig in aanmerking komen voor het plaatsen van zonneparken mits er wordt voldaan aan de overige criteria zoals benoemd in het afwegingskader zonneenergie Hogeveen.
- In het buitengebied bestaan ook enkele industrieterreinen die nog braak liggen. Deze kunnen ook benut worden voor zonneparken zolang er nog geen reële kans is op verkoop van kavels. Hier zouden zelfs de wat grootschaliger parken kunnen worden toegestaan.

Reactie gemeente

Voor de stelling van reclamanten dat er strijd is met het gemeentelijk beleid en dat zonneparken niet klakkeloos in het buitengebied mogen worden geplaatst wordt verwezen naar de beantwoording van zienswijzen **1A en 4G**

Zienswijze 5, (meerdere bewoners Fluitenbergseweg)

5A Procedureel

Na de vaststelling door gemeenteraad van de Energievisie, Afwegingskader zonne-energie Hogeveen heeft de raad het verlenen van omgevingsvergunningen voor zonneparken geplaatst op de lijst van vergunningen waarvoor geen verklaring van geen bedenkingen is vereist. Met dit besluit heeft uw college cart-blanche en heeft de raad formeel geen invloed meer op de besluitvorming.

Wij hebben begrepen dat u ondanks de toevoeging aan de lijst het voornemen tot vergunningverlening in de raad aan de orde wilt stellen. Wat de juridische waarde van het raadsoordeel daarover zal zijn zal in gerechtelijke procedures blijken. De aanvragers zullen ongetwijfeld stellen dat de mening van de raad/het besluit daarover geen enkele juridische waarde kan worden toegekend omdat de raad heeft besloten er niet meer over te gaan. Wij verwachten dat bij de verdere afhandeling uw visie op de juridische status van de betrokkenheid van de raad duidelijk wordt gemaakt.

Reactie gemeente

Het klopt dat voor het vergunnen van zonneweides door middel van een uitgebreide omgevingsvergunning geen verklaring van geen bedenkingen nodig is van de raad. Dat is in de raadsvergadering van 28 juni 2018 besloten. In dezelfde vergadering is ook besloten dat vanwege de nieuwheid van het onderwerp en omdat het beleid nog maar kort van kracht is voor zonneweides voorlopig een alternatieve werkwijze wordt gehanteerd die verder geen afbreuk doet aan de juridische status van de vergunning. In het geval er zienswijzen worden ingediend zal de raad om een advies worden gevraagd over de conceptvergunning. Het college neemt vervolgens dit advies mee in haar afweging om de vergunning definitief te verlenen of niet.

5B Toepassen van de zonne ladder

Volgens reclamanten geeft de aanvrager in de ruimtelijke onderbouwing aan (par 1.2) dat de eerste keuze, voorafgaand aan het bouwen van een zonnepark, de wens is om door middel van een grootschalige grondgebonden zonnepark schone energie op te wekken. Voor het college dient echter

niet de wens van commerciële partijen van belang te zijn maar het beleidsuitgangspunt van de gemeenteraad.

Met het gestelde in par. 1.2 van de ruimtelijke onderbouwing geeft aanvrager expliciet aan dat het plan niet is gebaseerd op de randvoorwaarden die door de gemeenteraad in het afwegingskader heeft aangegeven. Ook wordt expliciet aangegeven dat men niet handelt binnen de kaders die door de provincie zijn aangegeven.

Immers de gemeenteraad kiest pas als laatste voor grootschalige zonneparken in het buitengebied en dan ook nog alleen onder strikte voorwaarden.

Reactie gemeente

Zoals reclamanten correct stellen zijn het de uitgangspunten van de raad die leidend zijn bij de vergunningverlening. Voor het toepassen van de zonne ladder verwijzen wij naar de reactie op zienswijze **1A**

5C Het plan past niet binnen de gemeentelijke kaders

De aanvrager geeft aan dat de onderhavige locatie vanuit hun commerciële oogpunt aanvaardbaar is vanwege het beschikbare aantal zonne-uren, een inpassing die zodanig is dat schaduw geen probleem vormt, de aanwezigheid van een toegangsweg, de eigendomssituaties, de netaansluitmogelijkheden en de minimale kosten voor terreinonderhoud door de zonnepanelen zo hoog te maken dat schapen voor begrazing kunnen zorgen.

Reclamanten geven aan dat aanvrager alleen medewerking kan krijgen wanneer er een balans is tussen productie en afname van energie in de omgeving, er bij de inpassing sprake is van een samenhangend ontwerp die een meerwaarde voor het gebied met zich mee brengt en indien bij de inrichting wordt ingespeeld op de kernwaarden van het gebied. Voorts dient er sprake te zijn van een breed maatschappelijk draagvlak met betrokkenheid van de direct omwonenden. Wanneer deze locatie niet past binnen de gemeentelijke kaders dan kan hier geen zonnepark komen hoewel er wat te verdienen valt. In die zin onderscheid deze plek zich niet van honderden plekken in de gemeente waar een commerciële partij voor de opwekking van zonne-energie brood in ziet.

Reactie gemeente

Het lijkt ons redelijk dat de aanvrager aangeeft dat de beoogde locatie ook voor hun ideaal is en dat zij daarom de aanvraag hebben ingediend. Dit is ook een onderdeel van hun motivatie. Dat reclamanten dit er niet toe vinden doen is hier niet relevant. Uiteraard dienen de belangen van de aanvrager wel te passen binnen de kaders van de gemeente. Deze zijn gemotiveerd in de ruimtelijke onderbouwing die bij de aanvraag zit. Reclamanten stellen dat de aanvraag niet binnen de kaders past. Zij verzuimen dat hier te onderbouwen.

5D Maatschappelijk draagvlak

Reclamanten geven aan dat de aanvrager op het gebied van maatschappelijk draagvlak een aantal opties biedt tot participatie. Dit varieert van postcoderoos (deelname in een lokale coöperatie) tot deelname van lokale bedrijven bij de aanleg en sociale werkvoorziening (zie hiervoor ook hoofdstuk 7.3 in de ruimtelijke onderbouwing). Reclamanten geven aan dat geen van deze opties is gerealiseerd en dat er veel obstakels zijn voordat deze participatie bereikt is of überhaupt van participatie gesproken kan worden. Zij stellen daarom dat van enige participatie of maatschappelijk draagvlak geen sprake kan zijn.

Reactie gemeente

Een zonnepark in het buitengebied kan alleen op een positieve houding rekenen wanneer het initiatief voorzien is van een maatschappelijk draagvlak en kan rekenen op betrokkenheid vanuit de

directe omgeving. Uit de ruimtelijke onderbouwing valt op te maken welke opties de aanvrager aanbiedt om te participeren in het zonnepark en op welke wijze draagvlak voor het plan in de directe omgeving heeft getracht te creëren.

Zoals reclamanten aangeven worden door de aanvrager meerdere opties tot participatie aangeboden. De praktijk zal moeten uitwijzen welke vorm het meest efficiënt is en welke vorm wel werkt en welke niet. Aangezien de bouw nog niet is begonnen en de operationele fase nog moet starten is het te vroeg om te zeggen voor welke vorm uiteindelijk gekozen wordt.

Door het college van burgemeester en wethouders zal beslist worden of hiermee is voldaan aan de voorwaarden vanuit het afwegingskader zonne-energie.

5E Planschade

Reclamanten geven aan dat de aanvrager een aanbod heeft gedaan om onafhankelijk van het indienen van zienswijzen een “planschade” bedrag uit te keren. Reclamanten stellen dat dit geen redelijk aanbod is. Planschade dient namelijk altijd uitgekeerd te worden indien daar recht op is. Reclamanten zijn verder van mening dat de door aanvrager uitgevoerde planschaderisico analyse verkeerde uitgangspunten hanteert en dat de conclusie dat er geen sprake zou zijn van planschade onjuist is. Reclamanten hekelen bovendien dat de in de planschaderisicoanalyse uiteengezette planologische mogelijkheden gebruikt worden als argument om een vergunning te verlenen.

Reactie gemeente

De door aanvrager uitgevoerde planschaderisicoanalyse is bekend bij de gemeente. Er is vooralsnog geen reden om de conclusie van de gedane bevindingen in twijfel te trekken. Wel dient de aantekening te worden gemaakt dat dit een inschatting is en mogelijk verschillen bedragen wanneer een definitieve beoordeling wordt gemaakt in het kader van een planschadeverzoek. Ook is de beoordeling gedaan aan de hand van het bestemmingsplan buitengebied en inmiddels is daar een beheersverordening van kracht (die overigens gebaseerd is op het oude bestemmingsplan). De uitgangspunten die gehanteerd worden in het kader van planschade zijn echter juist. Er dient uitgegaan te worden van de maximale planologische mogelijkheden die een bestemmingsplan biedt. Hoe onwaarschijnlijk het ook kan zijn dat die uitgevoerd worden. Dat leidt er in dit geval toe dat er dus een schade bedrag zou kunnen ontstaan dat onder het eigen maatschappelijk risico van 2% ligt. In dat geval zou er geen schadebedrag te hoeven worden uitgekeerd. Het feit dat aanvrager dit toch wil uitkeren is een zaak tussen aanvrager en reclamanten maar kan door de gemeente niet als onredelijk worden bestempeld. De redenering dat de maximale planologische mogelijkheden ook een argument zijn om de vergunning te verlenen kunnen wij niet volgen. Hier is geen sprake van.

5F Landschappelijke inpassing

Reclamanten zijn van mening dat niet voldaan wordt aan de door de raad gestelde hoge eisen van een zorgvuldige landschappelijke inpassing zoals die in het afwegingskader worden gesteld. Tevens stellen reclamanten een aantal alternatieven voor.

Reactie gemeente

Voor de inpassing in het landschap verwijzen naar de reactie op zienswijze **4G**. De alternatieven zijn in het kader van de huidige vergunningverlening niet relevant.

5G Plan dient winstoptimalisatie ondernemer.

Het afwijzen van suggesties om het plan aan te passen en het niet voldoen aan de randvoorwaarden die de raad heeft gesteld brengt met zich mee dat er nu een plan ligt dat slechts het belang van de betrokken eigenaar en de initiatiefnemer dient. De betrokken eigenaar is alleen uit op het behalen van maximale winst. Voor de overheid betekent het toepassen van gelegenheidsplanologie en het accepteren van winstmaximalisatie ten koste van omwonenden.

Reactie gemeente

Het argument alleen dat een eigenaar uit is op maximale winst is voor ons geen reden om een ontwikkeling wel of niet door te laten gaan. Dit is pas het geval wanneer dit streven in strijd is met gemeentelijk beleid. Zoals hiervoor ook al is aangegeven past de onderhavige ontwikkeling echter binnen gemeentelijk beleid. De ondernemer dient de voorwaarden die zijn opgelegd door de gemeente te volgen. Van gelegenheidsplanologie is dan ook geen sprake.

Zienswijze 6, bewoners Fluitenbergseweg 24

Deze zienswijze komt grotendeels overeen met hetgeen ook al in zienswijze 4 is verwoord.

6A Vermindering woongenot en uitzicht

Reclamant geeft aan vermindering van het woongenot te ervaren door realisatie van het zonnepark van 20 hectare. Dit uit zich door het verdwijnen van het uitzicht vanuit de woning op de landerijen en van de aanwezigheid en zicht op wilde dieren en het aanbrengen van een hekwerk.

Reactie gemeente

Hiervoor verwijzen wij naar de beantwoording van zienswijzen **4A** en **4C**

6B Ruimtelijke negatieve uitstraling

De industriële uitstraling van een zonnepark past niet op de oude zandgronden rondom Fluitenberg en is een inbreuk op de ruimtelijke kwaliteit van het gebied. Dit wordt niet benoemd in de ruimtelijke onderbouwing.

Reactie gemeente

De locatie van het zonnepark is gekoppeld aan de infrastructuur van de A28. De zonneladder in het afwegingskader van de gemeente verbindt voorwaarden aan de inpassing van een dergelijk zonnepark en stelt ook dat juist de ligging aan infrastructuur een grotere maat en schaal toe staat. Zie hiervoor ook de beantwoording van de zienswijze **4G**.

6C Geluidsoverlast

Reclamant vreest resonantiegeluid van de installatie door weersinvloeden, vooral in de avond en nacht. Hierover wordt in de ruimtelijke onderbouwing niets gezegd.

Reactie gemeente

Hiervoor verwijzen wij naar de beantwoording van de zienswijze **4D**

6D Reflectie zonnepanelen

Reclamanten vrezen ook de overlast door de schittering van de zonnepanelen. Cliënten vrezen er voor dat er een weerkaatsing/ schittering van licht plaats vindt wanneer de zon vol op de zonnepanelen schijnt. Cliënten verzoeken u hier nader onderzoek naar te doen. Het huidige onderzoek is onvoldoende nu deze niet specifiek ingaat op de schittering die cliënten kunnen ondervinden op maaiveldniveau of vanuit de andere woonlagen in het huis.

Reactie gemeente

Hiervoor verwijzen naar de beantwoording van zienswijze **4E**. Wij zien geen reden om in de situatie van reclamant een nader onderzoek te verlangen.

6E Waardevermindering woning

Voor reclamanten is van groot belang de schade die zij zullen leiden in de vorm van waardevermindering van de woning.

Reactie gemeente

Hiervoor verwijzen wij naar de beantwoording van zienswijze **4B**

6F Landelijke uitstraling en weidse uitzicht

Destijds heeft de gemeente de keuze gemaakt voor de huidige locatie van de begraafplaats/ het crematorium met als belangrijk argument de landelijke uitstraling en het weidse uitzicht. Door het toestaan van een zonnepark van 20 ha. direct naast deze begraafplaats ondermijnt de gemeente hiermee haar eigen argumenten.

Reactie gemeente

Hiervoor verwijzen wij naar de beantwoording van zienswijze **4F**

6G recreatief fietspad

Aan de westkant van het zonnepark ligt een recreatief fietspad. Fietsers die vanaf het noorden naar Hoogeveen over dit fietspad rijden kijken op de achterkant van de panelenopstelling. Het zichtveld wordt bepaald door een 2,28 meter hoge stalen constructies. Dit is niet het uitzicht wat een recreant in deze omgeving verwacht. Ook daar is de inbreuk op de ruimtelijke kwaliteit van het gebied enorm groot.

Reactie gemeente

Hiervoor verwijzen wij naar de beantwoording van zienswijze **4J**

6H Strijdigheid met gemeentelijk en provinciaal beleid en –regelgeving

Volgens reclamanten voldoet het plan niet aan het provinciaal beleid en de daarin opgenomen ladder. Hetzelfde geldt voor de ladder uit het afwegingskader van de gemeente. Daarnaast is geen directe relatie met de snelweg zoals in het afwegingskader is beschreven. Daarbij is de richtlijn dat wanneer er sprake zou zijn van een relatie met de A28 het park niet groter zou mogen zijn dan 5 ha. Reclamanten stellen dat sprake is van een park direct grenzend aan een dorp. Daarom moet voldaan worden aan de daarvoor geldende voorwaarden uit het afwegingskader.

Reclamanten stellen dat het plan in strijd is met de structuurvisie en visie op het landelijk gebied gelet op de uitgesproken ambitie om de verborgen kwaliteit en waarden van het landschap aan de oppervlakte te brengen. Dit zou kunnen door toevoegen van bos en bijzondere woningbouw in de landgoederenzone. Dit wordt niet benoemd in de ruimtelijke onderbouwing.

Reactie gemeente

Voor wat de betreft de strijdigheid met de ladder wordt verwezen naar de reactie op zienswijze **1A**. Voor wat betreft de relatie met de snelweg/A28 en het voldoen aan voorwaarden voor een park direct grenzend aan een dorp wordt verwezen naar de reactie op zienswijze **4G, 4H, 4I en 4M**. Van strijdigheid met de gemeentelijke structuurvisie en visie landelijk gebied is geen sprake. Ten eerste ligt de locatie buiten het betreffende zoekgebied (zie hiervoor de kaart behorende bij de structuurvisie 2.0, vastgesteld 2014). Ten tweede geldt dat ook al was de locatie binnen het zoekgebied gelegen het een mogelijkheid is voor deze functies en geen noodzaak. Daarnaast is in de meest recente versie van de structuurvisie, de visie op de omgeving 2018, vastgesteld april 2018 opgenomen dat de gemeente Hoogeveen ruimte biedt aan nieuwe vormen van hernieuwbare energie in het landschap. Dit is nader uitgewerkt in het afwegingskader. De richtlijn dat een park langs infrastructuur niet groter mag zijn dan 5 hectare maakt geen onderdeel uit van het gemeentelijk afwegingskader.

6I Draagvlak en maatschappelijke meerwaarde

Reclamant geeft aan dat er op dit moment feitelijk geen draagvlak bij (direct) omwonenden is. Tegen de bestemmingsplan aanpassing ter realisering van de begraafplaats is destijds bezwaar gemaakt, maar dit is ongegrond verklaard. Deze realisatie heeft het woongenot ook al aangetast aldus

reclamanten. Reclamanten achten een zonnepark op deze locatie onverantwoord, vanuit het oogpunt van woongenot en vanuit het belang dat de gemeente heeft bij een verantwoorde ruimtelijke invulling. Er is wel gezocht door aanvrager naar maatschappelijk draagvlak en meerwaarde, maar dit is nimmer gevonden.

Reactie gemeente

Hiervoor verwijzen naar de reactie op zienswijze **5D**

Zienswijze 7, bewoners Fluitenbergseweg 26

7A hinder security maatregelen

Reclamanten zijn van mening dat zij hinder zullen ondervinden van security-maatregelen van het park in de vorm van overmatige verlichting en van beveiligingscamera's welke een bereik hebben tot buiten het park (privacygevoelig);

Reactie gemeente

De beveiligingscamera's worden in het park, tegen het hekwerk aan en op individuele palen met een hoogte van 2,70m tot 3m geplaatst. De camera's worden zo geplaatst dat ze enkel de activiteiten binnenin het park kunnen waarnemen. Het blikveld van de camera's rijkt omwille van privacy niet buiten het park.

Van overmatige verlichting van het zonnepark is geen sprake, omdat er binnenin en rondom het park geen extra kunstmatige verlichting aangebracht zal worden.

7B Toename verkeersintensiteit

Reclamanten zijn bang dat het fietspad, welke pal langs hun erf loopt intensiever gebruikt zal worden door auto's en daardoor veranderen in een autoweg. Zij zijn bang hinder te ondervinden van bezoekers, onderhoudsverkeer etc. en dat dit meer geluid en geur hinder zal opleveren.

Reactie gemeente

Het aantal verkeersbewegingen zal gedurende de constructiefase van het park tijdelijk toenemen. Tijdens de operationele fase van het zonnepark zal geen personeel aanwezig zijn op locatie. Ongeveer 12 keer per jaar zullen onderhoudswerkzaamheden op locatie plaatsvinden voor materiaalonderhoud en inspectie van apparatuur. Van een verandering in een autoweg met geluid en geur hinder zal dan ook geen sprake zijn.

7C Parkeerplaats

De parkeerplaats voor bezoekers van het park komt relatief dicht bij het huis van reclamanten.

Reactie gemeente

De parkeerplaats van het park (voor onderhoudswerkzaamheden) is gelegen op de hoofdweg in het park, in de buurt van de transformatorhuisjes gesitueerd aan de snelwegzijde van het park. Dit is op geruime afstand van de bebouwing aan de Fluitenbergseweg en woning van reclamanten. Gezien het feit dat dit om een enkele auto gaat die 12x per jaar langs komt is dit geen situatie die overlast zal veroorzaken.

7D Inslag bij onweer

Omdat het park binnen 30 meter van het huis komt te staan vrezen reclamanten voor inslag bij onweer (magnetisch veld)

Reactie gemeente

Bliksem kiest, net als iedere andere elektrische ontlading, de weg van de minste weerstand. Bij een 'wolk naar grond' blikseminslag waar in de zienswijze naar verwezen wordt, beweegt de bliksem zich

door de lucht. Ieder object wat beter geleidt dan lucht (huis, boom, zendmast) heeft een verhoogde kans om door deze bliksem getroffen te worden. In het geval van een blikseminslag en er is sprake van een minder goede geleiding, treedt er frictie op wat wordt omgezet in warmte. Dit kan vervolgens een brand veroorzaken (bijvoorbeeld een boom). Bij constructies die bestaan uit goede geleiders (staal, koper etc.) wordt de ontlading direct naar de aarde doorgeleid. Een zonnepark werkt daardoor in principe als een hele grote bliksemafleider. Net zoals een bliksemafleider is het zonnepark met palen in de grond bevestigd. Ter bescherming van de installaties zijn er binnen het park maatregelen genomen, zoals overspanningsbeveiligingen. Daarnaast is het zonnepark natuurlijk geaard zodat bij een eventuele inslag de ontlading naar de grond geleid kan worden. Het is niet zo dat door de functie als zonnepark er een grotere kans is op blikseminslag. Bliksem heeft een voorkeur voor hoge punten.

7E Alternatief

Door de ontwikkeling op gebied van waterstof als toepassing voor brandstof zal energie industrie in de vorm van mega-zonneparken al op korte termijn overbodig zijn.

Reactie gemeente

De opmerking wordt ter kennisgeving aangenomen. Voor de onderhavige vergunningaanvraag is dit niet relevant.

Zienswijze 8, eigenaren bosperceel te noorden van plangebied

8A Het plan is in strijd met de gemeentelijke Structuurvisie.

In de gemeentelijke Structuurvisie wordt het gebied waar het beoogde zonnepark zou moeten komen gekenmerkt als een semi open zandgebied met agrarische functies en als zoekgebied voor nieuwe bospercelen ter versterking van het landschap. De kwaliteiten en de waarden van het landschap kunnen verstrekt worden door nieuwe bospercelen aan te brengen. Een zonnepark met industriële uitstraling past niet in de gemeentelijke structuurvisie.

Reactie gemeente

Voor de vergunningverlening is het afwegingskader zonne-energie leidend. In het afwegingskader zijn gebieden opgenomen waar het wel en niet wenselijk is om zonnepanelen toe te staan. Hierbij is ook rekening gehouden met de gemeentelijke structuurvisie. In de structuurvisie zelf is nog niks opgenomen over zonneparken. Dat bepaalde gebieden daarom zowel voor zonneparken als een zoekgebied voor bos geschikt zijn is mogelijk. Beide zijn mogelijk onder voorwaarden. Het betreft in die zin geen strijdigheid. Met betrekking tot de uitstraling van zonneparken wordt van elk initiatief verwacht dat er een landschappelijk inpassingsplan wordt opgesteld dat door de gemeente is goedgekeurd.

8B Een mega zonnepark is niet in te passen en voldoet daarom niet aan het afwegingskader

De beoogde locatie wordt nu gebruikt als landbouwgrond. De kavelstructuur bestaande uit drie stroken van noord naar zuid, elk bestaand uit meerdere kadastrale kavels. Plaatsing van zonnepanelen maakt deze structuur onherkenbaar. Het oude landschap gaat zo verloren en de bosjes aan de oostkant verliezen zo hun karakter. Landschappelijke inpassing door het onzichtbaar te maken lukt niet omdat het fietspad hoger ligt.

Reactie gemeente

Hiervoor verwijzen we naar de reactie op zienswijze 4G

8C Alternatief: Zonnepark in kleiner formaat op de kavels direct aan de A28 gelegen.

Reclamant geeft aan dat een zonnepark op kleinere schaal op de kavels direct grenzend aan de A28 is wel zodanig landelijk in te passen dat het park niet bepalend is voor het landschap.

Reactie gemeente

De initiatiefnemer heeft een vergunning aangevraagd voor het perceel zoals weergegeven in de ruimtelijke onderbouwing. Van een kleiner alternatief is geen sprake. Voor de huidige aanvraag is deze zienswijze dan ook niet relevant.

8D Alternatief Zonnepark op braakliggende industrieterreinen of slechte landbouwgronden

Om aan de milieudoelstellingen te voldoen moeten Gemeenten en Provincies een actief stimuleringsbeleid voeren voor het bevorderen van opwekking van zonne-energie. Daarbij zal de hiërarchie, zoals benoemd in de zonneladder van Hoogeveen nageleefd moeten worden. Dat houdt in dat eerst gekeken moet worden naar het opwekken van zonne-energie op daken, vervolgens binnen de bebouwing en tot slot buiten de bebouwde kom. Naast de daken zal het actieve stimuleringsbeleid gericht moeten zijn op het bevorderen van opwekking van zonne-energie op braakliggende industrieterreinen en slechte landbouwgronden die het landschap niet ernstig verstoren. Dit is beter dan af te wachten op initiatieven van zonnepark-exploitanten voor mega zonneparken op veelal hoogwaardige landbouwgronden. Deze exploitanten zijn allen uit zijn op winstmaximalisatie.

Reactie gemeente

Voor het toepassen van de zonneladder verwijzen wij naar de reactie op zienswijze **1A**. Met betrekking tot de voorliggende vergunning is een actieve stimuleringsregeling nu niet relevant. Dat deel van de zienswijze wordt voor kennisgeving aangenomen.